

Inhoudsopgave

VOORWOORD	5
INLEIDING	7
FINANCIËLE RECAPITULATIE	11
SOCIAAL DOMEIN	21
PROGRAMMA 1 – MIENSKIP	23
PROGRAMMA 2 – ONDERWIJS EN JEUGDBELEID	29
PROGRAMMA 3 – PREVENTIE EN ZORG	35
PROGRAMMA 4 – WERK EN INKOMEN	45
PROGRAMMA 5 – LEEFOMGEVING	55
PROGRAMMA 6 – ONTWIKKELING	67
PROGRAMMA 7 – VEILIGHEID	81
PROGRAMMA 8 - DIENSTVERLENING	85
ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN	91
LOKALE HEFFINGEN	95
WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING	97
ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN	107
FINANCIERING	111
BEDRIJFSVOERING	115
VERBONDEN PARTIJEN	119
GRONDBELEID	125
BIJLAGE 1 - OVERZICHT BATEN EN LASTEN	129
BIJLAGE 2 - INVESTERINGEN 2016–2019	131
BIJLAGE 3 - RESERVEPOSITIE 2016 TOT EN MET 2019	135

Voorwoord

Het college is blij een sluitende begroting voor 2016 aan de raad te kunnen aanbieden.

De economische crisis ligt achter ons maar de gevolgen zijn nog steeds merkbaar. Nagenoeg iedereen is er in besteedbaar inkomen, in meer of mindere mate, op achteruit gegaan en veel mensen kunnen met moeite de eindjes aan elkaar knopen.

Ook het huishoudboekje van de gemeente staat onder druk, wat de afgelopen jaren tot een herbezinning op taken, en daarmee tot een groter beroep op de mienskip, heeft geleid.

Het groeiend individualisme lijkt weer langzaam te keren in mienskipssin. In moeilijke tijden is het goed dat we een beroep kunnen doen op, en ons gesteund voelen door, de mensen om ons heen. Willen we zorgen dat de meest kwetsbaren in onze samenleving mee kunnen doen, zullen we er met elkaar, voor elkaar moeten zijn.

De krimp in onze regio zal leiden tot een andere samenstelling van de bevolking. Het aandeel oudere inwoners zal de komende jaren toenemen. Mantelzorg lijkt daarmee een vast onderdeel van ons leven uit te gaan maken. Een herprioritering van onze tijdsbesteding zal nodig zijn om deze verandering een plek te geven.

Steeds meer zijn we ons bewust dat we zelf invloed uit kunnen oefenen op de kwaliteit van leven. De vraag hoe we gezond en vitaal oud kunnen worden, houdt ons allemaal bezig. We beseffen steeds meer dat geluk hier in belangrijke mate aan bij draagt.

De veranderende samenleving brengt onzekerheden met zich mee. Een baan, zeker een vaste, is niet meer vanzelfsprekend. Flexibiliteit en de zorg voor de aarde, duurzaamheid, lijken de woorden van de toekomst. De daadkracht en innovatieve ideeën van dorpen, inwoners en ondernemers, dwingt ook de gemeente om innovatief te zijn. Grenzen zoeken, soms durven om vaststaande richtlijnen los te laten, maar ook om te durven experimenteren. Dit nieuwe samenspel tussen inwoners, ondernemingen, maatschappelijk veld en overheid gaat uit van een gezamenlijke verantwoordelijkheid op basis van gelijkwaardigheid. Dit vraagt vertrouwen in elkaar. Dit geldt voor de samenleving maar ook voor de gemeentelijke organisatie.

Het is mooi om te zien dat de Mienskip voldoende veerkracht, moreel en draagkracht heeft om aan deze nieuwe uitdagingen inhoud te geven.

Inleiding

'Nederland herstelt langzaam van de crisis. Export, bedrijfsinvesteringen en consumptie vertonen een licht stijgende lijn waardoor de economie licht zal groeien.' Aldus de miljoenennota 2015 van het kabinet. Het herstel is echter broos en internationale ontwikkelingen vormen een risico. Ook de werkloosheid is onverminderd hoog.

De begroting van de gemeente Achtkarspelen heeft de afgelopen jaren fors onder druk gestaan door de crisis. Verminderde inkomsten uit grondverkoop en tegenvallende leges hebben ervoor gezorgd dat veel ruimte uit de begroting is verdwenen.

De rijksbegroting is met de algemene uitkering uit het gemeentefonds een belangrijke inkomstenpost voor onze gemeente. De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk gedeelte bepaald door de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Volgens de normeringssystematiek (trap op trap af) hebben wijzigingen in de rijksuitgaven direct invloed op de omvang van de algemene uitkering. Deze jaarlijkse toename of afname wordt accres genoemd. Zoals hierna te lezen is, wordt voor de komende jaren (behalve voor 2017) een stijging van dit accres verwacht. De werkelijke algemene uitkering wordt echter pas vastgesteld door goedkeuring van het parlement.

Het college kiest ervoor een realistische begroting te presenteren; Reële toerekeningen van overhead aan producten en programma's, reële kostentoe-rekeningen aan het grondbedrijf en alleen bezuinigingen die werkelijk te realiseren zijn.

Het college heeft in de begroting 2015 al aangegeven niet alleen meer te willen sturen op een sluitende begroting maar ook op een consolidatie en uiteindelijk een vermindering van de schuldpositie.

Coalitieakkoord

Het college werkt sinds mei 2014 gestructureerd aan het behalen van de in het coalitieakkoord afgesproken doelstellingen. Deze doelstellingen zijn voor zowel het politieke en maatschappelijke debat als voor de uitwerking door de organisatie ingedeeld in circa 130 projecten. De projecten zijn zover mogelijk integraal verwerkt in deze begroting. Mooi is te zien dat ondanks de vermindering van formatie, de druk die is ontstaan door de samenwerking met Tytsjerksteradiel, de transitie en de transformatie in het sociaal domein en de (financiële) gevolgen van de crisis stevige stappen gezet zijn. Uiteraard zullen in de uitwerking keuzes gemaakt worden en ook de financiële situatie van de gemeente kan nog effect hebben op de uitwerking en tijdpad van verschillende doelstellingen.

Programmawijzigingen

Het college stelt u voor de titel van het programma 3 te wijzigen in 'Preventie en Zorg'.

Informatievoorziening sociaal domein

De decentralisaties voor de WMO, participatie en jeugdzorg zijn op 1 januari 2015 ingegaan. Op basis van historische berekeningen, met toepassing van een korting, is voor 2015 de decentralisatie-uitkering vastgesteld. In dit eerste uitvoeringsjaar lijken de totale middelen niet toereikend te zijn voor de noodzakelijke voorzieningen. Omdat in de contractering met de uitvoerende partijen goede afspraken zijn gemaakt over de prijs en kwaliteit en we in 2016 verwachten vanuit de transformatie de eerste opbrengsten te zien, zijn de inkomsten en uitgaven vooralsnog budgettair neutraal in de begroting verwerkt.

De informatievoorziening over het feitelijke gebruik van de voorzieningen in het sociaal domein komt, ook in Fryslân, veel te langzaam op gang. Eerste signalen over de uitvoering geven extra prikkels om zo snel mogelijk de informatie boven tafel te krijgen. Het college zal extra inzet plegen om de noodzakelijke duidelijkheid te verkrijgen.

Agenda Netwerk Noordoost 2016-2020 (ANNO II)

Voor de periode 2016-2020 neemt Achtkarspelen deel aan de streekagenda Netwerk Noordoost (ANNO II). De integrale visie die is opgesteld op basis van bijeenkomsten en overleggen met bestuurders, ondernemers, maatschappelijke partners en de inwoners van de regio, is als volgt:

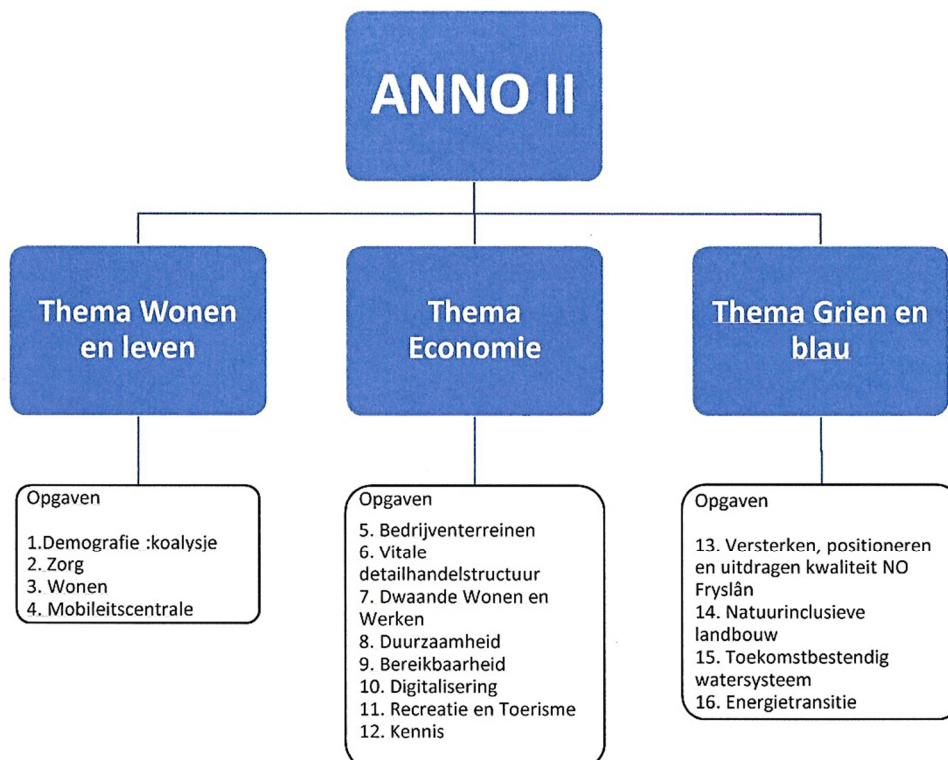
De unieke natuurkwaliteiten van de regio (Nationale Parken, Nationaal Landschap, Wadden, biotopen) bieden volop kansen voor recreatie. In combinatie met optimale bereikbaarheid kan de regio zich ontwikkelen tot kwalitatieve woonregio.

De regio zet hierbij in op het benutten van de kracht van de stedendriehoek (Leeuwarden, Drachten, Groningen), het verder verbeteren van de bereikbaarheid over weg, water, spoor EN digitaal, verbetering van het opleidingsniveau van de bevolking en het (kennis)netwerk van ondernemers.

Daarnaast pakt de regio de demografische transitie op door naar een toekomstbestendig niveau van onderwijs, zorg, wonen, detailhandel en overige voorzieningen te gaan.

De regio kenmerkt zich door een sterke mienskipssin. Doordat alle partijen in de regio samenwerken maakt de regio haar ambities waar.

In hoofdlijnen kent ANNO II drie hoofdthema's (Wonen en Leven, Economie en Griene en Blau) en 18 opgaven, zie onderstaand schema.

Projecten

Diverse projecten in de regio helpen om de regionale opgaven te realiseren. Projecten die in ANNO II staan, moeten voldoen aan een aantal criteria.

Ze moeten aan:

- de opgaven die binnen ANNO II geformuleerd zijn.
- daarnaast moeten het projecten zijn van bovenlokaal belang.
- En ook moeten de benodigde middelen om het project te realiseren geregeld zijn. Hierbij gaat het niet alleen om financiële middelen maar ook om de noodzakelijke organisatiekracht die nodig is om het project te realiseren.

PII is een vehikel om samen met de regio en de provincie Fryslân (delen van) het Coalitieakkoord te realiseren. De provincie koppelt gelabeld geld aan de streekagenda's van Fryslân. Via de streekagenda kunnen ook rijksmiddelen (Krimp gelden) en Europese middelen (Interreg VB, Leader) worden aangeboord.

Voor de eventuele noodzakelijke gemeentelijke cofinanciering van ontwikkelprojecten kan het Ontwikkelfonds Achtkarspelen worden ingezet. Nadere projectvoorstellen worden te zijner tijd ter besluitvorming aan de raad voorgelegd.

In Programma 6 (Ontwikkeling) is aangegeven hoe de participatie in ANNO II gefinancierd wordt.

Voorbeelden van mogelijke projecten in het kader van ANNO II zijn:

- glasvezel/fiber to the home
- doorontwikkeling Innovatiehuis Lauwersdelta naar ondernemershuis voor de hele regio
- koppelkansen Grien en Blau met Recreatie & Toerisme
- projecten Better Wetter
- Green Economy Project rondom Kruidhof/NFW
- Duurzame energietransitie (bijvoorbeeld zonneweiden)
- Verbetering detailhandelsstructuur Surhuisterveen
- Ontwikkelen Mobiliteitscentrale voor alle vervoerstromen

Om de transparantie (in de jaarschijven) van de begroting te vergroten is er voor gekozen grote projecten, en niet alleen in ANNO-verband, al zo veel mogelijk toe te wijzen aan de jaarschijf waarin de start van de kapitaalslasten of uitname uit een reserve plaatsvindt. Hiermee proberen we maximaal het overlopen van posten en doorschuiven van kapitaalslasten op dergelijke projecten te mitigeren.

Samenwerking

Vanaf 1 januari 2016 zal de gezamenlijke werkmaatschappij van de gemeenten Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel operationeel zijn. De door de beide gemeenteraden afgesproken onderdelen van de bedrijfsvoering en dienstverlening worden dan door 10 nieuwe teams uitgevoerd.

De begroting van de werkmaatschappij kent nog een onevenwichtigheid. Een gedeelte van deze onevenwichtigheid is verklaarbaar door keuzes voor bijvoorbeeld dienstverleningsniveau, aantal cliënten of uitbestedingsarrangement.

Een ander gedeelte van deze onevenwichtigheid is nog niet volledig verklaard en zou samen kunnen hangen met 'rafelranden' en verschillen tussen begroting/rekeninguitgangspunten. Voordat de begroting van de werkmaatschappij in evenwicht kan worden vastgesteld, laat het college een onderzoek verrichten naar de diepere oorzaken van de onevenwichtigheid.

Financiële recapitulatie

Structurele begrotingssaldi

De begroting bestaat uit structurele posten en incidentele posten (budgetten die maximaal drie jaar begroot worden). Het uitgangspunt is dat het college structureel niet meer uitgeeft dan dat er binnenkomt. Om dit goed te kunnen beoordelen, zijn de incidentele posten uit de begroting gefilterd. De structurele begrotingssaldi van de voorliggende begroting zijn als volgt:

	Financieel gevolg (x € 1.000)			
	2016	2017	2018	2019
Begrotingssaldi programmabegroting 2016	4	-155	-487	-639

Dit is als volgt opgebouwd over de verschillende programma's:

	Financieel gevolg (x € 1.000)			
	2016	2017	2018	2019
Saldo programma 1	-2.951	-2.684	-2.613	-2.590
Saldo programma 2	-3.898	-3.871	-3.821	-3.608
Saldo programma 3	-16.164	-15.649	-15.589	-15.589
Saldo programma 4	-10.503	-10.065	-9.856	-9.606
Saldo programma 5	-5.767	-5.426	-5.215	-5.428
Saldo programma 6	-1.556	-2.078	-1.899	-1.936
Saldo programma 7	-1.305	-1.407	-1.518	-1.539
Saldo programma 8	-8.911	-8.437	-8.384	-8.473
Saldo dekkingsmiddelen	51.059	49.464	48.408	48.130

Bovenstaande bedragen zijn de saldi na bestemming. Een opbouw van deze saldi staat in het overzicht van baten en lasten in bijlage 1 in de kolom primitieve begroting 2016. Ook zijn daar de baten en lasten en de mutaties van de reserves voor 2015 in beeld gebracht.

Verschillenanalyse

De programmabegroting 2015 sloot met een saldo van € 36.000,--. De huidige begroting sluit af met € 4.000,--. Op hoofdlijnen is het verschil als volgt ontstaan:

Vershil 2016 t.o.v. 2015	Bedrag x (€ 1.000)
Posten die leiden tot een verslechtering van het resultaat	
Hogere kapitaallasten	-284
Eenmalig terugdraaien bezuiniging Accommodatiebeleid	-225
Leerlingenvervoer	-80
Kruidhof	-75
Onkruidbestrijding	-70
Verlaging van toerekening uren	-70
Vervallen doorbelasting manager W&I	-57
Bijdrage Veiligheidsregio	-56
Dividenden	-45
Hogere uitgaven Jeugdgezondheidszorg Veiligheidsregio	-36

Vershil 2016 t.o.v. 2015	Bedrag x (€ 1.000)
Kosten toerekening ruwe gronden	-35
Toename nadelig saldo begroting Veiligheidsregio	-32
Bijdrage gemeente rekenkamer	-21
Consultatiebureaus	-17
Huisverbod online	-5
Afstemmen bijdragen OGZ en JGZ (aan begroting 2016-2019 VR Fryslân)	-4
Posten die leiden tot een verbetering van het resultaat	
Herstructurering Caparis	250
Precario	169
Wegen	100
Onderwijsbegeleiding	81
Bezuiniging openbaar groen	80
Lagere kosten kinderopvang/peuterspeelzaal	80
Verkopen vastgoed	40
Kinderopvang	35
Lagere salariskosten sport	29
Bijdrage Veiligheidsregio OGZ	26
Voor- en Vroegschoolse Educatie	25
Monumentenbeleid/verpauperde panden	23
Lagere subsidie Wâldsang	22
Subsidie maatschappelijk werk	20
Fumo	20
Groot wegenonderhoud- deels lagere kapitaallast(inhaalslag)	17
Leges inkomsten	17
Zwembaden	11
Stijging geraamde huren	12
Niet actualiseren bestemmingsplannen	8
Lagere kapitaal lasten – biometrie paspoorten	8
Sociaal Cultureel Werk	5
Lagere uitgaven cultuur	2
Totaal	-32

Het verschil is ontstaan door een groot aantal mutaties in de budgetten. We hebben de grotere verschillen er uitgelicht. De verschillen die per saldo elkaar opheffen zijn voor de overzichtelijkheid buiten het overzicht gelaten.

Besparingsvoorstellen

In de begroting 2015 werd al gemeld dat het college voor de uitdaging stond om 3 miljoen euro aan ombuigingen door te voeren. Een deel van deze ombuigingen kon worden doorgevoerd in de begroting en is gerealiseerd, een ander deel is als stelpost opgevoerd. Er wordt aan gewerkt om deze stelposten de komende jaren in te vullen. Drie stelposten blijken echter (nog) niet realiseerbaar. Het gaat hierbij om de stelpost op accommodatiebeleid voor 2016. Het accommodatiebeleid is een jaar opgeschoven, de stelpost is vanaf 2017 realiseerbaar. Voor 2016 wordt deze stelpost van € 225.000,-- daarom eenmalig teruggedraaid.

Door de nauwe samenwerking met andere gemeenten bij zowel de bibliotheek als de muziekschool De Wâldsang zijn beide bezuinigingen niet haalbaar. Er stond een taakstelling in de begroting van in totaal € 250.000,-- per 2018. Deze taakstelling wordt teruggedraaid.

Voor de begroting 2016 heeft het college zichzelf tot doel gesteld het saldo van 2016 sluitend te krijgen. De daarop volgende jaren vallen negatief uit. Het college is van mening dat de toekomst zo onzeker is, dat het niet goed is bezuinigingen door te voeren die straks misschien onnodig blijken te zijn. Met de aantrekkende economie is de kans groot dat de algemene uitkering zich positief zal ontwikkelen en daarom wordt er van jaar tot jaar gekeken.

Dit leidt tot de volgende bezuinigingsvoorstellen in de begroting 2016:

Precariobelasting

Vanwege de ontwikkelingen op het gebied van de precariobelasting wordt in 2016 al een eerste resultaat hiervoor verwacht. Er is in 2016 daarom een opbrengst ingeboekt van € 169.000,--.

Lagere uitgaven peuteropvang

Met ingang van 2015 wordt de peuteropvang uitgevoerd door TIKO. Zij hebben, rekening houdende met de taakstelling van de gemeente, op basis van de eerste halfjaarcijfers 2015 een reële begroting voor de komende periode opgesteld. Hierbij is met name door een daling van de personele kosten een subsidiebudget samengesteld dat past binnen de begroting van de gemeente. Op de peuteropvang was voor de komende jaren al een bezuiniging ingeboekt. De nog in te boeken besparing is dan ook het grootst in 2016 en loopt daarna af.

Verkopen vastgoed

Naar aanleiding van een tijdens de behandeling van de kadernota ingediende, en door het college overgenomen motie, presenteert het college een lijst van bezittingen/activa, die redelijkerwijs te gelde kunnen worden gemaakt.

Na inventarisatie blijkt dat er een mogelijke winst is van €160.000,--. Uitgaande van een redelijkerwijs te verwachten verkoopperiode van vier jaar, zou dit een bijdrage van € 40.000 per jaar betekenen voor de jaren 2016, 2017, 2018 en 2019.

Monumenten/verpauperde panden beleid één jaar niet uitvoeren

Voor de uitvoering van het monumentenbeleid c.a. is jaarlijks € 23.000,-- beschikbaar. Er is voor gekozen dit beleid eenmalig in 2016 niet uit te voeren.

Beheersverordening

Bestemmingsplannen die we tot de invoering van de Omgevingswet moeten actualiseren kunnen niet inspelen op de kansen die de Omgevingswet biedt en kennen daardoor een beperkte houdbaarheidsdatum. Er is daarom besloten om de bestemmingsplannen niet te actualiseren. Om toch aan de wettelijk verplichting te voldoen, worden bestaande plannen in een beheers verordening ondergebracht. Door het niet actualiseren van de bestemmingsplannen wordt er jaarlijks € 8.000,-- bespaard.

Vervallen/uitstellen investeringen

Bij de kadernota is kritisch naar de investeringen gekeken en is een groot aantal doorgeschoven naar het volgende jaar wat een voordeel op kapitaallasten voor 2016 oplevert. Nu we iets verder in het jaar zijn, is dit nog een keer gedaan en dit levert aanvullend een klein voordeel op. Ondanks genoemde aanpassingen zijn de kapitaallasten toch gestegen ten opzichte van 2015. De verwachting is dat er in 2016 een marginaal verschil op de kapitaallasten zal zijn.

Consultatiebureaus

Het college kiest er voor het aantal bureaus per 2017 terug te brengen naar de drie, die uit de reguliere gemeentelijke bijdrage aan de Veiligheidsregio worden bekostigd. Dat levert een besparing op per 2017 van € 67.000,--.

Septembercirculaire gemeentefonds

De begroting 2016 heeft als uitgangspunt de meicirculaire 2015. Ondertussen is ook de septembercirculaire verschenen. Het college heeft hier bewust nog geen rekening mee gehouden, aangezien de toezichthouder de begroting toetst op basis van de meicirculaire. Om de raad echter wel van volledige informatie te voorzien, wil het college toch de uitkomsten van de septembercirculaire meedelen.

Ontwikkelingen in septembercirculaire 2015

Ten opzichte van de meicirculaire is de accresontwikkeling van de algemene uitkering verbeterd. Voor 2015 is € 60 miljoen extra overgeboekt naar het gemeentefonds. Belangrijkste verklaring: de verwachte toename van de kosten door de verhoogde instroom van asielzoekers. Voor 2016 volgt een extra overboeking van € 647 miljoen naar het gemeentefonds. De belangrijkste verklaring ligt in de intensiveringen in de rijksbegroting 2016. Het betreft extra uitgaven voor veiligheid/defensie en maatschappelijke prioriteiten, zoals de impuls voor beschut werk en de opvang voor peuters. Daarnaast zijn middelen beschikbaar voor de intensivering van de kinderopvangtoeslag vanaf 2016.

BTW compensatiefonds

Voor het BTW compensatiefonds is een plafond ingesteld. Het plafond is gekoppeld aan het gemeentefonds. Een overschrijding komt ten laste en een onderschrijding ten gunste van het gemeentefonds. Een besteding van € 137,6 miljoen onder het plafond in 2015 is toegevoegd aan het gemeentefonds.

Toename accres algemene uitkering

Het accres pakt hiermee gunstiger uit dan in de meicirculaire werd verwacht. Voor de berekening van de algemene uitkering wordt het accres omgerekend in de uitkeringsfactor.

Circulaire	Sept. 2015	Mei 2015	Vershil	Uitkeringsbasis	Toename uitkering
Accres 2015	1,395	1,388	0,007	17.300.000	121.000
Accres 2016	1,448	1,433	0,015	17.400.000	261.000
Accres 2017	1,425	1,413	0,012	17.400.000	209.000
Accres 2018	1,428	1,403	0,025	17.400.000	435.000
Accres 2019	1,434	1,407	0,027	17.400.000	470.000

De programmabegroting is gebaseerd op de berekeningen in de jaarlijkse meicirculaire. De toename op basis van de september 2015 is hiermee niet opgenomen in de begrotingssaldi.

Vergelijking algemene uitkering laatste circulaire

Circulaire (bedragen x € 1.000)	2015	2016	2017	2018	2019
Mei 2014	25.470	25.077	24.724	24.271	23.871
Sept. 2014	25.491	25.311	25.111	24.793	24.783
Mei 2015	25.454	25.966	24.740	24.411	24.505

Over het algemeen laat de berekening in de septembercirculaire een gunstiger beeld zien ten opzichte van de meicirculaire. Voor een realistische berekening van het begrotingssaldo wat vergelijkbaar is met voorgaande jaren is het daarom niet aan te bevelen de uitkomsten van de septembercirculaire op te nemen in het saldo.

Afname uitkering sociaal domein

Circulaire (bedragen x € 1.000)	2015	2016	2017	2018	2019
Mei 2015	17.604	17.387	17.221	16.966	16.706
Sept. 2015	17.590	17.333	17.211	16.952	16.692
Verschil	-14	-54	-10	-14	-14

De uitkering sociaal domein laat een geringe afwijking zien ten opzichte van de meircirculaire.

In de septembercirculaire is aangegeven dat het rijk meer stabiliteit in de uitkering sociaal domein wil aanbrengen. Voor de WMO en de jeugd is daarom besloten de maatstafgegevens niet te actualiseren. Voor participatie bevat de circulaire de laatste actualisatie van de maatstafgegevens 2016.

Incidentele begrotingssaldi uit algemene reserve

Als uitgangspunt voor het opstellen van de begroting geldt dat de begroting zowel structureel als incidenteel sluitend is. Een post is incidenteel wanneer deze maximaal drie jaar in de begroting staat. De meeste incidentele posten zijn projecten die door reserves gedekt worden. Voor die incidentele posten waarvoor dit niet geldt, is de meest logische optie om de algemene reserve aan te wijzen.

Aangezien de structurele ruimte beperkt is en er nog een wezenlijke inspanning geleverd moet worden om de ingeboekte bezuiniging te realiseren, acht het college het niet verstandig om structurele uitzettingen in de begroting op te nemen. Nieuw beleid wordt daarmee voorlopig vanuit incidentele middelen gedekt, wat in dit geval de algemene reserve is.

De stand van de algemene reserve is daarmee op 1 januari 2016 € 2.649.000,--.

Het college stelt daarnaast de volgende onttrekkingen voor uit de algemene reserve:

Incidentele posten (bedragen x € 1.000)	Financieel gevolg			
	2016	2017	2018	2019
Nieuw beleid kadernota				
MOA		50		
Intensivering vermindering aantal werkzoekenden	100			
Facilitering werkgevers i.v.m. baanafspraken	25			
Biodiversiteit	5	5		
Visie Surhuisterveen	25			
Voorbereiding omgevingswet	25			
Bestaand beleid				
Uitvoeren monitor aantal kinderen met zwemdiploma's	1			
Tijdelijke intensivering kunst- taal en cultuurbeleid	5	5		
Cultureel aanbod aan laten sluiten bij Kulturele Haadstêd		50		
Ontwikkeling integrale Kindcentra	37	37	50	
Werkbudget terugdringen jeugdwerkloosheid	35	35	40	
Tijdelijke intensivering gezondheidszorg	10	10		
Tijdelijk budget pedagogische thuisbegeleiding	20	20		
Onderhoud recreatieterrein Skûlenboarch	15	15		
Incidentele baten				
Opbrengst afstoten gronden	50	50	50	
Incidentele renteverlaging	25			

Incidentele posten (bedragen x € 1.000)	Financieel gevolg			
	2016	2017	2018	2019
Dekking overige tekorten				
Incidentele tekorten	264	215	2	-7
Totaal	492	392	42	-7

De verschillende intensiveringen worden in de programma's verder uitgewerkt. Ook staat er bij ieder programma een overzicht met de incidentele posten per programma. Het verloop van de reserve ziet er in totaal daarmee als volgt uit: Ook staat bij ieder programma een overzicht met de incidentele posten per programma. Het verloop van de reserve ziet er in totaal daarmee als volgt uit:

Incidentele begroting	Financieel gevolg (x € 1.000)				
	2016	2017	2018	2019	2020
Stand algemene reserve 1 januari	2.649	2.157	1.765	1.723	1.730
Toevoegingen aan de reserve	0	0	0	7	0
Onttrekkingen aan de reserve	492	392	42	0	0

Incidentele begrotingssaldi uit bestemmingsreserves

Incidentele posten (bedragen x € 1.000)	Financieel gevolg			
	2016	2017	2018	2019
Nieuw beleid				
Lasten				
Cofinanciering Mienskipsinitiatieven	50	0	0	0
Kosten armoedebeleid	127	0	0	0
MOA	100	50	0	0
Budgetbeheer	40			
Kosten inzake vrijwilligers bij budgetbeheer		20	20	20
Kosten huisvesting statushouders	15			
Centrumplan Buitenpost	123	0	0	0
Omgeving Kruidhof	213	0	0	0
Uitbreiding parkeervoorziening stationsgebied	206	0	0	0
ANNO 2	40			
Baten				
Winstverwachting bouwgrondexploitatie	2	498	500	0
	912	-428	-480	20
Beschikking over reserves				
Onttrekkingen				
Onttrekking reserve SOFA	125	25		
Onttrekking aan de reserve armoedebeleid	127			
Onttrekking aan de reserve waarborgfonds	40			
Onttrekking aan de reserve re-integratie	25	45	20	20
Onttrekking aan de reserve inburgering	15			
Onttrekking reserve ontwikkelingsfonds	582			
Storting				
Storting reserve ontwikkelingsfonds	2	498	500	0
	912	-428	-480	20

Speerpunten financiën vanuit het coalitieakkoord

In het coalitieakkoord heeft het college de volgende tekst opgenomen:

Achtkarspelen staat voor een gezonde bedrijfsvoering, waarbij structureel niet meer wordt uitgegeven dan we ontvangen. Waarbij reserves voldoende zijn om incidentele tegenslagen op te vangen.

Wat willen we in deze coalitieperiode bereiken:

- Transparantie en inzicht zijn aanzienlijk verbeterd
- Financieel gezonde gemeente
- Geen OZB-verhoging anders dan de inflatiecorrectie, behalve bij uiterste noodzaak
- Beperking inhuur externe bureaus
- Precariobelasting invoeren voor kabels en leidingen
- Gemeentelijke tarieven zijn kostendekkend

Verloop van de schulden

Door de geplande investeringen, de verwachte begrotingssaldi en de geplande onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves, ontstaat het volgende beeld voor het verloop van de schuld.

	31-12-12	31-12-13	31-12-14	31-12-15	31-12-16	31-12-17	31-12-18	31-12-19
SCHULDEN	Rekening				prognose			
Langlopend	39,0	37,2	44,0	49,0	52,7	52,5	51,4	50,4
Tbv woning-corporaties	11,8	8,0	7,8	7,6	5,4	5,2	5,0	5,0
Tbv eigen financiering	27,2	29,2	36,2	41,4	47,3	47,3	46,4	45,4
Kortlopend	16,6	18,8	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5
Totaal	43,8	38,0	48,7	53,9	59,8	59,8	58,9	57,9

Duidelijk is dat de (langlopende) schuld tot eind 2016 toeneemt en daarna stabiliseert en vervolgens langzaam gaat afnemen. Het college heeft kritisch gekeken naar de posten die van invloed zijn op de schuldenpositie. De belangrijkste posten zijn het resultaat voor reserve en de investeringen. Aangezien de meeste geplande investeringen vervangingsinvesteringen of uitvoering van reeds ingezet beleid betreffen zien we op korte termijn geen mogelijkheden om hierin grote ombuigingen te doen plaatsvinden. Die ruimte ontstaat wel op middellange en lange termijn.

Gedetailleerde uitleg wordt gegeven in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Kengetallen schuldenpositie

Conform de BBV moet de gemeente vanaf de begroting 2016 financiële kengetallen presenteren en daar een oordeel over geven. De kengetallen betreffen:

- Netto schuldquote
 - Ongecorrigeerd
 - Gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
- Solvabiliteitsratio
- Grondexploitatie
- Structurele exploitatieruimte
- Belastingcapaciteit; woonlasten meerpersoonshuishouden.

Deze kengetallen moeten niet individueel gezien worden, maar in samenhang met elkaar. Daarbij is de toelichting nog belangrijker dan de cijfers op zich.

Het college is van mening dat vergelijken met andere gemeenten vaak erg ingewikkeld is omdat in gemeenten verschillend wordt geadmistreerd en bezittingen verschillend op de balans worden weergegeven. Daarom is het college meer geïnteresseerd in de ontwikkeling van de kengetallen binnen de eigen gemeente.

Wel is duidelijk dat onze kengetallen een financiële positie laat zien die verbetering behoeft.

Kengetal	Ontwikkeling	Stand eind 2015	Keuze
Netto schuldquote	Verslechterd	76%	Eind 2019 onder de 80%. Doorgroei naar 75%.
Netto schuldquote zonder doorlenen	Verslechterd	63%	Eind 2019 onder de 70%. Doorgroei naar 65%
Solvabiliteitsratio	Verslechterd	17%	Eind 2019 boven 20%. Doorgroei naar 25%.
Grondexploitatie	Verslechterd	6,8%	Eind 2019 onder de 7%.
Structurele exploitatieruimte	Verslechterd	0,27%	Eind 2019 meer dan 0,5%
Belastingcapaciteit	Neemt toe (conform beleid)	110%	Kostendekkend

Gedetailleerde uitleg wordt gegeven in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Vernieuwde BBV

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) bestaat inmiddels 10 jaar. In het BBV zijn de voorschriften opgenomen waaraan begroting, jaarrekening en andere planning en control instrumenten moeten voldoen. De vernieuwingscommissie Depla heeft in opdracht een rapport uitgebracht waarin een aantal wijzigingen en aanbevelingen is opgenomen voor de aanpassing van het BBV. De motivatie hiervoor was dat 10 jaar na de opstelling daarvan, er diverse ontwikkelingen zijn die vragen om vernieuwing van het BBV. In reactie op het adviesrapport heeft de verantwoordelijk minister van BZK voor het BBV aangegeven dat de aanbevelingen in het rapport in belangrijke mate overeenkomen met de beleidsontwikkeling die het ministerie voorstaat. Een groot deel van de aanbevelingen worden voortvarend uitgewerkt.

Een belangrijk onderwerp in de rapportage is het inzicht in de indirecte kosten (overhead) van de gemeenten. De gemeenten zijn op dit moment vrij deze kosten te berekenen en toe te rekenen.

Dit leidt tot de volgende problemen:

- Er is weinig inzicht in de indirecte kosten. Deze kosten staan niet op een rij, waardoor er geen totaalbeeld is.
- De kostentoe rekening aan producten is niet helder. Dit is een belangrijke factor die de vergelijkbaarheid tussen gemeenten verstoort.
- Er is regelmatig discussie (met gerechtelijke procedures) over de wijze van tariefberekening van producten waarvan de prijs maximaal kostprijsdekkend mag zijn.

Het BBV kent op dit moment geen specifieke voorschriften voor kostenberekening en kostentoe rekening. Het BBV kent hiervoor alleen een paragraaf bedrijfsvoering en een paragraaf lokale heffingen.

De bovengenoemde problemen geven aanleiding de voorschriften aan te passen om o.a. aan de volgende uitgangspunten te kunnen voldoen:

- Inzicht in kosten in het algemeen en overhead in het bijzonder is van belang voor de sturing van de gemeenteraad.
- Meer gedetailleerde informatie, zoals de kostenopbouw van producten, dient beschikbaar te zijn.
- Het transparant maken van overhead van kosten belemmert de beleidsvrijheid niet.
- Inzicht in kosten en overhead is cruciaal voor de vergelijkbaarheid.

Naar aanleiding van de uitgangspunten is het advies van de commissie:

- Gemeenteraden moeten meer inzicht krijgen in de overhead.
- De algemene overhead wordt in een afzonderlijk programma in de begroting opgenomen.
- In de paragraaf lokale heffingen wordt aangegeven hoe de algemene overhead zich verhoudt tot de heffingen die maximaal kostendekkend mogen zijn.
- In de beleidsprogramma's wordt geen algemene overhead toegerekend.
- De gemeenteraad autoriseert de beleidsprogramma's exclusief algemene overhead en de gemeenteraad autoriseert het programma overhead.
- Een standaard productenraming met een indeling in ca. 60 producten.
- Een aangepaste lijst met kostensoorten (economische categorieën).
- Vaste indeling van 50 indicatoren in de begroting voor zover deze van toepassing zijn (www.waarstaatjegemeente.nl).
- Personele kosten zijn geen overhead en moeten direct op de producten worden geraamd.
- Toerekening van overhead aan de grondexploitatie en investeringen mag op basis van de loonkosten.
- De huidige paragraaf bedrijfsvoering wordt facultatief, vanwege de introductie van het nieuwe programma overhead.

Deze uitgangspunten gaan invloed hebben op de wijze waarop de begroting 2017, van de werkmaatschappij 8KTD en van de dragende organisatie Achtkarspelen, eruit gaat zien. Voor de begroting 2016 wordt alleen invulling gegeven aan de presentatie van vijf kengetallen waaruit de financiële weerbaarheid van de gemeente moet blijken.

Aandachtspunten accountant bij jaarrekening

In zijn accountantsverslag over de jaarstukken 2014 heeft E&Y accountants een aantal adviezen/aanbevelingen opgenomen. Wij onderschrijven het belang van de adviezen en zullen die opvolgen. Een aantal adviezen heeft betrekking op de jaarstukken zelf; die adviezen nemen wij ter harte bij de jaarstukken, vanaf boekjaar 2015.

Daarnaast zijn er adviezen die betrekking hebben op nieuwe ontwikkelingen of wetgeving, zoals bijvoorbeeld de decentralisaties en de invoering van de vennootschapsbelasting. Hiervoor geldt dat deze in de bestaande of nieuw op te zetten processen moeten worden geborgd.

In de nu voorliggende begroting zijn de volgende verbeteringen doorgevoerd:

- In de begroting is nu een raming opgenomen van de exploitatie van het grondbedrijf. Dit voorkomt grote afwijkingen in de programmatotalen bij de jaarstukken;
- Voor wat betreft de rubricering van de gronden binnen het grondbedrijf geldt dat wij grond zonder stellig ontwikkelingsvoornemen classificeren als overige grond en hulpstoffen. Grond met een vastgesteld exploitatieplan classificeren wij als onderhanden werk. Grond met een stellig ontwikkelingsvoornemen zonder exploitatieplan classificeren wij als grond nog niet in exploitatie. Deze aanpassingen hebben weliswaar ook betrekking op de begroting 2016 maar zullen meer zichtbaar zijn in de jaarstukken, vanaf begrotingsjaar 2015. Bovenstaande punten zullen wij nog wel afwegen tegen de onlangs aangekondigde vernieuwingen van het BBV;
- Om het inzicht in het weerstandsvermogen te vergroten hebben wij de kans/impact-analyse uitgebreid door onderscheid te maken tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit, mede in relatie tot de te realiseren bezuinigingen. De risico's worden periodiek geïnventariseerd en afgezet tegen beschikbare buffers;
- Bij de paragraaf verbonden partijen hebben wij, voor zover mogelijk, het BBV-voorschrift nageleefd om de (verwachte) financiële informatie van de betreffende verbonden partij van het begrotingsjaar 2016 op te nemen;
- De accountant heeft als aandachtspunt ook aangegeven om in de begroting de kostenontwikkeling van de decentralisaties in beeld te brengen en te monitoren en ook aandacht te besteden aan het opzetten van een restantverwachting voor het begrotingsjaar 2015. In deze begroting kunnen wij nog niet een volledig beeld schetsen van de toekomstige kostenontwikkeling van de decentralisaties en de monitoring daarvan. Wel is actie ondernomen om daar verandering in te brengen.

Sociaal Domein

Iedereen is gelukkig!

Dit is voor de gemeente Achtkarspelen de ultieme doelstelling, in onze ogen de basis voor het sociaal domein. We willen bereiken dat alle mensen in Achtkarspelen gelukkig zijn en in veilige en gezonde omstandigheden kunnen leven, wonen, opgroeien, leren en werken. Alle inwoners ontwikkelen hun talenten en kunnen, naar vermogen, nu en later deelnemen en bijdragen aan de maatschappij.

Dit vraagt van iedereen een andere manier van denken en doen; we willen niet meer denken in ik en zij, maar in wij. Als je 'wij' denkt en doet, dan sla je de brug naar 'iedereen is gelukkig!' Wij zijn de samenleving en de samenleving is iedereen. Dat geldt niet alleen voor de inwoners, maar ook voor de organisaties inclusief ons eigen organisatie.

Het opstellen van een nieuwe theorie is niet hetzelfde als het slopen van een oude schuur om op die plaats een wolkenkrabber te bouwen. Het lijkt veel meer op het beklimmen van een berg, waarbij we nieuwe en weidse gezichten aanschouwen en waarbij we onverwachte verbindingen ontdekken tussen ons uitgangspunt en zijn rijke omgeving.

Bron: The evolution of physics (1938) Albert Einstein

We weten waar we naar toe willen: naar de top of met andere woorden naar een mienskip waar iedereen met zijn eigen (on)mogelijkheden samen met anderen veilig en gezond kan leven, wonen, opgroeien, leren, werken. We laten ons inspireren door wat op ons pad komt, we komen hindernissen tegen die we overwinnen en zullen zo nu en dan vallen en weer opstaan. Zolang we het samen en met passie en inspiratie doen, is het leuker en makkelijker om de top (lees het doel) te bereiken.

Dit geldt voor alle programma's van deze programmabegroting, dit is wat ons verbind.

Programma 1 – Mienskip

Portefeuillehouder: M. van der Veen

Mienskip en mienskipskrêft zijn zelfs over de grenzen van Fryslân al bekende begrippen.

Toch is de betekenis die er aan wordt gegeven divers. Achtkarspelen streeft naar een mienskip met krachtige burgers, die ruimte krijgen om weer verantwoordelijkheid te kunnen dragen voor hun leefomgeving en sterke mienskippen. Een sterke mienskip wordt vooral bepaald door zelfbewuste burgers, maar vraagt ook een passend aanbod aan voorzieningen zodat de dorpen hun leefbaarheid behouden. Dit vraagt een veranderende rol van de overheid. Meer faciliterend en ondersteunend aan de mienskip zijn en ruimte bieden voor de energie en ideeën van de burgers.

Sport en cultuur hebben verschillende waarden en betekenissen voor mensen en de samenleving. Ze leveren een bijdrage aan de persoonlijke ontplooiing en ontwikkeling van mensen, vergroten de sociale samenhang en deelname aan de samenleving en bevorderen een goed woon- en leefklimaat. Door de sterke preventieve rol bevorderen sport en cultuur de gezondheid. Taal bepaalt voor een groot deel onze identiteit. Dat wij in Fryslân onze eigen taal hebben, beschouwen wij als een verrijking. Meertaligheid bevordert bovendien het lerend vermogen en het zelfvertrouwen van de individu en de gemeenschap.

Meidwaan yn 'e Mienskip

- Dorpen / versterking mienskip: meer tevreden inwoners
- Sport: meer inwoners doen aan sport en bewegen
- Cultuur: meer actieve en passieve cultuurparticipatie

Dorpen / versterking mienskip: meer tevreden inwoners

Achtkarspelen heeft elf prachtige dorpen die elk hun eigen karakter hebben. Deze dorpen moeten hun kracht behouden en/of versterken. Door een sterke Mienskip, die zelf (mede-) verantwoordelijkheid neemt voor de leefbaarheid, zullen ook kleine dorpen goed in staat zijn om leefbare dorpen te blijven.

Wat willen we bereiken?

In het coalitieakkoord staat het volgende:

- Aantrekkelijke leefbare dorpen behouden
- Passende voorzieningen en inrichtingen in ieder dorp behouden
- Betrokkenheid (en invloed) van de Mienskip bij hun eigen dorp vergroten
- Bereikbaarheid van de dorpen door openbaar vervoer behouden (zie programma 5)

Overige aandachtspunten:

- Op programmatische wijze invulling geven aan het "van buiten naar binnen" oftewel gebiedsgericht werken

Doel	Indicator(en) (inclusief bron)	Nulmeting	Streefwaarden			
			2016	2017	2018	2019
Meer tevreden inwoners	Aantal dorpen met 'dorps-/kernenfoto'	0 (2015)	4	6	8	11

Wat gaan we daar in 2016 voor doen?

- Onderzoek naar een laagdrempelig en bereikbaar (basis-)voorzieningenniveau in de dorpen op het gebied van welzijn, sport en cultuur.
- Opstellen van beleidsvisie met betrekking tot de gemeentelijke accommodaties in de meest brede zin. De notitie is een kader waarmee vragen rond voorzieningen kunnen worden beantwoord. In een motie van 13 mei 2015 wordt om een dergelijke visie verzocht. Ook de motie omtrent Soarchpunten/Kindcentra zal in deze visie aan de orde komen. Dit project is veelomvattend en vereist externe inzet. In de begroting is reeds een budget geraamd van waaruit de kostendeckering kan plaatsvinden, omschreven als de 'Ontwikkeling integrale kindcentra'.
- Organiseren van nieuwe vormen van gesprek en contact met onze inwoners (inwonersraadpleging, informatiemarkt, etc.) in het kader van burgerparticipatie.
- Bouwen van bestuurlijk en ambtelijk netwerk van contactpersonen voor alle dorpen.
- Proces en vorm organiseren hoe om te gaan met ideeën en initiatieven vanuit de Mienskip waardoor deze op de meest adequate wijze worden gefaciliteerd.
- Maken van 'dorps-/kernenfoto' door het verzamelen van alle feiten, cijfers en kwalitatieve informatie. Het hierdoor ontstane beeld delen en bespreken met inwoners om te komen tot maatschappelijke vraagstukken en een 'kansenkaart' per dorp.
- Werken aan bewustwording en invulling geven van nieuwe rollen van de gemeente (college, raad en ambtelijke apparaat) en haar inwoners.

Sport: meer inwoners doen aan sport en bewegen

Sport draagt bij aan het welzijn en de gezondheid van mensen. Het heeft een bindende factor en is een sociaal gebeuren. Maar sport is ook talenten benutten en grenzen verleggen. Daarom is het belangrijk sport te stimuleren en faciliteren.

Wat willen we bereiken?

In het coalitieakkoord staat hiervoor het volgende:

- In ieder dorp kunnen kinderen en jongeren een teamsport (blijven) beoefenen.
- Sport is toegankelijk voor iedereen.
- Levensvatbare voorzieningen moeten voor elk dorp behouden blijven.
- Alle kinderen kunnen beschikken over een zwemdiploma als ze van de basisschool komen, dit wordt gemonitord in 2016.
- Via sportstimulering kunnen basisschoolkinderen kennis maken met verschillende sporten.
- Passieve sportbeleving van hoog niveau blijft toegankelijk.

Doelen	Indicatoren (inclusief bron)	Nulmeting	Streefwaarden			
			2016	2017	2018	2019
<i>Meer inwoners doen aan sport en bewegen</i>	Deelname leerlingen op basisscholen aan een activiteit vanuit sportstimulering	2015: >25%	>25%	>25%	>25%	>25%

Wat gaan we daar in 2016 voor doen?

- Het behouden en zorg dragen voor een kwalitatief hoog voorzieningenniveau op het gebied van sportaccommodaties.
- We voeren een actief sportbeleid, door de inzet van sportstimulering 'High Five', waarbij wij samen met burgers en sportaanbieders diverse sport- en spelactiviteiten organiseren en uitvoeren.
- Uitvoering geven aan sportactiviteiten binnen 'Gezond In' (zie programma 3).

- Eind 2015 zijn wij gestart met het draaien van pilots, waarbij een aantal voetbal- en korfbalverenigingen zelf een deel van het onderhoudswerk aan de sportvelden uitvoert. Om een goed beeld te krijgen duren de pilots ongeveer een jaar. De verwachting is dat we in 2016 de kosten binnen het onderhoudsbudget kunnen opvangen. Eind 2016 informeren wij u over het vervolg.
- Uitvoeren monitor 'hoeveel kinderen beschikken over een zwemdiploma als ze van de basisschool komen'.
- Stimuleren passieve sportbeleving van hoog niveau door het verstrekken van evenementensubsidie.

Cultuur: meer actieve en passieve cultuurparticipatie

"Cultuur is divers. Die diversiteit moet in de volle breedte toegankelijk zijn voor alle inwoners om uit te oefenen en/of te beleven. Cultuur draagt bij aan de eigenwaarde en de ontwikkeling van mensen. Muziek, theater, dans of bijvoorbeeld een museumbezoek zijn prachtige belevingen. Cultuur is zowel passief als actief van toegevoegde waarde. Taal en cultuur geven ook kleur aan de eigen identiteit.

Wat willen we bereiken?

In het coalitieakkoord staat hiervoor het volgende:

- Blijvend uitvoering geven aan het Frysk Taalbelied, onder andere door een vervolg te geven aan de nota Frysk Taalbelied Achtkarspelen 2013-2016.
- Monumentale panden voor de toekomst behouden (zie programma 6).
- Basisschoolkinderen komen met een grote diversiteit aan cultuur in aanraking.
- Musea in eigen gemeente bekender maken bij leerlingen van basisschool en voortgezet onderwijs.
- Algemene muzikale vorming wordt breed ingezet in het basisonderwijs.
- In ieder dorp worden culturele evenementen en cursussen georganiseerd.
- In 2018 hebben we een eigen cultureel aanbod dat we laten aansluiten bij Kulturele Haadstêd 2018.

Overige aandachtspunten:

- Uitvoering Cultuurnota door het stimuleren en initiëren van diverse activiteiten

Doelen	Indicatoren (inclusief bron)	Nulmeting	Streefwaarden			
			2016	2017	2018	2019
Meer actieve en passieve deelname aan cultuur	Algemene Muzikale Vorming op de basisscholen	2014: 10 (schooljaar 2013/2014)	15	16	18	19

Wat gaan we daar in 2016 voor doen?

- Uitvoering van de Nota Frysk Taalbelied Achtkarspelen 2013-2016 door het stimuleren en initiëren van diverse activiteiten.
- Inventarisatie van de culturele activiteiten op de basisscholen, inclusief het museumbezoek in de eigen gemeente.
- Op meer dan de helft van alle basisscholen wordt Algemene Muzikale Vorming gegeven.
- Inventarisatie van de culturele evenementen en cursussen in de dorpen.
- Faciliteren, stimuleren en coördineren van ideeën en initiatieven die de mienskip bedenkt voor Kulturele Haadstêd 2018.
- Stimuleren van bibliotheekwerk, muziekonderwijs en amateurkunst door middel van subsidieverstrekking.

Wat gaat het kosten?

In het schema hieronder is per thema aangegeven wat het kost en wat de door de raad beïnvloedbare kosten zijn.

Bedragen x € 1.000	Rekening	Begroting					
	2014	2015	2016	Waarvan beïnvloedbaar	2017	2018	2019
Leefbaarheid	-321	-326	-368	-209	-89	-82	-79
Sport	-2.808	-1.966	-1.829	-1.314	-1.767	-1.735	-1.716
Cultuur	-1.095	-1.048	-1.006	-944	-1.054	-996	-994
Uitvoeringskosten	-352	-237	-321	-321	-321	-321	-321
Totaal Lasten	-4.575	-3.576	-3.523	-2.788	-3.230	-3.133	-3.110
Leefbaarheid	0	5	0	0	0	0	0
Sport	390	525	331	318	418	418	418
Cultuur	42	40	40	40	40	40	40
Uitvoeringskosten	58	54	54	0	54	54	54
Totaal Baten	490	623	426	358	513	512	512
Saldo voor resultaatbestemming	-4.085	-2.952	-3.097	-2.430	-2.717	-2.621	-2.598
-	0	0	0			0	0
Totaal Lasten (reservemutaties)	0	0	0	0	0	0	0
Leefbaarheid	16	18	125	125	25	0	0
Sport	0	20	21	0	8	8	8
Totaal Baten (reservemutaties)	16	37	146	125	33	8	8
Saldo na resultaatbestemming	-4.069	-2.915	-2.951	-2.305	-2.684	-2.613	-2.590

Verklaring verschillen (2015 versus 2016):

Per thema een verklaring van de verschillen tussen de begroting 2016 en 2015:

Leefbaarheid

De stijging in de lasten (+42.000,--) ten opzichte van 2015 is voornamelijk een gevolg van:

- het eenmalige projectbudget voor cofinanciering mienshipsinitiatieven in 2016 (+50.000,--).

De stijging in de onttrekking aan de reserves (+107.000,--) ten opzichte van 2015 is een gevolg van:

- een eenmalige onttrekking ter dekking van voornoemd projectbudget (+50.000,--).
- de gedeeltelijke bekostiging van de incidentele MOA-uitgaven vanuit de reserve SOFA (dit is een programma-overstijgende reserve) (+75.000,--).
- aflopen project Minsken meitsje in Doarp (-18.000,--).

Sport

De daling in de lasten (-137.000,--) ten opzichte van 2015 is voornamelijk een gevolg van:

- zwembaden (-11.000,--) : lagere subsidie Surhuisterveen (5.000,--) en wegvallen rentelast door aflossen renteloze lening sportfondsen Buitenpost (7.000,--).
- een hogere kapitaallast door latere afronding investeringen (+120.000,--).
- een eenmalige doorboeking van de verwachte opbrengst van het gymlokaal Kootstertille (-205.000,--).
- een daling van de salariskosten (-29.000,--).
- lagere kapitaallasten (-14.000,--).

De daling in de baten (-194.000,--) ten opzichte van 2015 is een gevolg van:

- een stijging van de geraamde huren e.d. door de baten af stemmen op de realiteit (+12.000,--).
- de incidentele bate van de verwachte verkoop gymlokaal Kootstertille (-206.000,--).

Cultuur

De daling in de lasten (-42.000,--) ten opzichte van 2015 is een gevolg van:

- Een eenmalig projectbudget in 2015 (20.000,--).
- Een daling van de subsidie aan De Wâldsang (22.000,--).

Uitvoeringskosten

De stijging in de lasten (+84.000,--) ten opzichte van 2015 is in z'n geheel een gevolg van het anders begroten van de personele kosten, die op zich vrijwel niet gewijzigd zijn, maar deels per 2016 aan andere programma's gekoppeld zijn.

Incidentele posten

	Financieel gevolg (x € 1.000)			
	2016	2017	2018	2019
Incidentele lasten				
Monitor "aantal kinderen met zwemdiploma's"	1			
Ambtsjubileumgratificaties personeel		1	4	1
Kunst-, taal- en cultuurbeleid - algemeen	5	5		
Kulturele Haadstêd		50		
Cofinanciering Mienshipsinitiatieven	50			
Incidentele baten				
Ottrekking aan reserve SOFA	125	25		

Investerings

Voor 2016 staan voor dit programma de volgende investeringen geraamd en gepland.

De afschrijving start in het jaar na de verwachte afronding van de investering.

Investering	Investerings- bedrag	Structureel financieel gevolg (x € 1.000) - afschrijving			
		2016	2017	2018	2019
Vervangingsinvesteringen					
Bijdrage gemeente aan renovatie kleedaccommodatie vv VVT – Twijzelerheide (oorspronkelijk gepland 2013)	49.770		1	1	1
Renovatie hoofdveld sc Twijzel (hangt af keuze voor kunstgras) - oorspronkelijk gepland 2013	39.325		2	2	2
Renovatie hoofdveld vv GSVV – Gerkesklooster	39.325		2	2	2
totaal			5	6	7

Programma 2 – Onderwijs en Jeugdbeleid

Portefeuillehouder: M. de Haan

- Onze samenleving verandert in rap tempo. Generaties volgen elkaar op in een steeds sneller veranderende wereld. Dichtbij huis hebben we te maken met demografische uitdagingen (krimp) en ook zien we de wereldwijde impact van technologische ontwikkelingen. In dit dynamische toekomstbeeld zijn de partners in en rond het onderwijs en jeugdbeleid steeds sterker van elkaar afhankelijk en meer op elkaar aangewezen.
- De ambitie van het onderwijs (ook voorschools) is dat we de talenten van kinderen en jeugdigen maximaal willen ontwikkelen en toerusten voor de maatschappij van morgen, toekomstgericht en ambitieus. Tegen deze achtergrond oriënteren we ons op de te varen de koers voor de komende jaren en benoemen we de daarbij passende ambities.
- De direct bij dit beleid betrokken partners ontmoeten elkaar met regelmaat bij de behandeling van de Lokale Educatieve Jeugd Agenda Achtkarspelen (LEJA).
- Om ons vertrekpunt te bepalen hebben we in de aanloop naar dit beleidsdocument diverse relevante cijfers en onderzoeksresultaten verzameld en geanalyseerd. We zien nog altijd een aantal zorgelijke scores in een onderlinge samenhang; dit pleit voor een integrale benadering en aanpak.
- Onze collectieve ambitie is gericht op het vergroten van kansen van jongeren en de ontwikkeling van de regio als geheel in brede zin; inspanningen dienen te leiden tot een gunstig(er) opgroei-, werk- en leefklimaat in Achtkarspelen.
- Een belangrijk uitgangspunt is het versterken en waarborgen van de onderwijskwaliteit. Het onderwijs is in Achtkarspelen een belangrijke samenwerkingspartner.
- Zie ook voor de diverse integrale verbindingen programma 1 Mienskip, programma 3 Zorg en programma 6 Ontwikkeling. De beoogde maatschappelijke effecten:

Bern, ús takomst

- Vergroten onderwijskansen
- Voldoende voorzieningen voor de jeugd

Vergroten onderwijskansen

De beleidsnota Onderwijs 'Koers op Kansen II' is recent vastgesteld door de raad van Achtkarspelen voor de periode 2015-2019. In overleg met de partners in het veld zijn hierin ambities en accenten benoemd waarvoor breed draagvlak aanwezig is. We zijn er in geslaagd aansluiting te vinden tussen de doelen van de scholen en de gemeente.

Wat willen we bereiken?

In het coalitieakkoord staat het volgende:

- Kinderen van 0-12 jaar kunnen naschools allerlei activiteiten volgen op het gebied van sport, cultuur en welzijn. (programma 1);
- De onderwijsachterstanden zijn afgenomen (met een streefwaarde van 20%);
- Voor- en vroegschoolse educatie wordt uitgevoerd door gecertificeerde medewerkers;
- Ieder dorp heeft minimaal een basisschool en het liefst een samenwerkingschool;
- Blijvend uitvoering geven aan het Frysk Taalbelied, onder andere een vervolg te geven aan de nota Frysk Taalbelied Achtkarspelen 2013-2016;
- Alle peuteropvang locaties zijn of worden gecertificeerd tweetalig;
- Alle scholen hebben of maken beleid op het gebied van meertaligheid;
- Initiatieven gericht op betere aansluiting onderwijs en bedrijfsleven worden gesteund.

Overige aandachtspunten:

- Onderwijshuisvesting is een prominent onderdeel van het lopende visietraject accommodatiebeleid (programma 1); de herbestemming van schoolgebouwen vormt een extra uitdaging voor ons grondbedrijf (met financieel risico).
- Volwasseneneducatie en laaggeletterdheid in Achtkarspelen. In het najaar van 2015 komt het college met een informatieve notitie over de implicaties en een reële inschatting van de lokale omvang/behoefte;
- Peuteropvang 2,5 naar 2 jaar. De (financiële) haalbaarheid van het toelaten van peuters op een locatie vanaf 2 jaar in plaats van 2,5 jaar wordt onderzocht. Een afzonderlijke notitie volgt.

Wat gaan we daar in 2016 voor doen?

Uitvoering geven aan de beleidsnota Onderwijs "Koers op Kansen II", met de volgende speerpunten:

- Visieontwikkeling op accommodaties, voorzieningsverspreiding en het educatief aanbod krijgt prioriteit gelet op 'de krimp'. Om ad-hoc beleid in de toekomst te voorkomen brengen we het voorzieningenniveau in Achtkarspelen in kaart en komen we tot een integrale inhoudelijke visie op leefbaarheid, schaal en kwaliteit. I.c. een visiedocument en toetsingskader (oplevering zomer 2016).
- Om de onderwijskansen te vergroten wordt blijvend ingezet op de Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE-beleid). In Achtkarspelen is in de afgelopen decennia een professionele inzet van hoge kwaliteit gerealiseerd. De VVE wordt uitgevoerd door gecertificeerde medewerkers.
- ICT stelt ook het onderwijs voor grote uitdagingen. De ontwikkelingen gaan razendsnel en de gemeente Achtkarspelen wil daarbij een actieve rol spelen door waar mogelijk ambities en projecten te helpen realiseren.
- Effectief beleid vraagt een integrale benadering en werkwijze. Verbindingen worden gelegd tussen de deelterreinen Economische Zaken (ondernemers), Onderwijs en lokale overheid (W&I, EZ, Onderwijs/Jeugd, Zorg) en we werken zowel intern als extern steeds meer samen.
- Gehecht wordt aan de samenwerking van voorschoolse voorzieningen in het proactief bereiken van kwetsbare groepen. De medewerkers van de consultatiebureaus werken bijvoorbeeld samen met de ketenpartners van de peuteropvang in het kader van (vroeg)signalering van zorgvragen en toeleiding naar VVE-plaatsen.
- Hetzelfde geldt dan ook voor het overstijgende thema gezondheid. We willen zorgen voor een gezonde leefomgeving en leefstijl; thuis, op school, op de sportclub, op het werk, enzovoort. Met het GIDS-project kiezen we daarom voor een integrale benadering (programma 3). Het speerpunt 'sociale competenties' krijgt daarin een plek.
- Een goede taalverwerving is een voorspeller van een succesvolle schoolcarrière. Jaarlijks wordt een bescheiden subsidiebedrag ter stimulering van Frysk Taalbelied beschikbaar gesteld. Deze voorziening wordt benoemd in de nota Frysk Taalbelied (zie programma 1). Ook binnen de VVE-programma's zijn taalbeleid en meertaligheid leidend. Drie basisscholen in onze gemeente zijn gecertificeerd 'trijetalig'. Op alle peuteropvang wordt consequent met tweetaligheid gewerkt, een vijftal locaties voor peuteropvang heeft een officieel certificaat.
- Scholen zijn overigens autonoom in het maken van onderwijskundige keuzes. In het vaste LEJA-overleg (Lokale Educatieve en Jeugd Agenda) treffen we elkaar als partners en worden verbindingen gelegd.
- Bij 'doorgaande lijnen' gaat het om het mogelijk maken van een ononderbroken ontwikkelingslijn voor kinderen. Dit vergt samenhang en verbinding met programma's van diverse partners. Niet alleen op het onderwijskundige of methodische vlak (het leren), maar ook waar het gaat om zorg om kinderen in en rond het onderwijs. De link wordt hier gelegd met Zorg, programma 3.
- De werkgroep Arbeidsmarkt en Onderwijs heeft de afgelopen jaren een aantal succesvolle projecten helpen realiseren. Het aantal deelnemende scholen aan de projecten 'Bouwen aan Ambitie' (BAA) groeit. In de projectformule zit de verbinding met de arbeidsmarkt/werkgevers verweven.

- Tot slot wordt onder de titel 'brede vorming' blijvend ingezet op activiteiten van belang voor het ontdekken en ontwikkelen van talenten op gebied van creatieve en culturele vorming. We ondersteunen Algemene Muzikale Vorming, Culturele activiteiten en Natuur en Milieu Educatie. Natuur- en Milieueducatie werkt met een jaarprogramma met excursies en natuur in de klas. In 2016 wordt op uitvoeringsniveau sterker samengewerkt met Tytsjerksteradiel, zodat we beter gebruik kunnen maken van elkaars kwaliteiten. We kiezen voor 1 naam en treden naar buiten als 1 NME-centrum. Er wordt programmatisch samengewerkt met NME-centrum De Klyster. In 2016 wordt een voorstel gedaan hoe de samenwerking in ANNO-verband er definitief uit komt te zien.

In het najaar 2015 worden deze speerpunten vertaald naar een uitvoeringsprogramma waarin resultaatgerichte activiteiten met prestatieafspraken per thema worden vastgelegd en in de tijd uitgezet.

Doelen	Indicatoren (inclusief bron)	Nulmeting	Streefwaarden			
			2016	2017	2018	2019
Vergroten onderwijskansen	Inspectierapporten basisscholen	100% (+ 1x excellent!)	100% goed	100%	100%	100%
	Deelnemende scholen aan ambitieprojecten	50%	85% 15x basis (19) 2x VO (3)	100%	100%	100%
	Aantal 'trijetalige' scholen	3	3	5	6	6
	Aantal locaties gecertificeerd meertalige peuteropvang	5	6	8	9 (100%)	9 (100%)

Jeugd: voldoende voorzieningen voor de jeugd

Voor de leefbaarheid is het goed dat de jeugd zich al jong kan ontplooiën in en nabij het eigen dorp. Jongeren moeten meer betrokken worden bij de samenleving en de opdracht waar de samenleving voor staat.

Wat willen we bereiken?

In het coalitieakkoord staat hiervoor het volgende:

- De gemeente biedt ruimte voor initiatieven waar de jongeren zelf mee komen;
- De jeugd moet in elk dorp een onderkomen hebben, zodat ze niet aangewezen zijn op bars, cafés of op de straat;
- Een keet voor de jeugd op eigen grond van de ouders moet kunnen, voor zover er voldaan wordt aan de gemeentelijke voorwaarden.

Overige aandachtspunten:

We zien dat de verhoging van de leeftijdsgrens voor het toestaan van alcoholgebruik er mede voor zorgt dat het uitgaansgedrag van een grote groep jongeren uit beeld raakt. De categorie jongeren heeft een omgeving nodig die veilig is en hen op gevaren wijst en grenzen stelt. Dat geldt dus voor ouders en in het geval van het jeugd- en jongerenwerk zijn dat ook de vrijwilligers (programma 3).

Doelen	Indicatoren (inclusief bron)	Nulmeting	Streefwaarden			
			2016	2017	2018	2019
Jeugd - voldoende voorzieningen	In ieder dorp een instelling voor Sociaal Cultureel Werk en jeugdsoos waar minimaal 12 activiteiten per jaar voor jeugd- en jongeren tot en met 17 jaar worden georganiseerd, vorm: beginopname, tussen- en eindrapportage	11	11	11	11	11

Wat gaan we daar in 2016 voor doen?

- We faciliteren goede, toegankelijke en betaalbare peuteropvang (en VVE);
- Voor de jeugd in Achtkarspelen is in elk dorp een onderkomen (jeugdsoos);
- De initiatieven door jongeren stimuleren waardoor zij zich meer betrokken voelen bij de samenleving / hun omgeving;
- Peuteropvang voldoet aan de wettelijke eisen van de Wet kinderopvang en kwaliteit peuterspeelzalen, is geregistreerd in het landelijk register en daarmee geharmoniseerd met de kinderopvang. We hechten veel waarde aan peuteropvang en het wettelijk verplichte aanbod van Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE), dat op alle locaties peuteropvang en bij kinderopvangorganisaties wordt ingevuld;
- Voorzieningen voor jeugd- en jongeren in een dorp zorgen voor het vergroten van de leefbaarheid in een dorp. Inzetten op het behoud van de sociaal cultureel werk instellingen. Het doel hiervan is om het aantal activiteiten en daarmee de deelname van jeugd en jongeren, te stimuleren;

Wat gaat het kosten?

In het schema hieronder is per thema aangegeven wat het kost en wat de door de raad beïnvloedbare kosten zijn.

Bedragen x € 1.000	Rekening	Begroting					
	2014	2015	2016	Waarvan beïnvloedbaar	2017	2018	2019
Vergroten onderwijskansen	-3.633	-3.245	-3.121	-345	-3.063	-2.995	-2.783
Voldoende voorzieningen voor de jeugd	-936	-822	-672	-701	-703	-721	-720
Uitvoeringskosten	-179	-189	-280	-279	-280	-280	-280
Totaal Lasten	-4.748	-4.256	-4.073	-1.325	-4.046	-3.996	-3.783
Vergroten onderwijskansen	362	163	148	0	148	148	148
Voldoende voorzieningen voor de jeugd	26	27	27	0	27	27	27
Uitvoeringskosten	34	0	0	0	0	0	0
Totaal Baten	422	190	175	0	175	175	175
Saldo voor resultaatbestemming	-4.326	-4.066	-3.898	-1.325	-3.871	-3.821	-3.608
-	0	0	0	0	0	0	0
Totaal Lasten (reservemutaties)	0	0	0	0	0	0	0
-	0	0	0	0	0	0	0
Totaal Baten (reservemutaties)	0	0	0	0	0	0	0
Saldo na resultaatbestemming	-4.326	-4.066	-3.898	-1.325	-3.871	-3.821	-3.608

Verklaring verschillen (2015 versus 2016):

Hier wordt per thema het verschil tussen de begroting 2016 en 2015 verklaard:

Vergroten onderwijskansen

In 2015 is een stelpost bezuiniging accommodatiebeleid opgenomen van +50.000,--

De lasten op onderwijshuisvesting waren +52.000,-- hoger.

Binnen het thema onderwijs zijn verschillende bezuinigingsmaatregelen getroffen o.a. Voor en Vroegschoolse Educatie (VVE), kindcentra, terugdringen jeugdwerkloosheid en onderwijsbegeleiding, in totaal -124.000,--

Voor het project klasglas zijn in 2015 voor het laatst middelen opgenomen -185.000,--.

Voor leerlingenvervoer zijn in de kadernota extra middelen beschikbaar gesteld +80.000,--.

Voldoende voorzieningen voor de jeugd

De bezuiniging op de kinderopvang is een jaar vervroegd -35.000,--. Daarnaast is er een extra bezuiniging toegepast van – 80.000,--

Daarnaast is er bezuinigd op sociaal cultureel werk -5.000,--

Preventie alcohol- en drugsgebruik is overgegaan naar programma 1 Mienskip – 30.000,--

Uitvoeringskosten

Binnen het programma Onderwijs en Jeugdbeleid zijn in 2016 meer loonkosten verantwoord ten opzichte van het voorgaande jaar +91.000,--

Incidentele posten

	Financieel gevolg (x € 1.000)			
	2016	2017	2018	2019
Incidentele lasten				
Integrale kindcentra	37	37	50	0
Budget terugdringen jeugdwerkloosheid	35	35	40	0

Investerings

Voor 2016 staan voor dit programma **geen** investeringen gepland.

Programma 3 – Preventie en Zorg

Portefeuillehouder: G. Postma

Alle inwoners van jong tot oud, van gezond tot ziek of met een beperking, van werkzaam tot gepensioneerd of werkzoekend, van zelfredzaam tot hulpbehoevend vormen samen onze mienskip.

Gelukkig zijn de meeste inwoners, zowel jeugd als volwassenen, van Achtkarspelen gezond en wel. Zij nemen actief deel aan de mienskip en maken gebruik van alle voorzieningen die beschikbaar zijn en bijdragen aan een goed leven. Zij kunnen zich goed redden, dragen hun steentje bij aan de mienskip, letten op elkaar en, als het nodig is, helpen ze een handje. Dit maakt een krachtige mienskip, waarin inwoners zich prettig en gekend voelen.

In onze visie staat centraal dat voorkomen beter is dan genezen. Maar wanneer dat niet lukt er vanuit de kracht, en niet vanuit de beperking, ingezet wordt op ondersteuning en zorg. Daarbij staan wij naast onze inwoners. Dit leidt tot twee hoofdthema's voor dit programma.

Preventie

Preventie is niet alleen het voorkomen van zorg, maar ook het voorkomen dat er zwaardere zorg nodig is. Soms zit het (even) tegen en dan moet een beroep worden gedaan op anderen; familie, vrienden of burens. Naar ook door de inzet van bijvoorbeeld de (Jeugd) gezondheidszorg, opvoedingsondersteuning, deskundige jeugd- en dorpensteams die beter in staat zijn signalen op te vangen en daar naar te handelen. Deze teams vinden steeds beter hun plek in de mienskip. De inwoners zullen merken dat de teams hun de gevraagde hulp en ondersteuning bieden, de zelf- en samenredzaamheid en sociale netwerken rondom versterken en bijdragen aan een betrokken mienskip.

Zorg

Voor een kleiner deel van onze inwoners ziet het leven er (iets) anders uit. Zij zijn getroffen door ziekte, hebben een lichamelijke en/of psychische beperking of krijgen last van ouder worden. Dan is er dus meer aan de hand en is, naast informele hulp, langdurige of zelfs permanente ondersteuning en hulp nodig. Afhankelijk van de "zorgvraag" kan dan ook een beroep worden gedaan op maatschappelijke organisaties. Daarbij is nadrukkelijk één gezin, één plan en één aanspreekpunt/ondersteuner het uitgangspunt. Niemand komt, los van eigen mogelijkheden en die van de directe omgeving, zonder zorg te zitten én krijgt die zorg die nodig is.

Twee zaken krijgen in 2016 nog nadrukkelijker de aandacht:

- De inwoners en hun mogelijkheden staan centraal in de transformatie. Inwoners gaan steeds meer hun eigen plannen voor ondersteuning maken en geven daarbij aan of en wat voor ondersteuning zij, naast hun eigen inzet, van anderen wensen. De professionals denken mee en krijgen de ruimte om maatwerk te leveren. In zijn regierol zorgt de gemeente voor de sturing en de randvoorwaarden waaronder dit alles wordt uitgevoerd.
- Huiselijk geweld en kindermishandeling is het andere aandachtspunt dat een grote impact op betrokkenen heeft en diepe sporen nalaat. Leren de signalen te herkennen, weten waar je daarvoor moet zijn en wat je moet doen, voorkomt erger.

Soarch for wa't nedich hat

- Minder kinderen in de 'zware' jeugdzorg.
- Meer ouderen en meer mensen met een beperking kunnen het leven leiden wat ze willen.
- Meer tevreden mantelzorgers.
- Gezondere inwoners.
- Minder middelengebruik onder kinderen en jongeren (alcohol, drugs en roken).

Minder kinderen in de 'zware' jeugdzorg

Een goede balans tussen draagkracht en draaglast is voor ouders en kinderen van wezenlijk belang. Dat draagt bij tot een goede ontwikkeling van het opgroeiende kind en tot een prettig opvoedklimaat voor de ouders. Hierbij zijn in de eerste plaats de mogelijkheden van het gezin en hun omgeving zelf van belang. Voorkomen dat de balans wordt verstoord vraagt van het gezin en de omgeving het tijdig afgeven en oppakken van signalen. Snel antwoord op vragen of een korte interventie kan (verergering van) een probleem voorkomen. Dit geldt voor alle ouders ongeacht of zij kinderen met opgroei-/opvoedproblemen hebben of kinderen met een beperking. Soms is het levenspad van ouders en kinderen zodanig dat opvang in de "zware" gespecialiseerde jeugdzorg het enige is wat overblijft. Hoe meer we dit kunnen voorkomen hoe beter het is voor alle betrokkenen.

Wat willen we bereiken?

In het coalitieakkoord staat het volgende:

- In Achtkarspelen wordt op een adequate wijze invulling gegeven aan de zorgplicht.
- Ouders met opvoedingsvragen kunnen terecht bij het CJG.
- Blijven inzetten voor schoolmaatschappelijk werk.
- Er is sprake van één gezin, één plan, één hulpverlener.
- Jeugdzorg in Achtkarspelen is laagdrempelig.
- Minder kinderen komen terecht in de "zware" jeugdzorg.

Overige aandachtspunten:

- De service van de jeugdgezondheidszorg aan de ouders van 0-4 jarigen.
- Aanpak Huiselijk Geweld en Kindermishandeling

Doelen	Indicatoren (inclusief bron)	Nulmeting	Streefwaarden			
			2016	2017	2018	2019
Minder kinderen in de zware jeugdzorg	Aantal beschermings-onderzoeken (RvdK)	19 (rapportage RVDK 2013)	18	17	16	16

Wat gaan we daar in 2016 voor doen?

Preventie

- Gezinnen ondersteunen in hun eigen mogelijkheden hun kinderen op te voeden en te laten opgroeien zodat er een goede balans is tussen draagkracht en draaglast. Versterken van de zelfredzaamheid van de gezinnen op de leefdomen (integraal) en bij hulpvraag door o.m. gebruik familiegroepsplannen (plannen door en van gezin/familie, Jeugdwet).
- Wegnemen van belemmeringen door te verbinden met de thema's uit programma 1, 2 en 4.
- De jeugdteams hebben voldoende capaciteit en kwaliteit om uitvoering te geven aan preventie als jeugdhulp.
- Expliciete aandacht vanuit de jeugdteams voor preventie naast verruiming bestaand preventief ondersteuningsaanbod als gezinscoaching, maatjesproject en de werkwijze van het CJG, gecoördineerd verbinden met de bevindingen uit de jeugdteams.
- Prenatale voorlichting onder de paraplu van het CJG in samenwerking met andere partners in de geboorte- en jeugdgezondheidszorg.
- De jeugdteammedewerkers zichtbaar te laten landen in de dorpen waardoor korte lijnen tussen de inwoners en de teamleden ontstaan wat preventief werkt. In de dorpen nauw samenwerken met het dorpenteamcollega's en met de partners van de netwerkorganisatie CJG, waaronder de huisartsen, JGZ, kinderopvang en onderwijs.
- Toezicht houden op de uitvoering van de landelijk wettelijke JGZ-taken, het provinciaal afgesproken JGZ basistakenpakket gericht op preventie en de pedagogische thuisbegeleiding.
- De JGZ service van de reguliere consultatiebureaus uitbreiden zodat die aansluit op de wensen en behoeften van ouders van 0 tot 4 jarigen.

- Uitvoering geven aan het beleidsplan Zorg voor Jeugd Achtkarspelen 2015–2018 en het deelplan Zorg voor Jeugd, vanuit drie sporen: gewoon opvoeden, basisondersteuning en aanvullende specialistische ondersteuning.
- Uitvoering geven aan Aanpak Huiselijk Geweld en Kindermishandeling (HG/KM), in samenhang met de Regionale aanpak Huiselijke geweld en Kindermishandeling op Fries niveau. Met in- en externe veiligheidspartners versterken preventie en signaleren van HG/KM (zie hierbij ook programma 7).

Preventie Plus

- De gecertificeerde jeugdwerker gaat op basis van het familiegroep- of gezinsplan met het gezin aan de slag (één plan, één jeugdteammedewerker) en biedt daarbij zelf licht ambulante ondersteuning en/of leidt toe naar de niet vrij toegankelijke gespecialiseerde zorg. Daardoor daalt het aantal doorverwijzingen.
- De jeugdteams hebben de kennis en vaardigheid om te bepalen wanneer zij moeten opschalen naar specialistische zorg, ook hebben ze de expertise in huis zodat door de gespecialiseerde zorg afgeschaald kan worden met als doel de juiste passende hulp te bieden wanneer dat is en kortere behandeling in de gespecialiseerde zorg.

Zorg

- Met de provinciale inkoop jeugdhulp op 11 percelen maatwerk bieden op de hulpvraag van ouders en kinderen.
- Specialistische hulp zoveel mogelijk nabij: op Friese dan wel Noord Nederlandse schaal.
- Bij de provinciale inkoop 2017 nog meer sturen op transformatie en samenwerking lokale teams.
- Zelf de inkoop van ambulante jeugdhulp voor 2017 doen naast de wettelijke provinciale inkoop (Sociaal Domein Fryslân). Ouders met kinderen en jongeren worden zoveel mogelijk thuis of op school, dan wel zo dichtbij mogelijk, geholpen.
- Uitvoering geven aan de provinciale Uitvoeringsprogramma Omvormingsplan Zorg voor Jeugd 2015-2016 met als prioriteiten: versterken van de basisexpertise van de jeugdteams; verbinden huis- en jeugdartsen, onderwijs met de lokale teams; cliënten actief betrekken bij het opstellen van hun eigen integrale ondersteuningsplan.

De bijbehorende financiële middelen corresponderen met productgroep 3.1 Jeugd.

Meer ouderen en meer mensen met een beperking kunnen het leven leiden wat ze willen

Het leven leiden wat je wilt ook al ben je oud en/of heb je een beperking is het doel dat we de komende jaren op het terrein van de WMO nastreven. We staan voor de uitdaging om de mate van eigen regie en kwaliteit van leven te verhogen met afnemende budgetten. Dit kan alleen door daadwerkelijk anders te werk te gaan, te transformeren. We weten dat we dit niet van vandaag op morgen hebben gerealiseerd, maar gaan samen op weg. Zo gaan we in het programma Sociaal Medische 1^e lijn samen met de andere Friese gemeenten, De Friesland zorgverzekeraar, zorgaanbieders en Zorgbelang zorg dragen voor een toegankelijk, kwalitatief en doelmatig aanbod in de 1^e lijn geschakeld aan de dorpen- en jeugdteams. Een 1^e lijn waarbij zelfredzaamheid het vertrekpunt is, de zorgondersteuning dichtbij wordt gegeven als het kan, en waarbij burgers zolang mogelijk thuis wonen.

Wat willen we bereiken?

In het coalitieakkoord staat het volgende:

- Ouderen kunnen daar waar mogelijk in hun eigen dorp blijven wonen.
- Ouderen worden gestimuleerd en gefaciliteerd om actief mee te doen in de samenleving.
- Ouderen krijgen de zorg die ze nodig hebben (maatwerk).
- Eenzaamheid onder ouderen wordt actief bestreden.

Overige aandachtspunten:

- De doelgroep van WMO bestaat naast ouderen ook uit burgers met een beperking.

Doelen	Indicatoren (inclusief bron)	Nulmeting	Streefwaarden			
			2016	2017	2018	2019
Meer ouderen en meer mensen met een beperking kunnen het leven leiden dat ze willen	Gemiddelde score van ouderen en mensen met een beperking voor de mate van zelfregie en kwaliteit van leven. (Nyfer)	5,5 (2014)	5,6	6	6,5	6,7

Wat gaan we daar in 2016 voor doen?

Preventie

- Een goed en vraaggericht activiteiten aanbod behouden, waaraan ouderen kunnen deelnemen met als doel beweging en ontmoeting.
- We zien graag dat ouderen zo lang mogelijk in hun dorp blijven wonen. Om dit te realiseren zullen verschillende partijen in de toekomst meer met elkaar moeten gaan samenwerken om de juiste voorzieningen te kunnen bieden. We zien al meer samenspel ontstaan tussen bijvoorbeeld burgerinitiatieven, zorginitiatieven, zorgaanbieders en projectontwikkelaars. Dit vraagt om een andere rol van de gemeente. We gaan visie ontwikkelen op het terrein van wonen en zorg.
- De werkzaamheden in de dorpen teams verder uitbouwen om zo meer vorm te geven aan het transformatieproces. Werken vanuit de mens, het inzetten op de eigen kracht van burgers, het uitbreiden en betrekken van het netwerk van de burgers, vraagt een andere werkwijze. Het is belangrijk dat de dorpen teams over voldoende capaciteit en de juiste kwaliteit beschikken om zich deze nieuwe werkwijze eigen te maken.
- Met de komst van de nieuwe taken vanuit de decentralisaties wordt ook de inspraak uitgebreid naar de nieuwe doelgroepen. Gezamenlijk met de WMO-raad en de cliëntenraad gaan we een nieuwe visie ontwikkelen op de adviesstructuur.
- Met de provincie worden binnen ANNO de mogelijkheden onderzocht voor een regiecentrale voor vervoerstromen als: leerlingenvervoer, WMO-vervoer, vervoer naar dagbesteding of behandeling en het openbaar vervoer met bus en trein.

Zorg

- Om goede zorg en maatwerk te leveren continueren we de ingezette koers en gaan we de afspraken met de aanbieders voor dagbesteding en begeleiding voor 2016 verlengen.
- Maatschappelijke Opvang en Vrouwenopvang vallen vanaf 2016 onder verantwoordelijkheid van de gemeente en niet meer onder centrumgemeente Leeuwarden. We maken afspraken met aanbieders op het terrein van Maatschappelijke Opvang en Vrouwenopvang.

De bijbehorende financiële middelen corresponderen met de producten 3.2.1 (WMO – nieuw), 3.2.2 (WMO – bestaand) en 3.2.3 Maatschappelijke Zorg (excl. Mantelzorg.)

Meer tevreden mantelzorgers

Speciale aandacht is er voor de groep mantelzorgers. Een groep die lang onderbelicht is geweest, maar zonder wie veel mensen tijdelijk opgenomen hadden moeten worden of de eigen woning hadden moeten verlaten. Wij mogen ons in Achtkarspelen rijk prijzen met een grote groep mantelzorgers. Zij zorgen vanuit liefde/betrokkenheid en verantwoordelijkheidsgevoel voor hun partner, kind, buurvrouw of andere verwanten in de omgeving die veel voor hun betekent. Voorbeelden: de vrouw die wekelijks gaat zwemmen met haar gehandicapte zwager of de echtgenote die de dagelijkse zorg draagt voor haar dementerende man.

Dit is niet altijd makkelijk in ons huidige drukke bestaan. Het is goed hier oog voor te hebben en te houden. Zonder hun inzet zou de wereld er heel anders uitzien. Bovendien zouden de zorgkosten voor onze maatschappij hoger zijn. Belangrijk is om te realiseren dat niet alle mantelzorgers in beeld zijn, veel gebeurt achter de schermen.

Door een goed ondersteuningsaanbod voor mantelzorgers aan te bieden wordt voorkomen dat zij overbelast raken. Hierbij is aandacht voor inzetten, versterken en verbreden van het netwerk en de verbinding tussen formele en informele zorg.

Wat willen we bereiken?

In het coalitieakkoord staat het volgende:

- Mantelzorgers voelen zich beter ondersteund bij de uitvoering van hun werkzaamheden
- Mantelzorgers kunnen zonder problemen een beroep doen op vervanging
- Mantelzorgers beschikken over voldoende deskundigheid
- Mantelzorgers kunnen zich altijd beroepen op een deskundige

Overige aandachtspunten:

- Luisteren naar de mantelzorgers en aansluiten bij wat zij willen en nodig hebben.

Doelen	Indicatoren (inclusief bron)	Nulmeting	Streefwaarden			
			2016	2017	2018	2019
Meer tevreden mantelzorgers	Aantal geregistreerde mantelzorgers dat tevreden is	(2015) 150	175	200	250	

Wat gaan we daar in 2016 voor doen?

Preventie

- Uitvoering geven aan het visiedocument Mantelzorgondersteuning en -waardering (Buitenpost, 2015).
- Mantelzorgers ervaren balans in draagkracht en draaglast doordat zij weten dat zij een beroep kunnen doen op (gepaste) ondersteuning.
- Scholing van dorpensteams, jeugdteams en andere betrokkenen in signalering van mantelzorgers en het op een juiste manier doorverwijzen naar ondersteuningsmogelijkheden.
- Intensiveren van de functie informatie en advies om meer aandacht te besteden aan de (h)erkenning en waardering van mantelzorgers en de belangrijke taken die zij uitvoeren.
- Uitvoeren van een onderzoek onder mantelzorgers naar ondersteuningsbehoefte zodat er maatwerk geleverd kan worden
- Het organiseren van (ontmoetings) bijeenkomsten voor mantelzorgers per dorp
- Speciale aandacht voor jonge mantelzorgers en De Dag van de Mantelzorg

De bijbehorende financiële middelen corresponderen met product 3.2.3 – Maatschappelijke Zorg: onderdeel Mantelzorg.

Gezondere inwoners

Zit je lekker in je vel dan is participeren makkelijker. Healthy Ageing, oftewel gezond ouder worden, raakt iedereen van -9 maanden tot 100+. Een goede start van het leven, gezond blijvende inwoners en werknemers, zo waardig mogelijk je leven leiden als je ouder wordt. Gemiddeld krijgt een mens rond het 60e jaar de eerste chronische aandoening, dan volgen interventies van huisarts, specialist. Hoe meer we dit moment kunnen uitstellen hoe beter. Gezond blijven en gezond ouder worden wil iedereen. Kansen om dit positief te beïnvloeden zijn overal. Een voorbeeld: de onlangs verhoogde leeftijdsgrens voor het toestaan van alcoholgebruik brengt onbedoeld mee dat het uitgaansgedrag van een grote groep jongeren 'uit beeld raakt'. Zij hebben wel een omgeving nodig die veilig is en hen op gevaren wijst en grenzen stelt; thuis, in de sportclub, op school, etc. Hetzelfde geldt voor het toenemende probleem van overgewicht, dit kan ook vanuit diverse hoeken aangepakt worden. Samen moeten we de kansen zien en grijpen. Investeren in gezondheidszorg loont! Het levert psychosociale en medische voordelen op voor het individu en meer participatie en minder zorgkosten voor de maatschappij.

Wat willen we bereiken?

In het coalitieakkoord staat het volgende:

- Kinderen en jongeren van 4 tot 18 jaar voldoen aan de beweegnorm.
- Het percentage overgewicht onder kinderen en jongeren is gedaald.
- Het aantal volwassenen dat voldoet aan de beweegnorm is toegenomen.
- Het aantal jongeren dat rookt en alcohol gebruikt is afgenomen.
- Het aantal jongeren dat hard- of softdrugs gebruikt is gedaald.

Overige aandachtspunten:

- Praten met in plaats van over de inwoners als het gaat over hun eigen gezondheid.

Doelen	Indicatoren (inclusief bron)	Nulmeting	Streefwaarden			
			2016	2017	2018	2019
Gezondere inwoners	Het aantal scholen dat gezondheidsbeleid voert (bron: GGD)	14 (2014)	17	19	20	22

Wat gaan we daar in 2016 voor doen?

Preventie

- De gezondheidsachterstanden van mensen met een laag inkomen terugdringen door de landelijke stimuleringsmaatregel 'Gezond in'; de Rijksimpuls te benutten.
- De speerpunten Gezond Gewicht en Minder Middelengebruik uitvoeren in nauwe verbinding met de andere beleidsterreinen.
- Aanpak richten op meer sporen. Naast leefstijl ook een gezonde fysieke en sociale omgeving, goede en toegankelijke zorg en participatie.
- Uitvoeren integraal Plan van Aanpak 'Gezond in Achtkarspelen'.
- Vergroten sociale weerbaarheid van de jeugd integraal oppakken.
- Uitkomsten nieuwe ontwikkelingen en onderzoek meenemen in de uitvoering.
- Harkema ondersteunen in de ambitie het 'Sûnste doarp in Fryslân' te willen worden.
- Meer inzet op preventie van alcohol- en middelengebruik door uitvoering van de projecten 'Grenzen aan middelenmisbruik Achtkarspelen (Gamma) en 'Hoe ist mei de holle' in samenwerking met jeugdwerk, de dorpen- en jeugdteams en verslavingszorg.
- In verbinding met andere beleidsterreinen uitvoeren van het Preventie- en handavingsplan Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel.

De bijbehorende financiële middelen corresponderen met product 3.2.4 – Gezondheid (exclusief preventiebudget middelengebruik).

Minder middelengebruik onder kinderen en jongeren (alcohol, drugs en roken)

Het middelengebruik onder kinderen en jongeren is in Achtkarspelen zorgwekkend. Voor de ontwikkeling van kinderen en jongeren kan dit zeer schadelijk zijn. Het blijven bestrijden van het gebruik is speerpunt.

Wat willen we bereiken?

In het coalitieakkoord staan hiervoor de volgende doelen:

- Het gebruik van alcohol en drugs onder jongeren is gedaald;
- Het gebruik van alcohol en drugs door minderjarigen wordt ontmoedigd;
- Het bestrijden van drugsgerelateerde criminaliteit heeft blijvend aandacht.

Maatschappelijk Effect	Indicatoren (inclusief bron)	Nulmeting	Streefwaarden			
			2015	2016	2017	2018
Minder middelengebruik onder kinderen en jongeren	Wordt nog nader uitgewerkt					

Wat gaan we daar in 2016 voor doen?

- Op diverse manieren wordt gewerkt aan het tegengaan van overmatig alcohol- en drugsgebruik. Het project 'Grenzen aan middelenmisbruik Achtkarspelen (Gamma)' wordt de komende jaren voortgezet. Daarin werken de gemeente, het Centrum voor Jeugd en Gezin, de politie, de verslavingszorg en andere instanties samen met scholen. De vier scholen voor voortgezet onderwijs in de gemeente (OSG Singelland in Surhuisterveen, het Lauwers College in Buitenpost en Surhuisterveen en het Nordwin College in Buitenpost) nemen deel aan het project. Dat betekent dat de scholen een verklaring tekenen dat ze een alcoholvrij beleid voeren, er voorlichtingsprogramma's voor de leerlingen zijn, ouderavonden met voorlichting, dat de scholen alert zijn op het signaleren van alcohol- en drugsgerelateerde problematiek en dan ook tijdig naar de ouders stappen, dat de politie actief controleert rond de scholen. Verslavingszorg is ook actief in onze gemeente, waarbij vooral aandacht is voor toeleiding naar zorg.
- De toezichthouder/handhaver Openbare Orde en Veiligheid heeft ook een rol in het tegengaan van overmatig alcohol- en drugsgebruik. Hij overlegt met de horeca over de nieuwe regels van de Drank- en Horecawet en ook overmatig alcoholgebruik van jongeren wordt besproken. Verder gaat hij in gesprek met jongeren over drankmisbruik. Gezamenlijk met de ambtenaar alcoholmatiging wordt preventiemateriaal ontwikkeld. De komende jaren zal gewerkt worden met het Preventie- en Handhavingsplan van de gemeenten Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel. Hierin worden de activiteiten genoemd die voortgezet zullen worden in de periode 2014-2018 (o.a. Gezonde school en genotmiddelen, instructie Verantwoord Alcohol schenken voor sportverenigingen met kantineaccommodaties, theatervoorstellingen in de klas) en nieuwe acties gericht op preventie en handhaving (o.a. voorlichting aan ouders of opvoeders van jongeren).
- De afgelopen jaren is veel aandacht geweest voor drugszaken in Noordoost Fryslân. Dealers zijn opgepakt en zijn hiervoor gestraft. De politie houdt aandacht voor drugsgerelateerde criminaliteit. Er is veelvuldig contact met de wijkagenten over alcohol- en drugsmisbruik. Waar strafbare feiten worden gepleegd, grijpt de politie in.

De bijbehorende financiële middelen corresponderen met product 3.2.4 – Gezondheid (onderdeel preventie middelengebruik).

Tot en met 2015 maakte dit thema deel uit van programma 2.

Wat gaat het kosten?

In het schema hieronder is per thema aangegeven wat het kost en wat de door de raad beïnvloedbare kosten zijn.

Bedragen x € 1.000	Rekening	Begroting					
	2014	2015	2016	Waarvan beïnvloedbaar	2017	2018	2019
Minder kinderen in zware jeugdzorg	-1.165	-7.652	-7.485	-6.756	-7.731	-7.931	-7.982
Grotere zelfredzaamheid ouderen en mensen met een beperking	-3.962	-7.888	-8.175	-5.905	-7.330	-7.157	-7.106
Meer tevreden mantelzorgers	0	-18	-6	-6	-6	-6	-6
Gezondere inwoners	-164	-303	-252	-86	-252	-165	-165
Minder middelengebruik	0	0	-8	-8	-8	-8	-8
Uitvoeringskosten	-292	-264	-572	-572	-572	-572	-572
Totaal Lasten	-5.583	-16.125	-16.499	-13.333	-15.899	-15.839	-15.839
Minder kinderen in zware jeugdzorg	2	10	10	10	0	0	0
Grotere zelfredzaamheid ouderen en mensen met een beperking	639	325	325	75	250	250	250
Meer tevreden mantelzorgers	0	0	0	0	0	0	0
Gezondere inwoners	3	0	0	0	0	0	0
Minder middelengebruik	0	0	0	0	0	0	0
Uitvoeringskosten	0	0	0	0	0	0	0
Totaal Baten	644	335	335	0	250	250	250
Saldo voor resultaatbestemming	-4.939	-15.790	-16.164	85	-15.649	-15.589	-15.589
Grotere zelfredzaamheid ouderen en mensen met een beperking	-1.225	0	0	0	0	0	0
Totaal Lasten (reservemutaties)	-1.225	0	0	0	0	0	0
Grotere zelfredzaamheid ouderen en mensen met een beperking	0	54	0	0	0	0	0
Totaal Baten (reservemutaties)	0	54	0	0	0	0	0
Saldo na resultaatbestemming	-6.164	-15.736	-16.164	-13.248	-15.649	-15.589	-15.589

Verklaring verschillen (2015 versus 2016):

Hieronder wordt per thema het verschil tussen de begroting 2016 en 2015 verklaard:

Minder kinderen in zware jeugdzorg

Een daling in de lasten (€ 167.000,--) ten opzichte van 2015 door:

- hogere uitgaven voor de jeugdgezondheidszorg, door afstemming eigen raming op raming Veiligheidsregio, en het CJG (per saldo -€ 36.000,--).
- een daling van het beschikbare budget Jeugdzorg SD (€ 203.000,--) door een wijziging van de rijksbijdrage – we begroten budgetneutraal - en in het invullen van een stelpost.

Grotere zelfredzaamheid ouderen en mensen met een beperking

De stijging in de lasten (-€ 287.000,--) ten opzichte van 2015 is een gevolg van:

- een verlaging van de subsidie maatschappelijk werk per 2016 (€ 20.000,--).
- een hogere rijksbijdrage voor WMO "oud" en het wegvallen van incidentele bedragen – we begroten budgetneutraal - en een lagere overheveling i.v.m. HH naar programma 4 ten opzichte van 2015 (per saldo -€ 537.000,--).
- een daling van de rijksbijdrage WMO SD – we begroten budgetneutraal - (€ 231.000,--).

De daling in de onttrekking aan de reserves (€ 54.000,--) ten opzichte van 2015 wordt veroorzaakt door een incidentele onttrekking aan de reserve WMO in 2015.

Meer tevreden mantelzorgers

De daling in de lasten (€ 12.000,--) ten opzichte van 2015 is een gevolg van het in 2015 eenmalig beschikbaar zijn van overgehevelde restantkredieten 2014.

Gezondere inwoners

De daling in de lasten (€ 51.000,--) ten opzichte van 2015 is een gevolg van:

- een lagere bedrage aan de Veiligheidsregio in verband met OGZ (€ 26.000,--).
- een daling van de beschikbare projectmiddelen Gezond In (€ 25.000,--), die in 2015 eenmalig hoger waren door de overheveling van een restantkrediet uit 2014.

Minder middelengebruik

Een stijging vanwege een budgetoverheveling per 2016 uit programma 7 – Veiligheid (€ 7.500,--).

Uitvoeringskosten

Een stijging (€ 308.000,--) die het gevolg is van het anders begroten van de personele kosten, die per saldo vrijwel niet gewijzigd zijn, maar deels per 2016 aan andere programma's gekoppeld.

Incidentele posten

	Financieel gevolg (x € 1.000)			
	2016	2017	2018	2019
Incidentele lasten				
Gezond In (raming gelijk aan rijksbijdrage)	77	77		
Nota gezondheidsbeleid - uitvoeringskosten	10	10		
Pedagogische thuisbegeleiding	20	20		

Investerings

Voor 2016 staan voor dit programma geen investeringen gepland.

Programma 4 – Werk en Inkomen

Portefeuillehouder: G. Postma

Preventie

Gelukkig zijn veel mensen in staat om op eigen kracht werk te vinden. Daarmee hebben ze een eigen inkomen en kunnen ze (economisch) zelfstandig in de maatschappij functioneren. Economische zelfstandigheid en een grote mate van zelfredzaamheid draagt bij tot het geluksgevoel van mensen. In onze samenleving is het niet nodig dat mensen in armoede leven.

Het is daarom belangrijk dat we zoveel mogelijk voorkomen dat nieuwe bijstandsafhankelijkheid of zelfs nieuwe armoede ontstaat. Een goede poortwachtersfunctie en het gebruik van de instrumenten uit het Armoedebeleidsplan "Iedereen van waarde" moet tezamen met de inzet van dorpentteams daarvoor zorgen.

Activering en ondersteuning

We willen door middel van slimme verbindingen met de andere decentralisaties binnen het sociaal domein bereiken dat alle inwoners zoveel mogelijk kunnen meedoen in de maatschappij. Maatwerk is daarbij het sleutelwoord. De nieuwe werkwoorden zijn 'activeren, innoveren en waar nodig faciliteren'. Vanuit de Maatschappelijke Onderneming Achtkarspelen (MOA) proberen we dit samen met werkgevers, het maatschappelijk veld en de mienskip in te vullen.

Voor wie het even niet lukt om op eigen kracht werk te vinden of een eigen inkomen te realiseren en tijdelijk ondersteuning nodig heeft, is er een vangnet in de vorm van activerende bijstand. Inwoners die een beroep doen op bijstand krijgen begeleiding bij de weg naar zelfstandigheid en zelfredzaamheid of het vergroten daarvan. Niemand mag langdurig aan de zijlijn komen te staan. Dit is in het verleden anders geweest. Hierdoor zijn er nog te veel inwoners die gerekend worden tot het zogenaamde 'granieten bestand'. Dit zijn inwoners die weinig kansen meer hebben op (aangepast) werk. Ook deze mensen wil het college toekomstperspectief geven. Hiervoor zet het college de komende twee jaar in op het maken van individuele afspraken over het inkomen en de maatschappelijke bijdrage.

De vluchtelingenproblematiek heeft nadrukkelijk de aandacht. Door de vele brandhaarden in de wereld is de vluchtelingenproblematiek momenteel erg groot. Door oorlogen en onderdrukking zijn veel mensen hun leven, of dat van hun familieleden (lees kinderen), niet zeker en moeten zij gedwongen op de vlucht. De druk op gemeenten om deze mensen op te vangen wordt groter en het college wil deze verantwoordelijkheid met beide handen aanpakken. Daarom is in de programmabegroting een nieuw thema opgenomen "Iedereen is welkom en voelt zich thuis".

Het college streeft naar een inclusieve samenleving: een samenleving waarin iedereen tot zijn recht kan komen, waarbij het niet uitmaakt welke culturele achtergrond, geslacht, leeftijd, talenten of beperkingen iemand heeft. Een samenleving die is ingericht volgens de principes van diversiteit en gelijkwaardigheid. Een samenleving waarin iedereen welkom is en zich thuis voelt!

Wurkje, meidwaan, minder armoede en eltsenien in plak

- Meer inwoners participeren
- Minder inwoners doen een beroep op de vangnetvoorziening
- Minder inwoners verkeren in armoede
- Meer inwoners met een arbeidsbeperking werken op de reguliere arbeidsmarkt
- Meer samenspel creëren tussen inwoners, ondernemers, het maatschappelijk veld en de overheid
- Iedereen is welkom en voelt zich thuis

Meer inwoners participeren

Werk is van grote waarde. Niet alleen om een inkomen te hebben maar ook omdat dit voldoening geeft. Werk leidt tot ontwikkeling en biedt een sociaal netwerk. Door inwoners aan te spreken op de eigen verantwoordelijkheid en door gebruik te maken van hun intrinsieke motivatie, talenten en affiniteiten faciliteren en begeleiden we werkzoekenden naar werk. Een baan op de reguliere arbeidsmarkt is hierbij het hoogste doel, maar individuele omstandigheden kunnen bepalen dat bijvoorbeeld vrijwilligerswerk het meest haalbare is.

Wat willen we bereiken?

In het coalitieakkoord staat het volgende:

- De werkloosheid ten minste terugbrengen tot op het Fryske gemiddelde
- De jeugdwerkloosheid ten minste terugbrengen tot op het Fryske gemiddelde
- Van inwoners die een uitkering van de gemeente krijgen en die in staat zijn om te werken mag verwacht worden dat zij een deel van hun tijd nuttig besteden aan de maatschappij
- Het aantal jongeren zonder startkwalificatie terugbrengen
- Jongeren tot 27 jaar werken of volgen een opleiding

Doelen	Indicatoren (inclusief bron)	Nulmeting	Streefwaarden			
			2016	2017	2018	2019
Meer inwoners participeren	Aantal werkzoekenden in Achtkarspelen - (bron: basisset UWV)	12,3 (2014)	11,9*	11,8	11,7	11,6

*de streefwaarde 2016 is incl. de ambitieverhoging door inzet van éénmalig € 100.000, conform motie.

Wat gaan we daar in 2016 voor doen?

Preventie

- We intensiveren de samenwerking binnen het Regionaal Werkbedrijf Fryslân Werkt! en ontwikkelen dit door.
- Samen met Programma 6, Ontwikkeling/Economische Zaken voeren we de uitgangspunten van het marktbeperkingsplan uit en willen we de ondernemers goed informeren over de mogelijkheden die de Participatiewet biedt voor de werkgever wanneer hij een werknemer met een arbeidsbeperking in dienst neemt.
- We vergroten de arbeidskansen van jongeren door initiatieven te nemen die erop gericht zijn om onderwijs en bedrijfsleven beter op elkaar aan te laten sluiten, zie Programma 2 Onderwijs. De verbinding wordt hier gelegd met 'Koers op Kansen II'.

Activering en ondersteuning

- We zetten het extra bedrag ad € 100.000,- dat als gevolg van de uitwerking van de motie 'ambitieverhoging' van d.d. 30-10-2014 in de kadernota 2016 is aangekondigd, in om de contacten met de werkgevers te intensiveren. En extra inzet op de begeleiding van de werkzoekende naar de arbeidsmarkt te plegen, waarbij extra aandacht zal uitgaan naar de terugdringing van de jeugdwerkloosheid.
- We gaan nieuwkomers met een verblijfstatus, direct naast hun wettelijke inburgeringsprogramma, een re-integratietraject aanbieden om daarmee de arbeidskansen en integratie te vergroten. Omdat de extra kosten worden vergoed door een subsidie Asiel, Migratie en Integratiefonds (AMIF) en daarmee budgetneutraal verlopen wordt dit niet in de begroting opgenomen.
- We willen onderzoeken of een vorm van een basisinkomen haalbaar is. Gezien de mate van beïnvloedbaarheid van de gemeente om dit vorm te geven denken wij aan een basisvoorziening voor het cliëntenbestand wat lang aan de zijlijn heeft gestaan, waarbij we een perspectiefroute bieden, aansluitend bij de talenten en grenzen van de inwoner.

Minder inwoners doen een beroep op de vangnetvoorziening

In principe moet iedereen zelf voor zijn eigen inkomen zorgen. Daar waar dit tijdelijk niet lukt, ondersteunt de gemeente met een laatste vangnet in de vorm van een activerende en rechtmatige inkomensvoorziening. Vanuit de gedachte dat niemand structureel van een bijstand afhankelijk hoort te zijn, en de bijstand daarvoor ook niet toereikend is, willen we het langdurig gebruik voor de nieuwe instroom tegengaan.

We beseffen dat er ook een groep mensen is die, mede door het jarenlang gedogen van ons als gemeente, al zodanig lang afhankelijk is van de bijstand dat uitstroom op reguliere wijze niet meer verwacht mag worden. Voor deze mensen willen we op basis van individueel maatwerk andere mogelijkheden onderzoeken waarbij ook onderzocht zal worden of de invoering van een basisvoorziening een passende oplossing kan zijn. We zoeken hierbij nadrukkelijk de aansluiting bij de instrumenten uit het armoedebeleid.

We hechten erg aan het hebben van een inkomensvoorziening voor mensen die tijdelijk niet in hun inkomen kunnen voorzien. Echter een dergelijke sociale voorziening kan alleen bestaan wanneer we oneigenlijk gebruik niet toestaan. Dit betekent dat wij een streng beleid hanteren om misbruik tegen te gaan. Gelet op de grote stijging van fraudegevallen zal er nog meer aandacht komen voor voorlichting, waarvan naar verwachting een preventief effect uitgaat.

Wat willen we bereiken?

In het coalitieakkoord staat het volgende:

- Het aantal bijstandsgerechtigden terugbrengen (beter dan het Fries gemiddelde)
- Bijstandsgerechtigden verrichten vrijwilligerswerk en/of volgen een opleiding
- Fraude met voorzieningen en uitkeringen moet consequent opgespoord worden

Doelen	Indicatoren (inclusief bron)	Nulmeting	Streefwaarden			
			2016	2017	2018	2019
Minder mensen doen een beroep op de vangnetvoorziening	Aantal cliënten BUIG (bron: data gemeente)	740	708*	695	682	670

*de streefwaarde 2016 is gebaseerd op de verwachte resultaten 2015 (722) en een positief effect van de inzet van de extra € 100.000 (zie thema 1).

Wat gaan we daar in 2016 voor doen?

Preventie

- We hanteren een strakke poortwachtersfunctie en streven ten aanzien van de instroom naar een uitkeringsafhankelijkheid van maximaal 6 maanden door op hen activerende methoden toe te passen.
- We zetten consequent maar wel met oog voor de individuele situatie in op fraudebestrijding op basis van de strikte regels die de landelijke overheid stelt. Bovendien willen we door middel van extra voorlichting aan en begeleiding van de uitkeringsgerechtigden (o.a. door de dorpenteams) voorkomen dat fraude wordt gepleegd.

Minder inwoners verkeren in armoede

In een welvarend land als Nederland hoort armoede niet voor te komen. In het armoedebeleid, wat begin 2015 is vastgesteld, zijn de ambities en doelstellingen alsmede de instrumenten vastgelegd. Uitgangspunt is dat voorzieningen vraaggericht ingezet kunnen worden in plaats van aanbodgericht. Individueel maatwerk en duurzame oplossingen staan daarbij centraal.

Een groot gedeelte van de armoede is niet zichtbaar, de zogenaamde stille armoede. Onze inspanningen zijn er op gericht om ook deze armoede in beeld te krijgen.

Wat willen we bereiken?

In het coalitieakkoord staat het volgende:

- Het aantal huishoudens in armoede verlagen
- Het aantal mensen dat genoodzaakt is tot gebruik van de voedselbank verlagen
- Kinderen mogen niet in armoede leven
- Voorkomen dat minima in een sociaal isolement raken
- Daar waar de wet en de financiële ruimte van de gemeente de mogelijkheid bieden van individuele steun doet de gemeente dat met oog voor de eigen verantwoordelijkheid van mensen
- Het aantal mensen in schulddienstverlening terugbrengen
- Het inzetten van vrijwilligers bij budgetbeheer

Overige aandachtspunten:

- Samen met het Programma Onderwijs en Jeugdbeleid wordt een instrumentarium ontwikkeld ter bestrijding van laaggeletterdheid
- Via de Lokale Educatieve Jeugd Agenda (LEJA) worden aan scholen budgetteringsprogramma's voor jongeren aangeboden
- Gezocht wordt naar mogelijkheden om ook inwoners met een laag inkomen en een lage zorgbehoefte een collectieve zorgverzekering aan te kunnen bieden

Doelen	Indicatoren (inclusief bron)	Nulmeting	Streefwaarden			
			2016	2017	2018	2019
Minder inwoners verkeren in armoede	Het aantal huishoudens onder de armoedegrens - (bron: gegevens Statline CBS en gemeente)	7%	5%	4%	3%	2%

Wat gaan we daar in 2016 voor doen?

Preventie

- We sluiten samen met zoveel mogelijk maatschappelijke partijen een convenant af, waarin iedereen erkent dat armoede een gezamenlijk maatschappelijk probleem is en de intentie uitspreekt zich te zullen inzetten voor de bestrijding hiervan. Met de instanties, waar inwoners vaak betalingsachterstanden hebben, maken we nieuwe afspraken om verdere escalatie, en daarmee een beroep op schulddienstverlening, te voorkomen.
- Met (een deel van) deze partijen starten we een periodiek overleg (leertafel), waarin we situaties uit de praktijk bespreken en het armoedebeleid jaarlijks evalueren.
- We zetten dorpentteams steeds meer in een eerder stadium in om aanwezige schuldenproblematiek vroegtijdig te melden bij Schulddienstverlening (vroegsignalering).
- We zetten vrijwilligers in voor budgetbeheer, waarbij we tevens de samenwerking met de Dorpentteams organiseren.

Activering en ondersteuning

- Wij zetten ook in 2016 binnen Schulddienstverlening, in navolging van eerdere jaren, in op budgetbeheer, inclusief het nazorgtraject. Voor de bekostiging hiervan is in 2016 eenmalig een bedrag van € 40.000,- nodig, te bekostigen door een onttrekking aan de reserve waarborgfonds.

Meer inwoners met een arbeidsbeperking werken op de reguliere arbeidsmarkt

De ambitie van het college is om zoveel mogelijk mensen maatschappelijk te laten participeren. Het gevoel hebben van betekenis en van waarde te zijn, draagt bij aan persoonlijk welzijn. Het college streeft naar een inclusieve arbeidsmarkt en samenleving waarin iedereen naar vermogen mee kan doen en waarin burgers zoveel mogelijk economisch zelfstandig en sociaal zelfredzaam zijn. Het maatschappelijk effect wat het college beoogd is: meer burgers met een beperking werken op de reguliere arbeidsmarkt. Betrokkenheid en medewerking van lokale werkgevers is onontbeerlijk om adequaat invulling te kunnen geven aan deze opgave.

Om de inclusieve arbeidsmarkt te realiseren moeten bedrijfsleven en de (lokale) overheid de handen in een slaan. De overheid compenseert daarbij werkgevers die aangepaste werkplekken bieden, door onder andere loonkostencompensatie te bieden. De nieuwe instroom van inwoners met een arbeidsbeperking zal een lokaal werkaanbod krijgen. Dit lokale werkaanbod wordt gerealiseerd vanuit de MOA.

In het verleden verzorgden Sociale Werkvoorziening bedrijven het aanbod aan inwoners met een arbeidsbeperking. De huidige sociale werkvoorziening past om meerdere redenen niet in de inclusieve arbeidsmarkt. Daarnaast staan de kosten niet in verhouding tot de opbrengsten (bedrijfsresultaat) en ontvangen Rijksbijdrage. We staan aan de vooravond van de omvorming van Caparis NV naar een SW-bedrijf nieuwe stijl. De basis is dat Caparis NV beschut werk voor de in de GR deelnemende gemeenten blijft uitvoeren. Overige dienstverlening kan op inkoopbasis door de gemeenten worden afgenomen of door de gemeenten op andere wijze georganiseerd worden. Het college streeft naar lokale uitvoering door de MOA.

Wat willen we bereiken?

In het coalitieakkoord staat het volgende:

- Streefwaarde: minstens 25% van de WSW-ers is werkzaam in een regulier bedrijf
- Achtkarspelen draagt niet langer bij in de tekorten van Caparis
- Mensen die niet in een bedrijf kunnen werken krijgen een maatwerkoplossing
- De ontwikkeling van de MOA

Doelen	Indicatoren (inclusief bron)	Nulmeting	Streefwaarden			
			2016	2017	2018	2019
Meer inwoners met een arbeidsbeperking werken op de reguliere arbeidsmarkt	Aantal inwoners met een arbeidsbeperking bij reguliere werkgevers via de MOA	0 (2014)	10	20	40	45

Wat gaan we daar in 2016 voor doen?

Preventie

- Achtkarspelen zorgt, samen met de andere Friese gemeenten in het Regionaal Werkbedrijf Friesland, voor een afstemming van werkgeversinstrumenten voor personen met een arbeidsbeperking, zodat deze bij werkgevers aan de slag kunnen en minder mensen op een uitkering aangewezen raken;
- Achtkarspelen zorgt er, samen met de zeven andere gemeenten die aangesloten zijn bij de GR SW Fryslân en aandeelhouders van de NV, voor dat mensen die beschut werk nodig hebben dit krijgen en behouden.

Activering en ondersteuning

- Het college vervult een voorbeeldfunctie door te handelen conform de Baanafsprak overheid;
- Start van pilots met werkgevers en in het gemeentelijk groen, in aanloop naar de MOA;
- De herstructurering van Caparis start in 2016

Meer samenspel creëren tussen inwoners, ondernemers, het maatschap-pelijk veld en de overheid

De kanteling van het sociale domein heeft ook gevolgen voor de manier waarop werk en participatie georganiseerd wordt. Meer samen met inwoners en ondernemers: met elkaar, voor elkaar en door elkaar. De werkstructuur die we daarvoor kiezen is de Maatschappelijke Onderneming Achtkarspelen (MOA). Onder de paraplu van de MOA vindt een diversiteit aan activiteiten plaats die bijdragen tot het verhogen van de (arbeids)participatie en de leefbaarheid van de dorpen.

De MOA activiteiten moeten van meerwaarde zijn ten opzichte van hetgeen we nu al bieden aan arbeids- en maatschappelijke participatie. De ambitie is om een infrastructuur vorm te geven waarin iedereen tot z'n recht kan komen door bij te dragen en hier een gevoel van eigenwaarde aan kan ontleen.

Kenmerkend aan MOA activiteiten is dat ze in co-creatie tot stand komen. Het college start jaarlijks minimaal één MOA pilot samen met inwoners, de ondernemers en het maatschappelijk veld. Sommige pilots zullen op dorpsniveau afspelen, anderen gemeente breed. De rol van de gemeente zal meestal faciliterend zijn, door bijvoorbeeld belemmeringen weg te nemen of door processen op gang te brengen. Gedacht kan worden taken overdragen naar de mienskip, d.m.v. maatschappelijk aanbesteden. Zaken die binnen de MOA geregeld gaan worden zijn: het werkgeverschap (bijv. stichting), het verbinden van werkgevers aan maatschappelijke doelstellingen (bijv. in coöperatieve vorm) en het verbinden van initiatieven uit de dorpen. De MOA zal faciliterend zijn en is geen doel op zich.

Wat willen we bereiken?

In het coalitieakkoord staat het volgende:

- De ontwikkeling van de MOA
- Mensen die niet in een bedrijf kunnen werken krijgen een maatwerkoplossing

Doelen	Indicatoren (inclusief bron)	Nulmeting	Streefwaarden			
			2016	2017	2018	2019
Meer samenspel tussen inwoners, ondernemers, het maatschappelijk veld en de overheid creëren	Aantal samenwerkingsverbanden gericht op (arbeids-)participatie	0 (2014)	1	2	3	4

Wat gaan we daar in 2016 voor doen?

Activering en ondersteuning

- Het inhoudelijk concept van de MOA is vastgesteld
- Het college intensificeert de werkgeversbenadering en start een samenwerkingsstructuur en overlegstructuur met lokale werkgevers
- Het college brengt het werkgeverschap voor mensen met een arbeidsbeperking onder bij een stichting
- De start van één pilot rondom groenbeheer

Voor 2016 en 2017 is een bedrag van tweemaal € 100.000,-- beschikbaar gesteld voor het opzetten en uitwerken van de MOA werkwijze en de pilots.

Ter dekking van deze kosten zou in 2017 € 43.000,-- uit de reserve SOFA onttrokken worden, waarna het saldo van de reserve SOFA op € 0,-- zou uitkomen (zie kadernota 2016).

Nu blijkt dat in 2015 al een onttrekking is begroot op de reserve SOFA ad. € 18.000,--.

Om dit te herstellen wordt voorgesteld om in 2017 € 25.000,-- ten laste te brengen van de reserve SOFA, in plaats van de eerdere € 43.000, en de resterende € 18.000,-- ten laste van de Algemene reserve.

Iedereen is welkom en voelt zich thuis

De vluchtelingenproblematiek is zeer actueel. Het college heeft de ambitie om een 'thuis' te zijn voor al haar inwoners en ook voor de mensen die noodgedwongen hun land hebben moeten verlaten, hun thuis hebben moeten opgeven en op zoek zijn naar een nieuw 'thuis'. De ambitie van de huidige taakstelling gaat daarin volgens het college niet ver genoeg. Zij zou graag een 'plus-variant' daarop willen zien en gaat onderzoeken welke mogelijkheden hiervoor zijn.

We kennen vijf verschillende groepen onder de vluchtelingen, die elk hun specifieke status en aanpak hebben; statushouders, hervestigers, reguliere asielzoekers, uitgeprocdeerde asielzoekers en alleenstaande minderjarige asielzoekers (ama's).

Wat willen we bereiken?

- In het coalitieakkoord staat het volgende:
- Inwoners¹ moeten zich blijvend veilig kunnen voelen
- Adequate hulpverlening voor de inwoner en het gezin

Doelen	Indicatoren (inclusief bron)	Nulmeting	Streefwaarden			
			2016	2017	2018	2019
Iedereen is welkom en voelt zich thuis	Jaarlijkse taakstelling huisvesting statushouders	62*	70**	70**	70**	70**

* betreft de taakstelling huisvesting statushouders 2015 incl. achterstand

** streefwaarde is onderhevig aan instroom vluchtelingen in Nederland en kan tussentijds door Rijk worden gewijzigd.

Wat gaan we daar in 2016 voor doen?

Preventie

- Het college wil de door het Rijk opgelegde (half)jaarlijkse taakstelling voor huisvesten van statushouders volledig behalen en een eventuele nog kleine achterstand, ontstaan in de afgelopen jaren, volledig inlopen.
- De taakstelling huisvesting als een gezamenlijke opdracht richting de woningbouwverenigingen benaderen en op basis daarvan gerichte afspraken met hen maken over toewijzen en beschikbaar stellen van woningen.
- Om het proces van inburgeren zo soepel mogelijk te laten verlopen, goede afspraken maken en samenwerken met Vluchtelingenwerk Noord-Nederland.
- Een stevige samenwerking met de gemeenten in de Noordoost regio, het COA, Vluchtelingenwerk Noord-Nederland, en de provincie in zijn rol als toezichthouder.

Activering en ondersteuning

- Om aan de hoge opgelegde taakstelling te kunnen voldoen, in combinatie met de beschikbare huurwoningen, zijn soms kleine woningaanpassingen nodig. Daarnaast is er incidenteel sprake van huurderiving. Om deze kosten te kunnen opvangen is in 2016 maximaal € 15.000,-- nodig. Wij stellen voor dit bedrag te onttrekken aan de reserve Inburgering (saldo per 31-12-2014: € 43.329,--), waarbij het niet bestede saldo wederom terugvloeit naar de reserve. Dit conform 2014 en 2015.
- Het college biedt in 2016 een beleidsnota aan de raad aan inzake het vluchtelingen opvangbeleid.
- Het college ziet het als haar morele verantwoordelijkheid een bijdrage te leveren en een oplossing te bieden voor de huidige vluchtelingenproblematiek. Zij hecht aan zorgvuldig interne besluitvorming met betrokkenheid van de raad en wil nog in 2015 de raad een voorstel aanbieden om te komen tot noodopvangbeleid.

¹ waaronder Vluchtelingen

Wat gaat het kosten?

In het schema hieronder is per thema aangegeven wat het kost en wat de door de raad beïnvloedbare kosten zijn.

Bedragen x € 1.000	Rekening	Begroting					
	2014	2015	2016	Waarvan beïnvloedbaar	2017	2018	2019
Meer inwoners participeren	-1.154	-1.194	-1.068	-143	-868	-786	-795
Minder inwoners doen een beroep op de vangnetvoorziening	-12.453	-12.664	-12.576	0	-12.490	-12.404	-12.404
Minder inwoners verkeren in armoede	-927	-1.529	-1.415	-1.373	-1.174	-1.181	-1.181
Meer inwoners met een arbeidsbeperking werken op de reguliere arbeidsmarkt	-6.364	-6.462	-6.275	226	-6.131	-6.072	-5.813
Meer samenspel tussen inwoners, ondernemers het maatschappelijk veld en de overheid creëren	0	-50	-100	-100	-100	0	0
Iedereen is welkom en voelt zich thuis	-52	-15	-15	-15	0	0	0
Uitvoeringskosten	-2.304	-2.142	-2.015	-1.908	-2.015	-2.015	-2.015
Totaal Lasten	-23.254	-24.057	-23.465	-3.313	-22.779	-22.459	-22.209
Meer inwoners participeren	1.154	0	0	0	0	0	0
Minder inwoners doen een beroep op de vangnetvoorziening	12.628	12.396	12.396	0	12.396	12.395	12.395
Minder inwoners verkeren in armoede	111	47	48	15	47	47	47
Meer inwoners met een arbeidsbeperking werken op de reguliere arbeidsmarkt	5.930	0	0	0	0	0	0
Meer samenspel tussen inwoners, ondernemers het maatschappelijk veld en de overheid creëren	0	0	0	0	0	0	0
Iedereen is welkom en voelt zich thuis	33	0	0	0	0	0	0
Uitvoeringskosten	336	108	132	132	132	132	132
Totaal Baten	20.191	12.550	12.575	147	12.575	12.575	12.575
Saldo voor resultaatbestemming	-3.063	-11.506	-10.891	-3.166	-10.204	-9.884	-9.635
Minder inwoners doen een beroep op de vangnetvoorziening	-171	0	0	0	0	0	0
Minder inwoners verkeren in armoede	-11	-218	0	0	0	0	0
Iedereen is welkom en voelt zich thuis	-8	0	0	0	0	0	0
Totaal Lasten (reservemutaties)	-190	-218	0	0	0	0	0
Meer inwoners participeren	0	0	0	0	45	20	20
Minder inwoners doen een beroep op de vangnetvoorziening	0	268	180	0	94	9	9
Minder inwoners verkeren in armoede	44	0	167	127	0	0	0
Meer samenspel tussen inwoners, ondernemers het maatschappelijk veld en de overheid creëren	0	0	25	0	0	0	0
Iedereen is welkom en voelt zich thuis	2	15	15	15	0	0	0
Totaal Baten (reservemutaties)	46	283	388	142	139	29	29
Saldo na resultaatbestemming	-3.207	-11.442	-10.503	-3.024	-10.065	-9.856	-9.606

Verklaring verschillen (2015 versus 2016):

Hieronder wordt per thema het verschil tussen de begroting 2016 en 2015 verklaard:

Meer inwoners participeren

De lagere kosten Participatie (126.000,--) ten opzichte van 2015 worden veroorzaakt door een lagere gebundelde rijksbijdrage. Daartegenover staat de extra toevoeging inzake de intensivering vermindering aantal werkzoekenden en het faciliteren werkgevers in verband met baanafspraken.

Minder inwoners doen een beroep op de vangnetvoorziening

De lagere kosten BUIG (88.000,--) worden veroorzaakt door een lager aantal uitkeringen, hiertegenover staat dat de gemiddelde prijs per uitkering jaarlijks stijgt. Doordat fluctuaties worden opgevangen via de reserve inkomensvoorziening is de onttrekking ook lager dan in 2015.

Minder inwoners verkeren in armoede

De lagere kosten armoedebeleid in 2016 t.o.v. 2015 (114.000,--) wordt veroorzaakt doordat de kosten voor 2016 begroot zijn op basis van de prognose 2015 aangevuld met de regelingen die m.i.v. 1-1-2016 ingaan.

Het armoedebeleidsplan is begin 2015 vastgesteld. Hierdoor konden niet alle regelingen per 1-1-2015 ingaan. Het budget wordt in 2015 dan ook niet volledig benut. Eind 2015 wordt een begrotingswijziging ingediend om de overtollige middelen toe te voegen aan de reserve armoedebeleid c.q. terug te storten in de WMO. In de kadernota 2017 wordt, op basis van de eerste ervaringscijfers 2016, een inschatting gemaakt van de te verwachten kosten voor de jaren 2017 e.v.

De lagere lasten reserve mutatie (218.000,--) wordt veroorzaakt door de toevoeging aan de reserve armoedebeleid in 2015.

De hogere baten reservemutatie (167.000,--) wordt veroorzaakt door de onttrekking aan de reserve armoedebeleid in 2016.

Meer inwoners met een arbeidsbeperking werken op de reguliere arbeidsmarkt

De lagere lasten WSW (187.000,--) wordt veroorzaakt door de besparing op WSW (250.000,--) die met 1 jaar naar voren gehaald is. Daartegenover staat dat de bijdrage in het subsidieresultaat WSW is gestegen (63.000,--).

Meer samenspel tussen inwoners, ondernemers het maatschappelijk veld en de overheid creëren

De hogere lasten (50.000,--) worden veroorzaakt door de hogere kosten MOA.

De hogere onttrekking uit de reserve reïntegratie ten opzichte van 2015 wordt veroorzaakt door de (gedeeltelijke) dekking kosten MOA (25.000,--).

Uitvoeringskosten

De daling in de lasten ten opzichte van 2015 (127.000,--) is een gevolg van het anders begroten van de personele kosten, die vrijwel niet gewijzigd, maar deels per 2016 aan andere programma's gekoppeld zijn.

Incidentele posten

	Financieel gevolg (x € 1.000)			
	2016	2017	2018	2019
Incidentele lasten				
Kosten armoedebeleid	127			
MOA	100	100		
Intensivering vermindering aantal werkzoekenden	100			
Faciliteren werkgevers i.v.m. baanafspraken	25			
Budgetbeheer	40			
Kosten inzake vrijwilligers bij budgetbeheer		20	20	20
Kosten huisvesting statushouders	15			
Incidentele baten				
Onttrekking aan de reserve armoedebeleid	127			
Onttrekking aan de reserve waarborgfonds	40			
Onttrekking aan de reserve participatie	25	45	20	20
Onttrekking aan de reserve inburgering	15			

Investerings

Voor 2016 staan voor dit programma geen investeringen gepland.

Programma 5 – Leefomgeving

Portefeuillehouder: M. de Haan

Achtkarspelen kent een prachtige woonomgeving. Door de ligging in de Noardlike Fryske Wâlden kunnen we genieten van een eeuwenoud cultuurlandschap. De elzensingels, de houtwallen en de pingo's zijn karakteristiek.

Het is belangrijk om een balans te vinden tussen wonen en werken. Er moet ruimte geboden worden aan bedrijvigheid zonder dat dit het landschap of het woongenot aantast.

De dorpen en de gemeente hebben een rijke historie. De eigen identiteit en cultuur is sterk. Hoe we met elkaar leven in de dorpen en welke voorzieningen er zijn geeft de leefbaarheid weer.

Door vergrijzing en ontgroening kan de leefbaarheid in de kleinere dorpen onder druk komen te staan. Bezuinigingen leggen een druk op omvang en aantal voorzieningen. In Achtkarspelen kun je "noflik wenje" en dat moeten we voor de toekomst borgen.

It hiem fan'e mienskip

- Een duurzame, schone en veilige leefomgeving creëren en in stand houden
- Het betaalbaar houden van het openbaar groen door een besparing te realiseren
- Het op een adequate manier ontdoen van afvalwater en het beperken van wateroverlast
- Een duurzame en efficiënte inzameling en verwerking van afval en het bestrijden van zwerfafval

Een duurzame, schone en veilige leefomgeving creëren en in stand houden

Wat willen we bereiken?

In het coalitieakkoord staat het volgende:

- Alle dorpen fysiek bereikbaar houden door openbaar vervoer
- Betere ontsluiting over de weg op de A7 middels opwaardering van De Skieding
- Versnelde uitvoering van de verdubbeling van het spoor Leeuwarden - Groningen
- Buitenpost als stopplaats voor de huidige sneltrein behouden

Overige aandachtspunten:

Wegenonderhoud

Het reguliere wegenonderhoud is gebaseerd op de beleidskeuzes die door de raad zijn gemaakt. Op 25 november 2010 heeft de gemeenteraad het gewenste kwaliteitsniveau van de gemeentelijke wegen vastgesteld. Er is gekozen om voor alle wegen binnen de gemeente het kwaliteitsniveau basis aan te houden. Er is niet gekozen voor een gedifferentieerd kwaliteitsniveau. De hiervoor benodigde financiële middelen zijn middels het genoemde raadsbesluit beschikbaar gesteld. Hierbij is sprake van een jaarlijks structureel bedrag om het basisniveau te behouden en een jaarlijks bedrag voor het wegwerken van de aanwezige achterstand in wegenonderhoud.

De uitvoering van het wegenonderhoud is gebaseerd op de rapportage 'Vooruitblik en review 2011-2015 (wegbeheer Gemeente Achtkarspelen)'. Hierin is een meerjarenplanning opgenomen voor zowel het groot wegenonderhoud als de rioolvervangingen. Het inlopen van het achterstallig wegenonderhoud is per 2013 getemporeerd en uitgesmeerd over een periode van 15 jaar in plaats van 10 jaar (gerekend vanaf 1-1-2011). Dit komt neer op het terugbrengen van het achterstallig wegenonderhoud met 6,67% per jaar.

De vraag is nu of we met de reeds ingeboekte verlagingen op het budget voor wegenonderhoud in de afgelopen jaren nog steeds kunnen voldoen aan het basisniveau en het inlopen van de achterstand in 15 jaar. Eind 2015 wordt een nieuwe review wegenonderhoud opgesteld, waarin geprobeerd wordt een antwoord te geven op deze vraag.

Bereikbaarheid

De A7 is een belangrijke verkeersader in Noord Nederland en ontsluiting richting de rest van Nederland. Voor Achtkarspelen is het van belang dat er een goede ontsluiting is van de gemeente op de A7. Aspecten die hierbij een rol spelen zijn verkeersveiligheid en tijdsduur om de A7 te bereiken. Alhoewel de Skieding (N358) een provinciale weg is, en de opwaardering daarom ook door de provincie wordt gerealiseerd, wil het college zowel ambtelijk als bestuurlijk de belangen van de gemeente behartigen en mee bepalen in het proces dat tot de opwaardering leidt.

In het kader van het realiseren van een extra sneltrein Groningen-Leeuwarden (ESGL) wordt geprobeerd het ov-netwerk een kwaliteitsverbetering te geven. Een van de maatregelen in het kader van de ESGL is om een gedeelte van het huidige enkelspoor te verdubbelen. Inzet vanuit het college is om aan te dringen op een vlotte uitvoering. Daarnaast is reeds door alle betrokken partijen afgesproken dat de extra sneltrein zal stoppen in Feanwâlden. Inzet vanuit de gemeente is er op gericht om Buitenpost als stopplaats van de huidige sneltrein te behouden.

Onkruidbestrijding

Vanaf 1 maart 2016 is het verboden om glyfosaat (Roundup) te spuiten op straten, speeltuinen en wegen en moeten wij als gemeente overstappen op niet-chemische onkruidbestrijding op verhardingen. Er zijn alternatieve methoden die in den lande worden toegepast, zoals borstelen, branden en bestrijding met heet water (wave). In 2015 doen we een proef met de wave methode. Welke methode ook wordt toegepast, de uitvoeringskosten zijn in alle gevallen, op basis van een eerste inschatting € 70.000,- per jaar structureel hoger.

Bij de behandeling van de Kadernota 2016 is een motie ingediend over de onkruidbestrijding, waarin een aantal vragen is gesteld. De kosten voor alternatieve oplossingen van de onkruidbestrijding, zoals borstelen, branden en bestrijding met heet water, liggen tussen de 25 en 30 cent per m². Ter vergelijking, voor chemische onkruidbestrijding zijn de kosten 8 à 9 cent per m². De totale meerkosten, ongeacht de gekozen methode, wordt ingeschat op minimaal € 70.000,- per jaar.

Hierbij wordt er vanuit gegaan dat we hetzelfde beeld proberen te houden dat de burger nu al gewend is. Dat is op zich al een uitdaging. Er kan gekozen worden voor gedifferentieerde onkruidbestrijding. Zo kan ervoor gekozen worden om in bepaalde gebieden zoals centrum, industrieterrein of woonstraat een verschillend (kwaliteits)beeld te kiezen. Hier is nu echter niet voor gekozen.

De maatschappelijke effecten van de drie genoemde alternatieven kunnen we, niet gelimiteerd, als volgt benoemen:

- Borstelen – rond slingerend vuil, steentjes; schade aan auto's etc;
- Branden – kans op brand aan heggen, schuttingen etc;
- Heet water – achterblijvend loof van planten;

Los van het gekozen alternatief kan het effect van gedifferentieerde onkruidbestrijding en de mate van effectiviteit van de gekozen maatregel leiden tot een minder schoon beeld, onkruid op bestrating, soberder uitstraling van de openbare ruimte, gladde trottoirs, valpartijen, verloedering van de buurt, etc.

Parkeervoorziening dorpshuis Surhuizum

Plaatselijk Belang Surhuizum en het bestuur van Stichting Dorpshuis 'De Delfeart' hebben samen een initiatief ontwikkeld voor het realiseren van een goede parkeervoorziening bij het dorpshuis in Surhuizum. De gemeenschap van Surhuizum heeft een goede, definitieve parkeerplaats bij dorpshuis 'De Delfeart' al jaren hoog op haar verlanglijst staan. In het project 'Groene Dorpen-Surhuizum' in 2012 werden twee inrichtingsvarianten voor de omgeving van het dorpshuis besproken, maar een initiatief tot de bouw van zorgwoningen op de locatie doorkruiste een verdere uitwerking. Dit woningbouwinitiatief is niet haalbaar gebleken en nu willen Plaatselijk Belang Surhuizum en het bestuur van Stichting Dorpshuis 'De Delfeart' echt werk gaan maken van de nieuwe parkeerplaats. Het ligt echter voor de hand om deze opgave te verbreden tot de hele omgeving van het dorpshuis, dus inclusief de entree, het terras en het grote grasveld. Voor de financiering van de plannen zal de werkgroep subsidies aanvragen bij diverse instanties waaronder het 'Iepen Mienskip Fûns'. Cofinanciering is hierbij essentieel. Het college wil dit initiatief graag steunen door een eenmalig krediet beschikbaar te stellen van € 35.000,-.

Onderdoorgang spoorbrug langs de Trekvaart

Naar aanleiding van de evaluatie van de rondweg is besloten een deel van de overgebleven middelen van het project rondweg in te zetten voor de uitvoering van een aantal maatregelen die voortvloeien uit de evaluatie. Een van de maatregelen was:

'Nader onderzoeken en bij toestemming van Prorail en Wetterskip Fryslân, uitwerken en uitvoeren van een fietsverbinding (onderdoorgang) bij de spoorbrug langs de Trekvaart (kosten planvorming en uitvoering maximaal € 120.000,-).

Een tussentijdse conclusie is dat het wel mogelijk lijkt te zijn om dit te realiseren, en dat zowel Prorail, het Wetterskip Fryslân als de Provincie Fryslân hier aan mee willen werken ook al hebben zij aangegeven hier geen budget voor beschikbaar te hebben. Echter worden er behoorlijk wat aanvullende voorwaarden gesteld ten aanzien van de veiligheid en constructie-uitvoering van de onderdoorgang waardoor duidelijk is dat deze niet gerealiseerd kan worden binnen het beschikbaar gestelde budget (krediet 7.210.051). De aanvullende voorwaarden zorgen voor een kostenverhoging van € 50.000,-.

Wij stellen u voor in 2017 een aanvullend krediet van € 50.000,- beschikbaar te stellen om deze meerkosten op te vangen. De daaruit voortvloeiende kapitaallast is in het 1e jaar na afronding van de investering € 2.750,-.

Inhaalslag inlopen achterstand groot wegenonderhoud

Zoals gemeld in het jaarverslag liggen we 'voor op schema' inzake het inlopen van de achterstanden op het wegenonderhoud. De jaarlijks beschikbaar te stellen bedragen voor het inlopen van de achterstand zijn al naar beneden toe bijgesteld mede door het inlopen van het achterstallig wegenonderhoud in 15 jaar in plaats van 10 jaar.

De achterstand bedroeg op 01-01-2015 € 2.738.000,-. Dat is de stand na 4 jaar inlopen. Als we kijken wat er begroot is in de komende 11 jaren om deze achterstand in te lopen (budgetten van 2018 zijn geëxtrapoleerd naar de toekomst toe) dan zouden we in totaal € 172.765,- 'te veel' geraamd hebben. Dit bedrag kunnen we in mindering brengen op de begrote bedragen. Dit levert een structurele bezuiniging op van € 17.277,- per jaar. Verdeeld over € 7.574,- voor niet-levensduur verlengend en € 9.703,- voor levensduur verlengend wegenonderhoud.

Doelen	Indicatoren (inclusief bron)	Nulmeting	Streefwaarden			
			2016	2017	2018	2019
Alle dorpen fysiek bereikbaar houden door middel van openbaar vervoer	Aantal dorpen dat ontsloten wordt door openbaar vervoer	Alle dorpen	Idem	Idem	Idem	Idem
Betere ontsluiting van de gemeente op de A7 middels opwaardering van de Skieding	Realisatie van de opwaardering	Nog niet gerealiseerd	Niet	Niet	Wel	Wel
Versnelde uitvoering van de verdubbeling van het spoor Leeuwarden - Groningen	Realisatie van de verdubbeling	Nog niet gerealiseerd	Niet	Niet	Wel	Wel
Buitenpost als stopplaats voor de huidige sneltrein behouden	Buitenpost is stopplaats voor de huidige sneltrein	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja

Wat gaan we daar in 2016 voor doen?

- Het uitvoeren van het groot wegenonderhoud binnen het door de gemeenteraad vastgestelde beleidskader.
- Uitvoering geven aan de nieuwe 'Vooruitblik en review 2016-2020 (wegbeheer Gemeente Achtkarspelen).
- Deelname aan diverse overleggen in het netwerk met ketenpartners zoals Provincie Fryslân, Pro Rail, omliggende gemeenten waarbij de gestelde doelen als uitgangspunten worden beschouwd.
- Weginspecties, opstellen meerjarenonderhoudsplanung en uitvoeren van (groot) onderhoud wegen.
- Onderhoud bebakening, onderhoud belijning c.a.
- Monitoren verkeersintensiteiten en snelheden op gemeentelijke wegen
- Treffen van maatregelen om de veiligheid te verbeteren
- Alternatieve manier(en) van onkruidbestrijding toepassen
- Verder uitwerken van de plannen voor een onderdoorgang van de spoorbrug aan de Trekvaart

Het betaalbaar houden van het openbaar groen door een besparing hierop te realiseren

Wat willen we bereiken?

In het coalitieakkoord staat het volgende:

Besparing op gemeentelijk groenonderhoud in woonwijken en waar mogelijk verkoop c.q. verhuur van groenstroken aan bewoners.

Overige aandachtspunten:

Openbare ruimte

De kwaliteit van de openbare ruimte is van grote invloed op de kwaliteit van de leefomgeving en de aantrekkelijkheid van de gemeente. Groen laat niemand onberoerd, het raakt mensen. Het openbaar groen en het onderhoud is een belangrijk bestanddeel van de leefomgeving. Het college streeft daarbij naar een op de maatschappelijke situatie afgestemde functionele onderhoud- en beheersituatie van het gemeentelijk openbaar groen. Ook heeft het behoud en de versterking van het unieke landschap en groen in de gemeente (en zijn omgeving) prioriteit. Daarvoor sluiten we waar mogelijk aan bij de ontwikkelingen binnen het Nationaal Landschap De Noardlike Fryske Wâlden en ontwikkelingen in ANNO verband.

Naast de implementatie van een deel van de eerder opgelegde taakstellingen zal in 2016 nog invulling gegeven moeten worden aan aanvullende taakstellingen die in de financiële recapitulatie van deze programmabegroting zijn omschreven. De afgelopen jaren is op het groenbudget fors ingekrompen. Dit heeft gevolgen voor het kwaliteitsniveau van de openbare ruimte. In 2015 is ingestemd met een aantal maatregelen om de bezuinigingen te realiseren. Het gaat hierbij om omvormingen naar soberder onderhoudsvarianten maar ook minder maaien, snoeien en dergelijke. Aan de uitvoering van deze maatregelen wordt gewerkt. In alle dorpen is begonnen met de omvormingen en dit zal in 2016 verder gaan. Communicatie met de bewoners en hen informeren over de maatregelen heeft hierbij aandacht. Wanneer aanwonenden dit willen kunnen zij zelf (een deel van) het onderhoud uitvoeren. Bij het voorstellen van de maatregelen is een aantal mogelijke effecten aangegeven. 2015 is het eerste jaar waarin de daadwerkelijke omvang van deze effecten duidelijk wordt. Dit zal middels een brede evaluatie in kaart worden gebracht. Het kan hierbij zowel gaan om gevolgen voor het aantal meldingen en klachten maar ook om effecten op wegen, riolering, verkeer etc..

Biodiversiteit

Naar aanleiding van de discussie over de bezuinigingen op het openbaar groen is door de gemeenteraad, in de raadsvergadering van 11 december 2014, een motie aangenomen ten aanzien van het realiseren van meer biodiversiteit. Het college heeft aangegeven om hier bij de kadernota met concrete voorstellen te komen.

De aanplant van bosplantsoen en bomen is een relatief voordelige manier met een grote meerwaarde qua biodiversiteit. Bomen zoals de esdoorn, kastanje, zoete kers, acacia, linde en els zijn goede soorten vanwege het stuifmeel en nectar voor bijen en andere insecten. Bosplantsoen zoals de wilg, vuilboom, meidoorn en els zijn ook goede soorten. Door bij de omvormingen (van beplanting naar bosplantsoen) hier rekening mee te houden, evenals bij lopende reconstructie, kan een bijdrage geleverd worden. Dit houdt wel in dat er soms duurdere soorten moeten worden gekozen dan wanneer dit niet gebeurt.

We kunnen hier in de omvormingen (van beplanting naar bosplantsoen) rekening mee houden evenals bij de lopende reconstructies (bomenplannen) en kiezen voor soorten die geschikt zijn voor bijen. Beschikbaar stellen van eenmalig € 5.000,- voor de jaren 2016 én 2017 en tijdens de omvormingen, bij reconstructies en op andere geschikte locaties inzetten voor geschikte soorten bosplantsoen. Een investering in bosplantsoen/bomen is relatief voordelig en levert een structurele bijdrage aan de biodiversiteit zonder dat de onderhoudskosten hoger worden.

Bij de behandeling van de kadernota 2016 is een motie ingediend ten aanzien van biodiversiteit. Hierin werd gesproken over een mogelijk aanbestedingsvoordeel bij toekomstige herinrichtingswerkzaamheden. Bij nieuwe herinrichtingswerkzaamheden zal dan ook bekeken worden of er meer biodiversiteit gecreëerd kan worden binnen het beschikbare budget.

Bijvoorbeeld door het gebruik van duurzaam geproduceerd plantmateriaal voor zover dit niet tot meerkosten leidt. Dergelijk plant- en zaaigoed wordt geproduceerd met minder of geen bestrijdingsmiddelen en draagt op die manier bij aan het behoud van de biodiversiteit in zijn algemeenheid.

Beperkende factor is wel dat het aanbrengen van meer biodiversiteit niet mag leiden tot structureel hogere onderhoudskosten. Anders wordt de gestelde bezuiniging niet gehaald. Waar gekozen is om perkjes om te vormen naar gras zal dat zo blijven omdat gras nou eenmaal de laagste structurele onderhoudskosten heeft. Daar waar bosplantsoen een optie is wordt gekozen voor zoveel mogelijk inheemse beplanting, zoals dat hierboven ook is aangegeven. Ook zal daar waar mogelijk de voorkeur worden gegeven aan extensief beheer maar dit kan niet overal. Waar bij nieuwe herinrichtingen nog wel perkjes zouden komen (denk aan doorgaande wegen) zal gekeken worden of het mogelijk is om meer biodiversiteit aan te brengen onder de beperkende voorwaarde dat het jaarlijkse onderhoud niet hoger is dan bij reguliere herinrichting.

Doelen	Indicatoren (inclusief bron)	Nulmeting	Streefwaarden			
			2016	2017	2018	2019
Betaalbaar houden openbaar groen door een besparing hierop te realiseren.	Aantal m ² 's perken en plantsoenen dat omgevormd is naar goedkopere onderhoudsvarianten	Oppervlakte 2014	50.000	80.000	80.000	80.000

Wat gaan we daar in 2016 voor doen?

- Uitvoeren vastgestelde maatregelen voor het realiseren van de opgelegde bezuinigingstaakstellingen;
- Evalueren van de effecten van deze maatregelen;
- Nog invulling geven aan aanvullende taakstellingen die in de financiële recapitulatie van deze programmabegroting zijn omschreven;
- Uitvoeren van regulier onderhoud en herinrichting;
- Onderhoudsinspectie, veiligheidsinspectie, advies en registratie;
- Toezicht/handhavingstaken uitvoeren.

Het op een adequate manier ontdoen van afvalwater en het beperken van wateroverlast

Wat willen we bereiken?

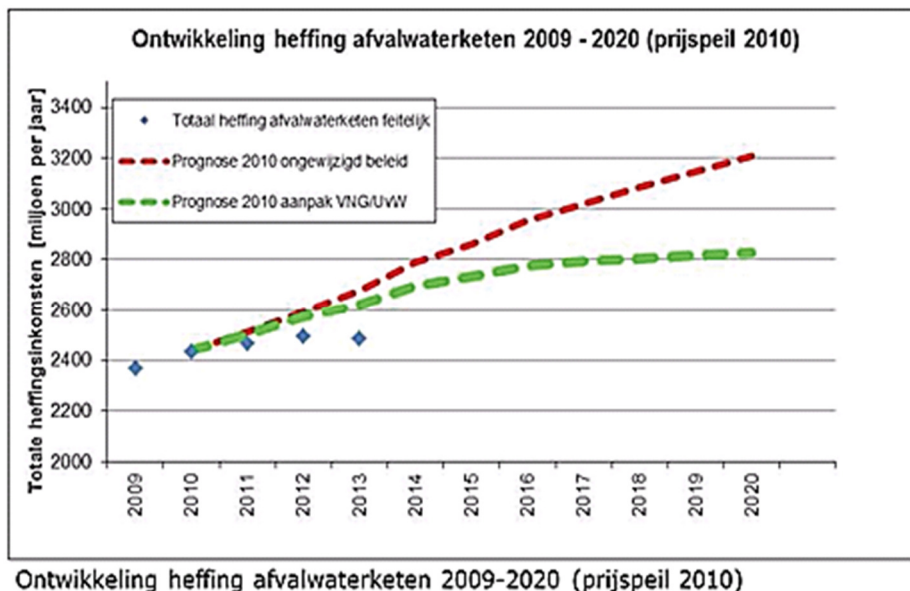
In het coalitieakkoord staat het volgende:

In het coalitieakkoord zijn geen specifieke doelen ten aanzien van dit maatschappelijk effect opgenomen.

Overige aandachtspunten:

De taken en verplichtingen die de gemeente heeft op het gebied van riolering, zijn van oudsher vastgelegd in de Wet milieubeheer. Daarnaast is per 1 januari 2008 de Wet Gemeentelijke watertaken van kracht. Binnen deze kaders zijn beperkte beleidskeuzes mogelijk. Deze zijn door de raad vastgesteld in het verbreed Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP) 2010-2014. Het GRP richt zich, naast het operationeel beheer, op de invulling van de nieuwe watertaken en het voorkomen van wateroverlast. Momenteel wordt gewerkt aan het opstellen van een nieuw GRP 2016 - 2020. De planning is dat een eerste concept hiervan eind 2015/eerste kwartaal 2016 besproken kan worden met de fractiespecialisten waarna de politieke besluitvorming verder ingepland kan worden. Voor de begroting van 2016 is nu nog uitgegaan van een extrapolatie van het huidige GRP. Zodra het nieuwe GRP is vastgesteld door de gemeenteraad zullen de financiële aanpassingen worden doorgevoerd d.m.v. een begrotingswijziging.

Daarnaast speelt in de waterketen de discussie over 'minder meerkosten'. De Friese gemeenten, Wetterskip Fryslân, Vitens en provincie Fryslân hebben de gezamenlijke ambitie onderschreven om in gezamenlijkheid de kosten in de waterketen voor de inwoners van Fryslân te beperken. Let wel: het gaat hier dus niet om een bezuiniging maar een beperking van de stijging van de kosten en de daaraan gekoppelde rioolheffing. Hiervoor hebben de portefeuillehouders Water in 2010 een handtekening onder het Fries Bestuursakkoord Waterketen (FBWK) gezet. Sindsdien is de opgave nader uitgewerkt tot een potentieel van 'minder meerkosten' dat oploopt tot €12 miljoen per jaar voor alle waterketenpartijen in Friesland gezamenlijk, te realiseren vanaf 2020. De portefeuillehouders Water hebben afgesproken om zich hier met een inspanningsverplichting aan te committeren.

De rioolheffing is met ingang van 2015 100% kostendekkend gemaakt, wat heeft geleid tot een stijging van de rioolheffing. Voor de verdere uitwerking wordt verwezen naar de paragraaf 'lokale lasten'.

Doelen	Indicatoren (inclusief bron)	Nulmeting	Streefwaarden			
			2016	2017	2018	2019
Het op een adequate manier ontdoen van afval- en regenwater en het beperken van wateroverlast	Afgekoppeld verhard- en dakoppervlak/jaar (totaal)	2011 (10.000 m ²)	21.000	23.000	25.000	27.000

Wat gaan we daar in 2016 voor doen?

- Het uitvoeren van het operationele beheer van de riolering
- Uitvoering geven aan het GRP o.a. door de aanleg van regenwaterstructuren
- Afronden van het bestuurlijk besluitvormingsproces rondom het nieuwe GRP
- Implementeren van de beleidskeuzes die genomen zijn rondom het nieuwe GRP
- Inspecties uitvoeren, opstellen van meerjarenonderhoudsplanningen en uitvoeren van (groot) onderhoud
- Burgers en leerlingen milieubewust maken met behulp van de inzet van het NME
- Onderzoek (laten) doen naar wateroverlastsituaties (ook onderdeel nieuwe GRP)
- Uitvoeren baggerwerkzaamheden
- Afkoppelen van hemelwaterafvoer

Een duurzame en efficiënte inzameling en verwerking van afval en het bestrijden van zwerfafval

Wat willen we bereiken?

In het coalitieakkoord staat het volgende:

- Het bestrijden van zwerfafval
- In het coalitieakkoord zijn geen concrete punten op dit gebied genoemd. Wel is ervoor gekozen het brengen van afval naar de milieustraat gratis te maken.

Overige aandachtspunten:

Afvalinzameling en -verwerking is in principe kostendekkend. De tendens dat afvalstoffen steeds vaker kunnen worden hergebruikt of benut als grondstof blijft een belangrijke ontwikkeling op dit gebied. Enerzijds vanwege duurzaamheidsaspecten maar ook biedt het vermarkten van afval financiële mogelijkheden. Daarnaast worden verwerkingstechnieken steeds efficiënter. Deze factoren kunnen in de toekomst mogelijk leiden tot een lagere afvalstoffenheffing. Vanaf 2015 is het brengen van afval naar de milieustraat gratis. De kosten hiervoor worden niet meer aan de poort maar via de afvalstoffenheffing verrekend. In het eerste jaar zal duidelijk worden wat de effecten hiervan precies zijn op enerzijds de hoeveelheid afval dat naar de milieustraat komt en anderzijds de hoeveelheid huis-aan-huis ingezameld afval. Naast de verwachting van minder afval in de huiscontainers verwachten we ook dat de scheidingsrespons hoger is. Afval dat naar de milieustraat komt wordt daar gescheiden in verschillende fracties. Dit draagt bij aan de landelijke doelstelling van 75% afvalscheiding en maximaal 100 kilogram restafval in 2020.

Er lopen diverse onderzoeken op het gebied van afval. Samen met de andere Omrin gemeenten wordt onderzocht of samengewerkt kan worden tussen de verschillende milieustraten. Dit onderzoek is in 2015 gestart, in 2016 is hier meer duidelijkheid over. Ook worden mogelijkheden om de afvalscheiding verder te optimaliseren onderzocht, dit in aanloop naar het realiseren van eerder genoemde landelijke doelstellingen. Het gaat daarbij zowel om bron- als nascheiding of een verdere verfijning van het aantal fracties op de milieustraat. Daarnaast kan aanpassing van inzamelroutes of frequenties ook een positief effect hebben. Achtkarspelen is bij de onderzoeken via deelname aan werkgroepen betrokken. Bij de ambtelijke overleggen met Omrin en collega-gemeenten zijn deze punten onderdeel van de agenda.

Het voorkomen van het ontstaan van zwerfafval draagt bij aan een goed milieu. In het Raamakkoord verpakkingen zijn afspraken gemaakt tussen het bedrijfsleven en de overheid over het aanpakken van zwerfafval. Er is hiervoor de komende jaren (tot 2022) jaarlijks 20 miljoen euro beschikbaar. Dit bedrag wordt over de gemeenten verdeeld om, binnen kaders, in te zetten voor de bestrijding van zwerfafval. Het geld moet in gezet worden voor de extra aanpak van zwerfafval. In Achtkarspelen is gekozen om dit onder andere samen met de plaatselijke belangen op te pakken waarbij de vergoeding bij lokale verenigingen en activiteiten terecht komt. Er zijn afspraken gemaakt met twee plaatselijke belangen en vanaf eind 2015 gaan zij daadwerkelijk aan de slag. Naar aanleiding hiervan kunnen meer PB's aanhaken.

Doelen	Indicatoren (inclusief bron)	Nulmeting	Streefwaarden			
			2016	2017	2018	2019
Zorg voor een goed milieu en het verminderen van de hoeveelheid zwerfafval. Bewoners bewust maken van hun eigen invloed hierop. Het maken van een projectplan voor de inzet van de beschikbare rijksmiddelen.	Aantal activiteiten die bijdragen aan het realiseren van de doelen (vermindering hoeveelheid en bewustwording).	Aantal activiteiten 2014: 3 (himmelwike, maatschappelijke stage, dorpsschoonmaakactie)	5	6	6	6
	Van de aanwezige scholen in Achtkarspelen doet 80% mee aan een of meerdere activiteiten.		80%	80%	80%	80%
Er moet nu betaald worden voor het brengen van afval op de milieustraat. Onderzoeken van de (financiële en milieutechnische) consequenties wanneer dit gratis zou zijn. Streefwaarden zijn pas vast te stellen na het inzichtelijk hebben van de mogelijkheden en verwachte gevolgen.	Sorteeranalyses van (rest)afval .	Analyses afgelopen jaren		Idem	Idem	Idem
	Hoeveelheid en fracties van de verschillende afvalstromen op milieustraat .					
	Kosten/baten					

Wat gaan we daar in 2016 voor doen?

- Burgers, met name jeugd, bewust maken van het probleem en hun rol bij het voorkomen;
- Uitvoering geven aan het plan voor het inzetten van de zwerfafvalvergoeding, samen met lokale partijen
- In beeld brengen van de (financiële en milieutechnische) effecten van het gratis brengen van afval naar de milieustraat
- In gezamenlijkheid met de andere Omrin gemeenten, verder onderzoeken of tussen de verschillende milieustraten ook samengewerkt kan worden
- Mogelijkheden om de afvalscheiding verder te optimaliseren onderzoeken in aanloop naar de landelijke doelstellingen in 2020. Bijvoorbeeld door deelname aan werkgroepen, aanpassingen in aparte fracties milieustraat en verfijning inzameling

Wat gaat het kosten?

In het schema hieronder is per thema aangegeven wat het kost en wat de door de raad beïnvloedbare kosten zijn.

Bedragen x € 1.000	Rekening	Begroting					
		2014	2015	2016	Waarvan beïnvloedbaar	2017	2018
Een duurzame, schone en veilige leefomgeving	-7.106	-5.928	-4.748	-2.859	-4.367	-4.262	-4.373
Betaalbaar houden openbaar groen	-1.726	-1.619	-1.553	-855	-1.512	-1.423	-1.431
Ontdoen afvalwater en beperken wateroverlast	-1.875	-2.015	-2.140	-759	-2.264	-2.395	-2.567
Inzameling en verwerking van afval	-2.972	-2.865	-2.824	-2.758	-2.830	-2.837	-2.826
Gebouwenonderhoud	-634	-591	-606	-590	-605	-532	-531
Uitvoeringskosten	0	0	-40	0	-40	-40	-40
Totaal Lasten	-14.313	-13.018	-11.910	-7.821	-11.618	-11.489	-11.770
Een duurzame, schone en veilige leefomgeving	1.190	55	55	9	55	55	55
Betaalbaar houden openbaar groen	27	6	6	6	6	6	6
Ontdoen afvalwater en beperken wateroverlast	2.170	2.438	2.559	2.559	2.618	2.677	2.737
Inzameling en verwerking van afval	3.471	3.430	3.488	3.468	3.497	3.506	3.514
Gebouwenonderhoud	58	36	37	37	37	37	37
Uitvoeringskosten	1	1	1	0	1	1	1
Totaal Baten	6.918	5.967	6.147	6.079	6.215	6.283	6.351
Saldo voor resultaatbestemming	-7.396	-7.051	-5.763	-1.742	-5.403	-5.206	-5.419
Betaalbaar houden openbaar groen	-45	-45	-45	-45	-45	-45	-45
Totaal Lasten (reservemutaties)	-45	-45	-45	-45	-45	-45	-45
Een duurzame schone en veilige leefomgeving	179	233	0	0	0	0	0
Betaalbaar houden openbaar groen	82	39	40	22	22	35	36
Ontdoen afvalwater en beperken wateroverlast	1.189	237	0	0	0	0	0
Inzameling en verwerking van afval	37	35	0	0	0	0	0
Totaal Baten (reservemutaties)	1.487	543	40	22	22	35	36
Saldo na resultaatbestemming	-5.954	-6.553	-5.767	-1.765	-5.426	-5.215	-5.428

Verklaring verschillen (2015 versus 2016):

Hier wordt per thema het verschil tussen de begroting 2016 en 2015 verklaard.

Een duurzame, schone en veilige leefomgeving

De lasten zijn € 1.180.000,-- lager dan in 2015. Dit komt door eenmalige projecten als Groot onderhoud wegen, Ontsluiten Lauwerskwartier, Centrumplan, uitbreiding parkeervoorzieningen Stationsgebied en Kruidhof ad € 1.480.000,--. Daartegenover staat de extra structurele uitgave voor onkruidbestrijding van € 70.000,-- , een verhoging van kapitaallasten van € 230.000,--.

Betaalbaar houden openbaar groen

De lagere lasten wordt veroorzaakt door de besparing die in 2016 wordt gerealiseerd op het openbaar groen ad € 80.000,--.

Daar tegenover staat een verhoging van incidentele lasten. In 2015 staan er incidentele posten voor groenstroken en het project energie uit hout. In 2016 staat er een eenmalige post voor reconstructies groen in verband met het versneld omvormen. Het verschil is € 14.000,--.

Ontdoen afvalwater en beperken wateroverlast

De lasten voor riolering zijn € 125.000,-- hoger dan in 2015. De grootste oorzaak voor deze stijging is de stijging in kapitaallasten. Dit wordt gecompenseerd aan de batenkant met € 121.000,-- met de rioolheffing.

Inzameling en verwerking van afval

Er is een verlaging aan de lastenkant doordat de onttrekking aan de voorziening hier is ingevoerd en daarnaast nog een aantal kleine aanpassingen in budgetten van. Het bedrag is in totaal € 41.000,--. Aan de batenkant is de afvalstoffenheffing gestegen in verband met het kostendekkend maken van het tarief, waardoor er een stijging van de baten is van € 43.000,--. De resterende stijging van € 15.000,-- wordt veroorzaakt door meerdere kleine verschillen.

Gebouwenonderhoud

De hogere lasten van € 15.000,-- wordt veroorzaakt door de salariskosten en nog een aantal kleine verschillen.

Uitvoeringskosten

De lasten op de uitvoeringskosten zijn verhoogd met € 40.000,--. Dit heeft te maken een verschuiving van personele budgetten.

Incidentele posten

	Financieel gevolg (x € 1.000)			
	2016	2017	2018	2019
Incidentele lasten				
Openbare verlichting		35	24	24
Centrumplan Buitenpost	123	0	0	0
Omgeving kruidhof	213	0	0	0
Uitbreiding parkeervoorziening stationsgebied	206			
Reconstructies openbaar groen	50	20	-35	-35
Team riolering	0	0	2	0

Investerings

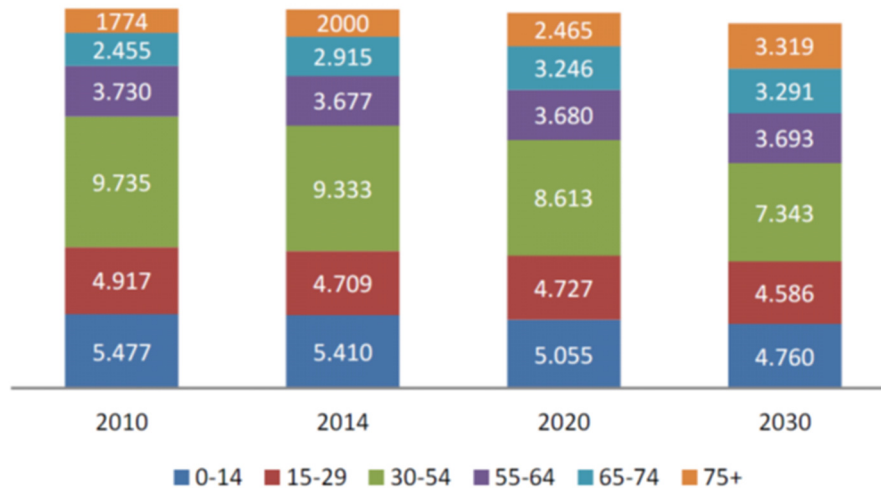
Voor 2016 staan voor dit programma de volgende investeringen gepland:

Investering	Investeringsbedrag	Structureel financieel gevolg (x € 1.000)			
		2016	2017	2018	2019
Busjes en aanhangwagens VW 99-BH-HP	39.000		5	5	5
Busjes en aanhangwagen VW 33-VHP-1	50.000		7	7	7
Inhaalslag groot wegenonderhoud	148.615			7	7
Rationeel wegbeheer	699.000			35	35
Detailaanpassingen riolering	27.000		1	1	1
Regenwaterstructuren	179.000			4	4
Vervanging software gemalen	11.000		2	2	2
Termijnvervanging vrijvervalgemalen	784.000			16	16
Verv. software gemalenbeheerssysteem	33.000		7	7	7
Groot materieel / Volvo vrachtauto	140.000		23	23	23
Materieel gladheidsbestrijding, strooier nat	84.000		8	8	8
Openbare verlichting, armaturen	30.000		2	2	2
Openbare verlichting, masten/armaturen	10.000		0	0	0
Sneeuwplough Buitenpost	15.000		2	2	2

Programma 6 – Ontwikkeling

Portefeuillehouder: M. van der Veen

De voorspelde daling van zowel het inwoneraantal als het aantal huishoudens in combinatie met de sterk veranderende samenstelling van de bevolking (vergrijzing, ontgroening, krimpende omvang beroepsbevolking) plaatst de gemeente voor nieuwe uitdagingen en vraagt meer dan in het verleden om samenwerking tussen overheden, maatschappelijke organisaties als corporaties en zorginstellingen, het bedrijfsleven en onze inwoners.

Inwoneraantal - 1100 / jongeren 0-14: - 700 / beroepsbevolking: - 2000 / groep 65+: + 1700

De toewijzing van de krimpstatus aan de regio biedt kansen om de opgaven op bijvoorbeeld het gebied van onderwijs, zorg, wonen en onderwijs op te pakken. De krimpstatus betekent dat de regio mag rekenen op sterkere ondersteuning van het Rijk in de vorm van menskracht, middelen en instrumenten.

Binnen het programma Ontwikkeling blijft de uitdaging om de gemeente als aantrekkelijk woon- werk en recreatiegebied te versterken.

Deze ambitie blijft niet beperkt tot de gemeentegrens. In bijeenkomsten en overleggen met bestuurders, ondernemers, maatschappelijke partners en de inwoners in de regio is de agenda ANNO II opgesteld. De ambitie van de streekagenda sluit goed aan bij de gemeentelijke ambities (zie de paragraaf "Agenda Netwerk Noordoost").

Wurkje om de takomst treast te wêzen

- Werken: versterking van de economische positie van de gemeente Achtkarspelen en daarmee behoud en waar mogelijk groei van de werkgelegenheid bevorderen
- Recreatie en toerisme: versterking van de recreatieve en toeristische sector
- Vergunningverlening: Kansen en ontwikkelingsmogelijkheden voor burger en bedrijf worden via efficiënt georganiseerde vergunningprocedures mogelijk gemaakt
- Wonen: een toereikend, duurzaam, kwalitatief goed en op de behoefte afgestemd woningaanbod
- Ruimtelijk Beleid - het beleid is uitnodigend en biedt ruimte voor ontwikkeling.
- Duurzame ontwikkeling: zorg dragen voor een veilige, leefbare en duurzame samenleving
- Kruidhof: Een aantrekkelijke en toekomstbestendige Kruidhof

Werken

Versterking van de economische positie van de gemeente Achtkarspelen en daarmee behoud en waar mogelijk groei van de werkgelegenheid bevorderen.

Wat willen we bereiken?

In het coalitieakkoord staat het volgende:

- Verdere ontwikkeling bestaande bedrijventerreinen richting A7
- Gebiedsontwikkeling Skûlenboarch-Westkern middels een ontsluitingsweg Drogeham-Skûlenboarch
- Realisering natte bedrijventerrein Skûlenboarch
- Bestaande werkgelegenheid behouden en versterken
- De werkgelegenheid in Achtkarspelen vergroten
- Hoogwaardige en innovatieve werkgelegenheid in de regio vergroten
- Het blijven bieden van een goed vestigingsklimaat voor ondernemers
- Aantal zelfstandige ondernemers vergroten
- Bij aanbesteding van werken zoveel mogelijk (meervoudig) of onderhands aanbesteden aan lokale ondernemers
- Achtkarspelen stimuleert en faciliteert de ontwikkeling van innovatieve broedplaatsenlocaties
- Aanleg van een glasvezelnetwerk

Doel	Indicator(en) (inclusief bron)	Nulmeting	Streefwaarden			
			2016	2017	2018	2019
Bestaande werkgelegenheid behouden en versterken	Verhouding banen t.o.v. inwoners	24.58 % (2014)	Blijft stabiel	Blijft stabiel	Blijft stabiel	Blijft stabiel
Het blijven bieden van een goed vestigingsklimaat voor ondernemers	Cijfer tevredenheid ondernemers (cf. Ranking verkiezing ondernemer-vriendelijkste gemeente Noord-Nederland)	9 ^e plek (2013)	Top tien positie	Top tien positie	Top tien positie	Top tien positie

Wat gaan we daar in 2016 voor doen?

Dit wordt bereikt door:

ANNO 1 + ANNO 2

De Agenda Netwerk Noordoost (ANNO) vormt de basis voor de (sociaal-) economische projecten en activiteiten. In 2016 wordt verder gewerkt aan de projecten die voor de regio en onze gemeente van belang zijn. Binnen het programma Ontwikkeling gaat het om:

- glasvezel
- verdere planontwikkeling Buitenpost (Kruidhof, stationszone, centrumontwikkeling)

Met ANNO 2, in welk kader de regionale en gemeentelijke ambities voor de periode van 2016-2020 vorm krijgen, is per 1-1-2016 gestart (zie de inleiding). Voor dekking van de uitvoeringskosten wordt het OFA (Ontwikkelingsfonds Achtkarspelen) ingezet (2016-2020 € 40.000,- per jaar, totaal € 200.000,-).

Werkgelegenheid

Om groei van de werkgelegenheid te realiseren en de werkloosheid terug te dringen is een actieve samenwerking tussen arbeidsmarkt, onderwijs en overheid noodzakelijk. Een project als Bouwen aan Ambitie waar onderwijsinstellingen en ondernemers in Achtkarspelen betrokken worden bij concrete projecten is een goed voorbeeld van een integrale aanpak (zie progr. 2).

Voor de groei van het bestaand bedrijfsleven streeft de gemeente na dat het exporterend vermogen van het bedrijfsleven vergroot wordt. Hiervoor wordt ook in 2016 aansluiting gezocht bij de uitgangspunten en projecten van de Kamer van Koophandel.

Stimuleren ondernemerschap

Zelfstandig ondernemerschap levert een belangrijke bijdrage aan de groei, werkgelegenheid en innovatiekracht van Achtkarspelen. In de eerste plaats is er een direct werkgelegenheidseffect. Ten tweede is de ontwikkeling van het aantal starters belangrijk voor de werkgelegenheidsontwikkeling en de prestaties van bestaande bedrijven. Om zelfstandig ondernemerschap te stimuleren worden er ook in 2016 startersavonden in de regio georganiseerd en wordt het ondernemerschap binnen het onderwijs gestimuleerd. Het vormen van netwerken is van groot belang voor een sterke lokale economie. Wij willen bestaande netwerken van de gemeentelijke ondernemersverenigingen dan ook faciliteren en initiatieven voor nieuwe netwerken ondersteunen. Ook regionaal pakken we dit op in samenwerking met de andere gemeenten en de ONOF. Regionaal blijven we het ondernemersblad uitgeven om informatie te verstrekken, verbindingen te maken en de regionale samenwerking vorm te geven.

Glasvezel

De ambitie is om glasvezel beschikbaar te hebben voor alle huizen, bedrijven, scholen en instellingen in onze gemeente. Glasvezel welke voor een gangbaar tarief wordt aangeboden en wat open is voor alle dienstenleveranciers. Er is gestart met het onderzoeken van de mogelijkheden van overheden in gebieden waar nu al coax kabel verbindingen aanwezig zijn. Ook wordt een business case voor de buitengebieden opgezet in samenwerking met de provincie Fryslân.

Innovatie

Op gebied van innovatie ziet de gemeente een belangrijke rol voor het Innovatiehuis Lauwersdelta weggelegd. Het is in 2013 door het bedrijfsleven opgezet en wordt in 2016 met steun vanuit de ANNO gemeenten en de provincie verder uitgebreid tot het Kennis en Innovatiecentrum van Noordoost Fryslân. De gemeente ziet voor het Innovatiehuis een centrale rol in de regionale samenwerking met de Kenniswerkplaats, NOFcom, de ONOF, de Dwaande ambassadeurs en andere initiatieven vanuit Noordoost die er op zijn gericht om de economie van Noordoost Fryslân te versterken.

Samen met het Innovatiehuis stimuleert de gemeente innovatie door goede voorlichting (in samenwerking met SNN) te geven over subsidies voor innovatie en neemt ze een bemiddelende rol op als het gaat om stagiaires en trainees.

Duurzame bedrijfsvoering bij bedrijven wordt gestimuleerd met aandacht voor People, Planet en Profit (ook wel: de drie P's). Het duurzaamheidsbeleid in de regio wordt verder vorm gegeven en het Koplopertraject verder uitgerold. Voor 2016 wordt de nadruk gelegd op het MKB met het project koploper Kans. Zie verder onder het thema duurzaamheid.

Goed vestigingsklimaat

Op gemeentelijk niveau willen we de dialoog met het bestaande bedrijfsleven op een hoog peil houden door regelmatig overleg met de verschillende bedrijfsverenigingen en via individuele bedrijfscontacten. Signalen die we hier opvangen moeten actief leiden tot veranderingen binnen de dienstverlening.

Initiatieven in de verschillende (winkel)centra's worden ondersteund met inzet en middelen om op deze manier de leefbaarheid en werkgelegenheid van de verschillende dorpen te behouden en te versterken. Hierbij ligt de nadruk op de regionale centra Buitenpost en Surhuisterveen. De gemeente is nauw betrokken bij initiatieven als Bruisend Buitenpost en 'De nieuwe winkelstraat' in Surhuisterveen.

De toekomstvisie Surhuisterveen uit 2004 is verouderd en projecten die in deze visie zijn voorgesteld zijn inmiddels grotendeels gerealiseerd. Naast deze visie is in 2013 een schouw geweest van het centrum. Eén van de aanbevelingen in deze schouw is het beleid en de kwaliteit beter te definiëren. Een nieuwe visie kan tevens als bouwsteen dienen voor projecten uit Surhuisterveen die ingebracht worden in ANNO II.

Binnen de gemeente willen we graag ruimte bieden aan (nieuwe) bedrijven. Op basis van de nieuwe provinciale behoefteraming van 2015 zal blijken wat de mogelijkheden zijn voor verdere ontwikkeling van bedrijventerrein bij Surhuisterveen (2 fase Lauwerskwartier). Voor de realisering van een nat bedrijventerrein bij Skûlenboarch is de insteek een plan dat al naar gelang de concrete behoefte aan passende bedrijfsvestigingen stapsgewijs door middel van wijzigingsbevoegdheden kan worden ingevuld.

Recreatie en toerisme

De activiteiten binnen het thema zijn gericht op de versterking van de recreatieve en toeristische sector. Zowel in onze gemeente als in de regio.

Wat willen we bereiken?

In het coalitieakkoord staat het volgende:

- De wandel- en fietsmogelijkheden worden uitgebreid, zoveel mogelijk door oude kerk-, fiets- en trekpaden weer op te knappen, in afstemming met andere gemeenten
- Plan Doorvaart Achtkarspelen stimuleren
- Verblijfsrecreatie bevorderen
- Cultuurtoerisme stimuleren
- De bezoekersaantallen van de Kruidhof/IJstijdenmuseum/Themapark De Spitkeet verhogen
- Bekendheid en klantgerichtheid van het toerisme verbeteren

Doel	Indicator(en) (inclusief bron)	Nulmeting	Streefwaarden			
			2016	2017	2018	2019
Actueel fietspadenplan	Aantal aangelegde fietspaden			1	1	1
Een onderzoek om tot een definitieve beoordeling van de haalbaarheid van het Vaarplan Achtkarspelen te komen.	Uitgewerkt onderzoek		gereed			

Wat gaan we daar in 2016 voor doen?

Fietspadenplan

Fietsen is de meest populaire activiteit onder toeristen. In 2015 hebben we het fietspadenplan, waarin we de nog ontbrekende schakels aangeven, geactualiseerd waarna we vanaf 2016 beginnen met de realisatie hiervan.

Doorvaart Achtkarspelen

Er is een memo geschreven waarin wordt aangegeven wat er rondom het Vaarplan Achtkarspelen de afgelopen jaren is gebeurd en wat er nog moet gebeuren om tot een definitieve beoordeling van de haalbaarheid van een alternatief Vaarplan te komen. De raad is voorgesteld om voor o.a. het maken van promotiemateriaal € 15.000,- uit het OFA beschikbaar te stellen. Hiermee kunnen de stappen, genoemd in de memo, nader worden uitgewerkt.

Verblijfsrecreatie

Beleidsmatig ruimte bieden aan het vestigen van nieuwe recreatieve verblijfsmogelijkheden en aan verdere ontwikkeling van bestaande verblijfsaccommodaties.

Cultuurtoerisme

In 2016 worden de plannen om de Tjoele Tsjerke door middel van Augmented Reality (toegevoegde realiteit) weer zichtbaar te maken nader uitgewerkt. Daarnaast zal er beleid voor natuur- en cultuurtoerisme worden ontwikkeld. Dit zal in een hoofdstuk van de nieuwe beleidsnota recreatie en toerisme en/of cultuurnota worden opgenomen.

Bezoekersaantallen Kruidhof/IJstijdenmuseum en Themapark de Spitkeet verhogen

De plannen rondom de Kruidhof/IJstijdenmuseum (zie thema De Kruidhof) zullen een positieve invloed hebben op de bezoekersaantallen. Wat betreft Themapark de Spitkeet heeft de gemeente geen mogelijkheden om de bezoekersaantallen rechtstreeks te beïnvloeden. We kunnen helpen door het scheppen van gunstige randvoorwaarden.

Bekendheid en klantgerichtheid van het toerisme verbeteren

Op het gebied van marketing en gastheerschap van de regio wordt ingezet op de nieuwe netwerkorganisatie, Stichting regiomarketing en toerisme (RMT), die vanuit het bedrijfsleven wordt (aan)gestuurd. RMT heeft tot doel de regio en de individuele gemeenten in de brede zin op de kaart te zetten.

Beleidsnota

In onze gemeente liggen nog de nodige kansen en uitdagingen om de sector verder te ontwikkelen. In 2015/2016 stellen we een nieuwe nota recreatie en toerisme op, in samenwerking met de r&t ondernemers en de andere gemeenten in Noordoost Fryslân. Het eraan gekoppelde uitvoeringsplan moet bijdragen aan het vergroten van de toeristische en recreatieve sector en daarmee zorgen voor een groei van arbeidsplaatsen en bestedingen.

Vergunningverlening

Door de gewijzigde wet- en regelgeving op landelijk niveau is voor steeds minder zaken een vergunning van de gemeente vereist en zijn procedures vereenvoudigd. Voor burgers is het moeilijk te bepalen waar wel of geen vergunning voor is vereist. Hierin heeft de gemeente een belangrijk adviesrol. Daar waar wel een vergunning is vereist is het zaak om de kansen en ontwikkelingsmogelijkheden voor burger en bedrijf via efficiënt georganiseerde vergunningprocedures mogelijk te maken.

Wat willen we bereiken?

In het coalitieakkoord staat het volgende:

- Betrouwbare en korte vergunningprocedures.
- Doelmatige handhaving vergunningsvoorschriften, waarbij in de eerste plaats wordt gekeken naar de bedoeling van de wetten in plaats van de formele toepassing
- Een milieubeleidsplan en –werkplan dat praktisch is, breed gedragen en gericht op het milieurendement
- Verpaupering actief tegengaan

Overige aandachtspunten:

Een nieuwe welstandsnota geeft vorm aan de wensen t.a.v. de welstandstoets.

Doel	Indicator(en) (inclusief bron)	Nulmeting	Streefwaarden			
			2016	2017	2018	2019
Nieuw welstandsbeleid			gereed			

Wat gaan we daar in 2016 voor doen?

Vergunningverlening

Vergunningprocedures worden zo ingericht dat de kansen en ontwikkelingsmogelijkheden voor burger en bedrijf efficiënt worden georganiseerd. Door het verstrekken van vergunningen en het toetsen van meldingen, staat de gemeente activiteiten toe die goedkeuring van het college behoeven. Dit onder voorschriften omdat die handelingen anders negatief van invloed kunnen zijn op bijvoorbeeld de veiligheid, de kwaliteit van de bebouwde omgeving of het milieu. Met de vorming van een gezamenlijk team vergunningen van de gemeenten Tytsjerksteradiel en Achtkarspelen zullen in 2016 de vergunningprocedures tegen het licht worden gehouden en vorm krijgen in het werkproces. Daarbij wordt rekening gehouden met de nieuwe wet en regelgeving zoals de Wet Vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) en de Omgevingswet en de daarbij behorende Amvb's die in de komende jaren in werking zullen treden.

Toezicht en Handhaving

Het doel van Toezicht en Handhaving is het naleefgedrag van regels in de fysiek omgeving te verhogen, teneinde een veilige, leefbare en duurzame omgeving te bereiken/versterken. Toezicht en Handhaving richt zich vooral op preventie (voorkomen dat regels worden overtreden), toezicht op naleving van regels, behandeling van meldingen leefomgeving (klachten fysieke omgeving) en handhavend optreden tegen overtredingen indien noodzakelijk. Jaarlijks wordt een toezicht- en handavingsprogramma gemaakt waarbij efficiëntie en doelmatigheid centraal staan.

Milieubeleidsplan

Het Milieubeleidsplan en het daarbij behorend werkplan gaan deel uitmaken van het lopende traject implementatie Omgevingswet (zie onder ruimtelijk beleid).

Bestrijding verpaupering

Bestrijding van verpaupering in de gemeente wordt onderdeel van het reguliere werkprogramma.

Welstandsnota

In 2016 wordt er een nieuwe Welstandsnota gemaakt. Alvorens dit op te pakken worden er modellen uitgewerkt zodat er een inhoudelijke discussie in de raad kan plaats vinden.

Wonen

Binnen het thema wonen wordt ingezet op een toereikend, duurzaam, kwalitatief goed en op de behoefte afgestemd woningaanbod. Om deze ambities te behalen zal nadrukkelijk de samenwerking worden gezocht met lokale woningcorporaties en zorginstellingen. Het maken van prestatieafspraken met corporaties en een actieve opstelling in het krimp dossier zijn daarbij essentieel.

Wat willen we bereiken?

In het coalitieakkoord staat het volgende:

- Voldoende aanbod starters-, senioren- en zorgwoningen in ieder dorp
- Minimale wachtlijst reële woningzoekenden
- Het opknappen van verouderde woningen en buurten
- Bevorderen duurzame bouw
- Inbreidingsplannen per dorp realiseren

Overige aandachtspunten:

- Visie op Wonen en zorg
- Invoering nieuwe Woningwet

Doel	Indicatoren (inclusief bron)	Nulmeting	Streefwaarden			
			2016	2017	2018	2019
Visie Wonen en zorg			gereed			
Prestatieafspraken op basis van nieuwe Woningwet	Prestatieafspraken met corporaties		gereed			
Minimale wachtlijst urgente woningzoekenden	Aantal (urgente) woningzoekenden	Analyse in 2015/2016	Nulmeting	Daling 5%	Daling 5%	Daling 5%

Wat gaan we daar in 2016 voor doen?

Uitvoeringsprogramma Woonvisie

De nieuwe woonvisie is eind 2014 vastgesteld. Het uitvoeringsprogramma van de woonvisie bevat de acties die helpen de doelen uit de visie en het coalitieprogramma te bereiken. De komende jaren staan in het teken van de realisatie van dit uitvoeringsprogramma.

Wonen en zorg

De demografische trends en de ontwikkelingen in het zorgdomein stellen andere eisen aan de woningvoorraad. Hoe pak je dat aan? De opgave om te komen tot een visie op gebied van wonen en zorg is benoemd in de woonvisie. Een visie biedt het kader en laat zien welke mogelijkheden er zijn, welke uitdagingen de gemeente te wachten staan en welke rol de gemeente inneemt in welke situatie. In 2015 is gestart met het in kaart brengen van deze opgave.

Nieuwe Woningwet

Op 1 juli 2015 is de nieuwe Woningwet in werking getreden. Dit levert een groot aantal veranderingen op in de werkwijze van de corporaties en in de relatie tussen gemeenten, corporaties en huurders(-organisaties). Op basis van deze wet en de doelstellingen uit de gemeentelijke Woonvisie neemt de gemeente het initiatief om met corporaties tot prestatieafspraken te komen. De afspraken hebben tot doel om tot een betere afstemming en samenwerking te komen. We verkennen waar we dezelfde doelen nastreven en elkaar kunnen versterken en leggen dit vast in werkbare en heldere afspraken.

Voldoende aanbod starters-, senioren- en zorgwoningen / inbreidingsplannen per dorp realiseren

Een op de vraag afgestemd woningaanbod is één van de speerpunten uit de Woonvisie. Initiatieven die zijn afgestemd op de vraag kunnen rekenen op steun van de gemeente. Het woningbouwprogramma geeft inzicht in wat waar gebouwd zal worden. Naast een verdeling van het buitenstedelijk richtgetal vormt inbreiding een essentieel onderdeel van dit programma. Initiatieven zullen hierin worden benoemd en initiatieven die aansluiten bij de woningvraag zullen in overleg met partijen (corporaties, ontwikkelaars, dorpsbelangen) worden opgepakt. Het optimaal benutten van de mogelijkheden van subsidies en een actieve houding van de gemeente zijn daarbij essentieel. Jaarlijks zal het woningbouwprogramma worden geactualiseerd.

Wachtlijst woningzoekenden

De wachtlijst woningzoekenden is in het verleden fors gegroeid en de afgelopen jaren gestabiliseerd. Met corporaties zal worden geanalyseerd hoe de lijst is opgebouwd en waar de druk het grootst is. De resultaten betrekken we bij de te maken prestatieafspraken.

Gezamenlijke aanpak straten en buurten

Bijzondere aandacht gaat uit naar het opknappen van verouderde woningen en buurten. Corporaties zijn belangrijke maatschappelijke partners en hard nodig om de uitdagingen waar de regio voor staat het hoofd te bieden. Door de veranderende wet- en regelgeving zijn de investeringsmogelijkheden echter fors ingeperkt. In de krimpregio Noordoost Fryslan wordt deze problematiek versterkt door sterke bevolkings- en huishoudenskrimp. Vrees is dat het huidige investeringstempo te laag is om de woonkwaliteit op de lange termijn te garanderen. Een van de opgaven van ANNO II is het inventariseren van de zwakke delen van de (corporatie)voorraad en het ontwikkelen van een passende en rendabele aanpak.

Op het niveau van de eigen gemeenten gaan we met SWA en WoonFriesland het gesprek aan om in 2016 te komen tot prestatieafspraken waarin ook dit onderdeel zal worden meegenomen.

Ruimtelijk beleid

De ambitie is een ruimtelijk beleid dat uitnodigend is en ruimte biedt voor ontwikkeling. De invoering van de Omgevingswet biedt meer dan de huidige ruimtelijke instrumenten de kans om deze ambities te realiseren

Wat willen we bereiken?

In het coalitieakkoord staat het volgende:

- Blijvend woongenot voor de inwoners
- Het actueel houden van alle bestemmingsplannen
- Vernieuwing en verbetering van het agrarisch bedrijfsleven faciliteren door middel van het bestemmingsplan buitengebied
- Uitbreiding van de intensieve veehouderij voorkomen
- Geen verruiming van de geurnormen voor de intensieve veehouderij
- Cumulatie (stapeling) overlast van de intensieve veehouderij beperken

Overige aandachtspunten:

- Voorbereiding op invoering Omgevingswet

Doelen	Indicatoren (inclusief bron)	Nulmeting	Streefwaarden			
			2016	2017	2018	2019
Beleid formuleren voor de intensieve veehouderij in onze gemeente	Beleidsnotitie	geen beleid	vastgesteld beleidskader			
Actuele ruimtelijke kaders	Voldoen aan wettelijke eisen	100 %	100%	100%	100%	100%

Wat gaan we daar in 2016 voor doen?

Omgevingswet

De Omgevingswet vervangt het huidige systeem van omgevingsrecht. Het is de bedoeling dat de wet in 2018 in werking treedt. In de Omgevingswet gaan tientallen wetten en honderden algemene maatregelen van bestuur en ministeriële regelingen op het gebied van de fysieke leefomgeving op.

Een succesvolle implementatie van de inhoudelijke en organisatorische veranderingen die voortvloeien uit de Omgevingswet kost tijd en vereist een goede voorbereiding. In 2015 is gewerkt aan een Plan van aanpak Implementatie Omgevingswet. In dit plan zijn de keuzes en actiepunten inzichtelijk gemaakt die nodig zijn voor een goede implementatie van de wet. Eén van de actiepunten is het opstellen van een omgevingsvisie. De omgevingsvisie is een visie op strategisch niveau die gaat over de noodzakelijke en de gewenste ontwikkelingen op het gebied van de fysieke leefomgeving binnen het grondgebied van onze gemeente.

Een andere kans die de nieuwe wet biedt is om via 'uitnodigingsplanologie' stagnerende gebiedsontwikkelingen te doorbreken. Uitnodigingsplanologie betekent een andere rol voor de overheid: zij stelt globale kaders en laat de invulling van ontwikkelingen meer over aan de samenleving. De gemeente biedt meer ruimte, stuurt op proces, faciliteert en verleidt. Daarbij staat bij de beoordeling van initiatieven het 'ja, mits ... principe' centraal.

Voor de gemeenten ligt de vraag voor: bij welke soorten opgaven en initiatieven kunnen en willen wij winst behalen via uitnodigingsplanologie? En wat betekent dit voor onze werkwijze, zowel ambtelijk als bestuurlijk? We staan voor de opgave om deze discussie over uitnodigingsplanologie te voeren en de resultaten daarvan in te voeren om initiatieven in onze gemeente optimaal de ruimte te bieden.

Actuele bestemmingsplannen - beheersverordening

De gemeente is wettelijk verplicht om over actuele bestemmingsplannen te beschikken. Actualisering is een continu proces en jaarlijks moeten gemiddeld 2 plannen geactualiseerd worden. Vraag is echter of dit – gelet op de naderende invoering van de Omgevingswet – verstandig is of dat er andere manieren zijn om aan de wettelijk verplichting te voldoen. Plannen die we tot de invoering van de Omgevingswet moeten actualiseren kunnen niet inspelen op de kansen die de Omgevingswet biedt en kennen daardoor een beperkte houdbaarheidsdatum.

Om toch aan de wettelijk verplichting te voldoen worden bestaande plannen in een beheersverordening ondergebracht waarin de bestaande situatie als het ware wordt vastgelegd en bestaande planologische mogelijkheden worden opgenomen. Door de keuze voor een beheersverordening kan meer tijd en aandacht worden besteed aan de invoering van de Omgevingswet. Ook kan hierdoor jaarlijks een bedrag van € 8.000,-- worden bespaard.

Intensieve veehouderij

Uitgaande van het coalitieprogramma en de al vastgestelde ruimtelijke kaders wordt een beleid geformuleerd voor de ontwikkelingsmogelijkheden van de intensieve veehouderij in de gemeente. De vaststelling van gemeentelijk geurbeleid lijkt hierbij het eerst aangewezen instrument te vormen omdat de Wet geurhinder en veehouderij nadrukkelijk een basis schept voor lokale beleidsruimte. Tot medio 2015 is gewerkt aan het in het kaart brengen van de omvang van de geurhinder. Aan de fractiespecialisten zijn twee scenario's gepresenteerd. De feitelijke situatie en de situatie bij ongewijzigd beleid. Najaar 2015 wordt de politieke discussie gevoerd over nieuw gemeentelijk geurbeleid. Uiterlijk begin 2016 wordt het beleid vastgesteld.

Lichtuitstoot en schuilstallen

In 2015 zou beleid worden gemaakt voor lichtuitstoot uit stallen en voor schuilstallen in het buitengebied. Op provinciaal niveau is hiervoor een richtlijn ontwikkeld en met LTO Noord is een convenant gesloten. Nu de uitkomsten hiervan helder zijn kan dit dossier weer worden opgepakt. Vaststelling zal in 2016 plaatsvinden.

Duurzame ontwikkeling

In de duurzaamheidsnota 'Achtkarspelen Duorsum en Belutsen' staan 4 stevige ambities, gericht op initiatieven vanuit de samenleving. Daarmee geven we de boodschap dat duurzaamheid bij je zelf begint. Duurzaam gedrag wordt beloond. Bijvoorbeeld door een lagere energierekening, maar ook een grotere leefbaarheid en sociale cohesie, met als hoger doel een leefbare wereld voor ons nageslacht. Daarnaast staat in het coalitieakkoord de ambitie om in de top 10 van meest duurzame gemeenten in Fryslân te komen. Hierbij onderzoeken we de mogelijkheden voor grootschalige toepassing van zonne-energie.

Wat willen we bereiken?

In het coalitieakkoord staat het volgende:

- Een toename van energie neutrale en -zuinige woningen realiseren
- In de top 10 van meest duurzame gemeenten van Fryslân

Overige aandachtspunten:

- Inzetten op dorpsinitiatieven uit de mienskip
- Zon op maatschappelijk vastgoed
- Initiatieven hernieuwbare energie
- Duurzaam ondernemen

Doel	Indicator(en) (inclusief bron)	Nulmeting	Streefwaarden			
			2015	2016	2017	2018
Toename van energieneutrale en –zuinige woningen realiseren	Energielabels, aantal geïsoleerde woningen in acties, meetgegevens Liander	Stand van zaken per 01-01-2015				
In de top 10 van meest duurzame gemeenten van Fryslân	Meetgegevens Liander voor ontwikkeling energieverbruik, lokale energie-etalage voor duurzaamheid breed	Stand van zaken per 01-01-2015				
Duurzame Dorpsinitiatieven	Aantal dorpen dat een initiatief ontwikkeld heeft (Nota duurzaamheid 2014-2018)	In 2014 geen initiatieven bekend	1	2	2	3

Wat gaan we daar in 2016 voor doen?

Toename van energieneutrale en –zuinige woningen realiseren

In de duurzaamheidsnota is aangegeven dat we kiezen voor initiatieven uit de samenleving. Inmiddels vinden gesprekken plaats over acties in Harkema rondom woningisolatie. We verwachten een olievlekwerking van deze acties en bieden hierbij ondersteuning.

Initiatieven uit de mienskip

Naar aanleiding van de beleidsnota zijn in het voorjaar 2015 inspiratieavonden georganiseerd over het nemen van duurzame dorpsinitiatieven! Doel is ondersteuning te bieden aan initiatieven op het gebied van duurzaamheid, leefbaarheid en betrokkenheid. Met deze initiatiefgroepen worden vervolggerekenen gehouden. Inmiddels is in Harkema een initiatief opgestart 'Harkema energieneutraal' Met deze initiatiefgroep zijn gesprekken gaande.

In de top 10 van meest duurzame gemeenten in Fryslân

Op het gebied van grootschalige toepassing van zonne-energie zijn twee sporen onderzocht: Er wordt onderzoek gedaan naar een grote Sinnegreide op gronden grenzend aan bedrijventerrein De Swadde in Buitenpost. Hierbij wordt een marktverkenning uitgevoerd waarbij de financiële en technische haalbaarheid, inwonerparticipatie en de rol van de gemeente wordt onderzocht.

De signalen zijn tot dusver positief. In het financieel overzicht is een opbrengstpotentie (besparing) opgenomen van € 20.000,-- (kadernota). Daarnaast is een inventarisatie gemaakt van onrendabele hoeken bedrijventerrein die beschikbaar gesteld kunnen worden voor opstellingen van zonnepanelen. Bijvoorbeeld door (dorps)initiatieven.

Zon op maatschappelijk vastgoed

In ANNO-verband wordt gewerkt aan een adviestraject voor sportverenigingen om te verduurzamen. Dit is voor sportverenigingen extra interessant omdat per januari 2016 een landelijke subsidie beschikbaar komt. In oktober 2015 vinden de voorlichtingsrondes plaats. Initiatieven kunnen op ondersteuning rekenen.

In 2016 wordt in het gemeentehuis een informatiepaneel geplaatst om opwekgegevens van de 'zon op het gemeentehuis' inzichtelijk te maken.

Duurzaam ondernemen

Het derde koploperproject is in 2015 afgerond. Eind 2015 starten we met Koploper Kans, voor kleinere bedrijven. Dit in ANNO-verband. Het project wordt kostenneutraal uitgevoerd dankzij een subsidie van de provincie.

Binnen de gemeentelijke organisatie wordt intern duurzaamheidsbeleid opgezet. Hierin wordt het bevorderen van biologische en streekproducten (kadernota) meegenomen. Ook wordt aandacht besteed aan de communicatie rondom duurzaamheid door het inrichten van een deelwebsite over duurzaamheid.

De Kruidhof

In 2016 wordt verder richting gegeven aan de transitie naar een toekomstbestendige ambitieuze "De Kruidhof", waarbij de focus vooral ligt op het jaar van Culturele Hoofdstad 2018.

Er ligt inmiddels een intentieverklaring om dit samen richting te geven met It Koartling, IJstijdenmuseum, Stichting Oud Achtkarspelen en Vereniging Noardlike Fryske Walden.

Wat willen we bereiken?

In het coalitieakkoord staat het volgende:

- De Kruidhof/IJstijdenmuseum in Buitenpost krijgt het regionaal informatiepunt van de Noardlike Fryske Wâlden.
- In 2016 pakt De Kruidhof het groenonderhoud rondom gemeentehuis op.

Overige aandachtspunten:

- Culturele Hoofdstad - 'Silence of the Bees'

Doel	Indicator(en) (inclusief bron)	Nulmeting	Streefwaarden			
			2015	2016	2017	2018
Toekomstbestendige Kruidhof	Het Programma Poarte Nei de Noardlike Fryske Wâlden is het werkboek voor een toekomstbestendige De Kruidhof					x

Wat gaan we daar in 2016 voor doen?

- In samenwerking met het IJstijdenmuseum en It Koartling wordt in het gestartte proces gezocht naar een win-win-situatie van deze drie afzonderlijke organisaties om een multifunctioneel toekomstbestendig en duurzaam centrum te worden waar recreatie, educatie, re-integratie elkaar in de mienskip ontmoeten.
- In 2016 neemt De Kruidhof het groenonderhoud rondom het gemeentehuis over. Dit wordt verder meegenomen in de te maken businesscase.
- De Kruidhof staat in het bidbook van Kulturele Haadstêd en is betrokken bij het project 'Silence of the Bees' onder de noemer 'Celebrating diversity'. In 2016 werken we verder aan de realisatie van dit project, met als ambitie het bijencentrum van het noorden te worden in 2018.

Wat gaat het kosten?

In het schema hieronder is per thema aangegeven wat het kost en wat de door de raad beïnvloedbare kosten zijn.

Bedragen x € 1.000	Rekening	Begroting					
	2014	2015	2016	Waarvan beïnvloedbaar	2017	2018	2019
Werken	-230	-230	-269	-188	-269	-269	-268
Recreatie en toerisme	-59	-336	-237	-236	-245	-240	-240
Vergunningverlening	-748	-727	-735	-547	-734	-734	-734
Wonen	-719	-901	-772	-750	-790	-790	-790
Ruimtelijk beleid	-837	-802	-709	-424	-574	-568	-563
Duurzame ontwikkeling	-50	-275	-56	-56	-56	-56	-56
Kruidhof	-439	-415	-334	-297	-334	-239	-239
Bouwgrondexploitatie	-2.728	-3	-1.336	-366	-1.087	-921	-535
Uitvoeringskosten	-1.166	-987	-361	-361	-365	-361	-363
Totaal Lasten	-6.976	-4.676	-4.828	-3.225	-4.454	-4.178	-3.788
Werken	27	37	20	0	20	20	20
Recreatie en toerisme	10	0	0	0	0	0	0
Vergunningverlening	246	471	501	491	531	562	562
Wonen	65	0	0	0	0	0	0
Ruimtelijk beleid	374	324	309	0	174	169	163
Duurzame ontwikkeling	23	0	0	0	0	0	0
Kruidhof	157	201	126	118	126	172	184
Bouwgrondexploitatie	2.755	664	1.242	0	1.488	1.321	388
Uitvoeringskosten	791	772	534	534	534	534	534
Totaal Baten	4.448	2.469	2.733	1.143	2.874	2.778	1.852
Saldo voor resultaatbestemming	-2.528	-2.207	-2.095	-2.082	-1.580	-1.399	-1.936
Bouwgrondexploitatie	-404	0	0	0	0	0	0
Uitvoeringskosten	-100	-600	-2	0	-498	-500	0
Totaal Lasten (reservemutaties)	-504	-600	-2	0	-498	-500	0
Ruimtelijk beleid	17	0	0	0	0	0	0
Bouwgrondexploitatie	302	0	0	0	0	0	0
Uitvoeringskosten	390	2.454	541	534	0	0	0
Totaal Baten (reservemutaties)	709	2.454	541	534	-498	-500	0
Saldo na resultaatbestemming	-2.323	-352	-1.556	-1.548	-2.078	-1.899	-1.936

Verklaring verschillen (2015 versus 2016):

Hier wordt per thema het verschil tussen de begroting 2016 en 2015 verklaard.

Werken

De kosten voor eenmalige projecten als Sociaal economisch masterplan, de ambitieprojecten en intensieve veehouderij staan in de begroting van 2015 en 2016. Het gaat hier om een bedrag van € 85.000,--. Daartegenover staat een verhoging van de lasten van € 124.000,--, dit is een verplaatsing van het personele budget. Aan de batenkant is een verlaging van € 17.000,--, dit zijn de eenmalige bijdragen van gemeenten aan de ambitieprojecten.

Recreatie en toerisme

De lasten in 2016 zijn € 100.000,-- minder dan in 2015. Dit komt door de eenmalige posten ad € 262.000,-- Bevordering toerisme en Toeristische voorzieningen Skûlenboarch Westkern die in 2015 in de begroting staan. Daartegenover staan meer baten ad € 162.000,-- in verband met verschuiving van personele budgetten.

Vergunningverlening

Aan de lastenkant is een klein verschil van € 8.000,--. Aan de batenkant is een verschil van € 30.000,--, dit is een extra inkomst op de WABO leges.

Wonen

Door verplaatsing van personele budgetten is er een verlaging van de kosten van € 129.000,--.

Ruimtelijk beleid

Door de eenmalige post onderzoekskosten structuur en bestemmingsplannen zijn de lasten in 2016 € 83.000,-- lager dan in 2015.

Duurzame ontwikkeling

Er is een verlaging van de lasten van € 219.000,--. Dit komt door de eenmalige posten Dorpsgerichte aanpak duurzaamheid.

Kruidhof

De lasten zijn € 81.000 door verplaatsing van personele budgetten. Aan de batenkant is een de inkomst uit reïntegratie verlaagd met € 75.000,--.

Bouwgrondexploitatie

Naar aanleiding van het advies van de accountant zijn is een prognose van de baten en lasten op de complexen in de bouwgrondexploitatie ingevoerd. Aan de lastenkant is hierdoor een verschil van € 1.300.000,-- en aan de batenkant € 578.000,--.

Uitvoeringskosten

De verlaging van lasten ad € 626.000,-- is een verschuiving van personele budgetten. Zie ook het thema werken en recreatie en toerisme.

Incidentele posten

	Financieel gevolg (x € 1.000)			
	2016	2017	2018	2019
Incidentele lasten				
Team infra	0	4	0	2
Toeristische voorziening Skûlenboarch-Westkern	15	15	0	0
Reserve ontwikkelingsfonds	2	498	500	0
Incidentele baten				
Opbrengst grondverkoop	2	498	500	0
Opbrengst afstoten gronden	50	50	50	0
Reserve ontwikkelingsfonds	541			

Investerings

Voor 2016 staan voor dit programma geen investeringen gepland.

Programma 7 – Veiligheid

Portefeuillehouder: G. Gerbrandy

Veiligheid is het aanwezig zijn van orde en rust in het publieke domein en van bescherming van leven, gezondheid en goederen tegen acute en dreigende aantastingen. Onveiligheid is te omschrijven als alles wat hier inbreuk op maakt. Die inbreuk kan feitelijke aantasting (objectief) betreffen, maar ook gevoel van onveiligheid (subjectief) zijn.

Integraal veiligheidsbeleid is beleid dat alle veiligheidsvelden bestrijkt, interne en externe partners bij de aanpak betreft en ook de organisatorische borging van het beleid regelt. Hierbij proberen alle betrokken partijen gezamenlijk te komen tot een veiligere samenleving.

De gemeenten Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel hebben in de gezamenlijke veiligheidsnotitie de volgende gezamenlijke doelstelling vastgesteld voor de periode 2014-2018:

Inwoners, bezoekers, ondernemers en werknemers in de gemeenten Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel voelen zich veilig en zijn bereid ook mee te werken aan dit (subjectieve) veiligheidsgevoel en de leefbaarheid die hiermee gepaard gaat. Waarbij ook de objectieve veiligheid zoveel mogelijk wordt gewaarborgd.

Feiligens Foarop

- Veilige woon- en leefomgeving: minder overlastmeldingen
- Verbinding veiligheid en sociaal domein: de burger de passende hulp bieden
- Samenwerking externe veiligheidspartners: versterken en continueren samenwerking

Veilige woon- en leefomgeving: minder overlastmeldingen

Dit thema is tevens één van de veiligheidsvelden benoemd door de VNG. Het bundelt veiligheidsthema's die direct met de alledaagse kwaliteit van wonen en leven in buurten en wijken te maken hebben.

Hieronder valt de sociale kwaliteit, fysieke kwaliteit, objectieve veiligheid en subjectieve veiligheid. Thema's zijn bijvoorbeeld vandalisme, woninginbraken en huiselijk geweld.

Wat willen we bereiken?

In het coalitieakkoord staat het volgende:

- Burgers moeten zich blijvend veilig kunnen voelen

Doelen	Indicatoren (inclusief bron)	Nulmeting	Streefwaarden			
			2016	2017	2018	2019
Blijvend veiligheidsgevoel behouden in woonomgeving van de burger dmv buurtbemiddeling	meer dan 50% geslaagde bemiddelingen (gemeente ism buurtbemiddeling)	2015 (registratie meldingen)	>50%	>50%	>55%	>60%
Adequate hulpverlening: huisverbod	aantal opgelegde huisverboden (Huisverbod Online)	5 (1-9-2014)	< 11	< 10	< 9	< 8
Meldingen huiselijk geweld	Aantal meldingen huiselijk geweld dalen	112 (cijfers politie 2014)	100	90	80	75

Wat gaan we daar in 2016 voor doen?

- Er wordt ingezet op veel voorkomende criminaliteit om te komen tot een hoger veiligheidsgevoel. Voorbeelden hiervan zijn de blijvende en bredere aandacht voor de diverse geweldsdelicten en aandacht voor woninginbraken.
- Huiselijk geweld: er lijkt een stijgende lijn te zitten in het aantal huisverboden in Achtkarspelen (per 1-9-2015 zijn er 8 huisverboden opgelegd). Als blijkt dat deze lijn voortzet, dan gaan we in 2016 onderzoeken wat de mogelijke oorzaken zijn en hoe we hier preventief op kunnen inzetten.
- De indicator is aangevuld met meldingen uit de politiesystemen met code huiselijk geweld. Niet alle huiselijk geweldzaken leiden tot een huisverbod. Het geeft zo een beter beeld van de problematiek. Overigens geven de kale cijfers ook niet altijd het daadwerkelijke beeld. Door bijvoorbeeld meer te investeren op bijvoorbeeld preventiemateriaal, kan dit een stijging betekenen van het aantal meldingen.
- Buurtbemiddeling inzetten.
- Inzet Veiligheidshuis bij multiproblematiek.

Verbinding veiligheid en sociaal domein: de burger de passende hulp bieden

Veiligheid is verbonden met het sociaal domein. Het is daarom van belang dat er nauw wordt samengewerkt tussen de verschillende programma's.

Wat willen we bereiken?

In het coalitieakkoord staat het volgende:

- Adequate hulpverlening voor de burger en het gezin

Wat gaan we daar in 2016 voor doen?

Verbinding zoeken en afspraken maken met alle partijen (o.a. team veiligheid, jeugdteams en dorpensteams) die een rol hebben bij huiselijk geweldzaken en kindermishandeling (o.a. in plan van aanpak huiselijk geweld/kindermishandeling met aandacht voor preventie en signaleren ter voorkoming van huiselijk geweld).

Het Veiligheidshuis ontwikkelt zich steeds meer als Zorg- en Veiligheidshuis (bij zorg kan bijvoorbeeld gedacht worden aan problematiek met verwarde personen, zorg voor jeugd, zorg voor ex-gedetineerden). Deelnemen in werkgroep.

Coördineren nazorg ex-gedetineerden. Nauwe samenwerking met o.a. Werk en Inkomen, schulddienstverlening, dorpensteams, jeugdteams en externe partners.

Samenwerking externe veiligheidspartners: versterken en continueren samenwerking

Werken aan veiligheid doe je niet alleen. We hebben te maken met diverse veiligheidspartners.

In het coalitieakkoord staat het volgende:

- Handhaving van wet- en regelgeving meer richten op overtreders dan op degenen die het goed voor elkaar hebben
- Strak toezicht op de GR Veiligheid
- Handhaving politiepost in gemeentehuis

Overige aandachtspunten:

- Herinrichting crisisorganisatie, samenwerking District Noordoost.

Wat gaan we daar in 2016 voor doen?

- Samenwerking met het RIEC (Regionaal Informatie en Expertise Centrum)
- In 2015 is onderzocht in hoeverre we de Wet BIBOB (Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur) verder kunnen integreren in de gemeentelijke processen. In 2016 zal dit verder opgepakt worden.
- Toezicht en samenwerking met de Veiligheidsregio is een continu proces. Er wordt samengewerkt in werkgroepen op het gebied van crisisbeheersing. De ontwikkelingen binnen de brandweer worden ook continu gevolgd. De financiële stukken en de beleidsnotities die worden voorgelegd aan het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio worden vooraf besproken met de portefeuillehouder(s) en voorzien van advies.
- Door de wijzigingen in het cluster Openbare Orde en Veiligheid (2e fase groot onderhoud meicirculaire) wordt ook de verdeelsleutel van de brandweerkosten gewijzigd. Dit betekent een verhoging oplopend tot circa € 79.000,-- in 2018.
- De gemeenteraad heeft een zienswijze ingediend bij de Veiligheidsregio waarin wordt voorgesteld de verdeelsleutel voorlopig niet te wijzigen. In de vergadering van het Algemeen Bestuur van 2 juli 2015 is echter de meerjarenbegroting en de herijking van de het gemeentefonds en dus de verdeelsleutel ongewijzigd vastgesteld.
- De samenwerking met de politie verloopt goed. Er is in 2015 hard gewerkt aan verbeteringen van de politiepost. Monitoring hiervan loopt nog door in 2016.
- Naar verwachting zal de crisisorganisatie per begin 2016 worden gewijzigd. De medewerkers die een rol hebben in de crisisorganisatie zullen dan per district worden ingevuld (in plaats van per gemeente). Achtkarspelen valt onder district Noordoost, in dit geval Achtkarspelen, Tytsjerksteradiel, Smallingerland, Kollumerland ca, Dantumadiel, Dongeradeel en Ferwerderadeel. Doel: minder medewerkers inzetten, werken aan hogere kwaliteit door intensievere opleiding en training. Verder wordt het gehele Team Bevolkingszorg (dus inclusief medewerkers) gealarmeerd vanaf GRIP 2.

Wat gaat het kosten?

In het schema hieronder is per thema aangegeven wat het kost en wat de door de raad beïnvloedbare kosten zijn.

Bedragen x € 1.000	Rekening	Begroting					
	2014	2015	2016	Waarvan beïnvloedbaar	2017	2018	2019
Veilige woon- en leefomgeving	-212	-210	-215	-215	-218	-218	-218
Samenwerking externe veiligheidspartners	-989	-1.040	-1.096	10	-1.195	-1.306	-1.327
Totaal Lasten	-1.201	-1.251	-1.311	-205	-1.413	-1.524	-1.545
Veilige woon- en leefomgeving	6	6	6	0	6	6	6
Samenwerking externe veiligheidspartners	30	30	0	0	0	0	0
Totaal Baten	36	36	6	0	6	6	6
Saldo voor resultaatbestemming	-1.165	-1.214	-1.305	-205	-1.407	-1.518	-1.539
Thema	0	0	0	0	0	0	0
Totaal Lasten (reservemutaties)	0	0	0	0	0	0	0
Thema	0	0	0	0	0	0	0
Totaal Baten (reservemutaties)	0	0	0	0	0	0	0
Saldo na resultaatbestemming	-1.165	-1.214	-1.305	-205	-1.407	-1.518	-1.539

Verklaring verschillen (2015 versus 2016)

Veilige woon- en leefomgeving

De bijdrage huisverbod online is verhoogd met € 5.000,--.

Samenwerking externe veiligheidspartners

De bijdrage aan de veiligheidsregio is + € 56.000,-- hoger.

De kosten voor de experts crisisbeheersing en de bijdrage die waardoor ontvingen, beide € 30.000,--, zijn tegen elkaar weggefallen en maken nu onderdeel uit van de begroting van de werkmaatschappij.

Incidentele posten

In dit programma zijn geen incidentele posten opgenomen.

Investerings

Voor 2016 staan voor dit programma geen investeringen gepland:

Programma 8 - Dienstverlening

Portefeuillehouder: G. Gerbrandy

Mede door onze dienstverlening willen we bijdragen dat de burger vertrouwen heeft in de publieksdiensten van de gemeente. We willen ons daarin presenteren met excellente dienstverlening waarbij de integrale klantvraag centraal staat. Of het nu balie, telefonie of internet is, de burger krijgt bij ieder kanaal dezelfde kwaliteit van diensten.

Tsjinstferlienend oan ús mienskip

- Als we ons richten op goede dienstverlening zal dat tot gevolg hebben dat aan de kostenkant bespaard kan worden. Richten we ons echter op de mindere kosten dan zal dit leiden tot vermindering van onze dienstverlening. In onze dienstverlening zullen we daarom altijd de kwaliteit voorop stellen.
- Vermindering van kosten als gevolg van goede dienstverlening zal zich binnen alle programma's voordoen. Daarom wordt voor dit onderdeel ook specifiek verwezen naar de paragraaf over de algemene financiële beschouwingen.

Wat willen we bereiken?

In het coalitieakkoord staat:

- Goede dienstverlening aan inwoners en ondernemers door laagdrempelige toegang tot het klantcontactcentrum en het ambtelijk apparaat.
- Het gemeentekantoor is op kantooruren geopend.
- Goed functionerende gemeente met maximale zeggenschap voor de inwoners
- Wegwerken overbodige regelgeving en bureaucratie
- Achtkarspelen blijft zelfstandig als bestuurlijke eenheid
- Vergroten van de zeggenschap, bestuurlijk en financieel, op de gemeenschappelijke regelingen

Doelen	Indicatoren (inclusief bron)	Nulmeting	Streefwaarden			
			2016	2017	2018	2019
Excellente dienstverlening waarbij de integrale klantvraag centraal staat.	Telefonische bereikbaarheid 8k-td.	95% (maart. 2015)	95%	95%	95%	95%
	% inkomende telefoontjes (binnen kantoor tijden) dat binnen 30 seconden wordt opgenomen.	60%	80%	80%	80%	80%
	% inkomende telefoontjes waar direct antwoord op wordt gegeven	50%	60%	70%	70%	75%
	% afhandeling aanvragen binnen servicenormen	Nulmeting in 2016				
	% Telefoontjes worden in het KCC in het Frysk aangenomen.	99%	100%	100%	100%	100%
Zorgen voor een uitstekende kwaliteit, de volledigheid en betrouwbaarheid van basisgegevens	Behalen audits op basisregistraties	Audits worden vanaf 2015 afgenomen	100%	100%	100%	100%
Goed functionerende gemeente met maximale zeggenschap voor burgers	Bestuurlijke thema's waarbij (digitale) directe belangen vertegenwoordiging is toegepast	0	0	1	2	3

Wat gaan we daar in 2016 voor doen?

KCC

De inwoner heeft vertrouwen in onze dienstverlening. We willen ons daarin presenteren met excellente dienstverlening waarbij de integrale klantvraag centraal staat. Of het nu balie, telefonie of internet is, de inwoner krijgt bij ieder kanaal dezelfde kwaliteit van diensten.

- Laagdrempelige toegang naar onze dienstverlening voor inwoners en ondernemers
We richten ons meer op de digitale dienstverlening. De inwoner kan 24 uur per dag kiezen uit een toenemend productenaanbod. Kan de inwoner hier niet mee uit de voeten kan, dan wordt hulp aangeboden.
- In ons gemeentehuis zijn we op kantooruren geopend. We helpen inwoners steeds meer op afspraak en zijn daarop aanspreekbaar.
- We zorgen ervoor dat we als organisatie uitstekend telefonisch bereikbaar zijn.
- We willen onze dienstverlening inrichten naar maximale zeggenschap van de inwoner
- De inwoner mag zien binnen welke termijn hij geholpen wordt. In toenemende mate zullen we dit klantcontact regisseren.
- We onderzoeken de wijze waarop we inwoners kunnen betrekken in de vorming van onze dienstverlening.

Bereikbaarheid

- Het telefonie-kanaal staat primair open voor inwonercontacten
Inwoner en niet-inwoner gericht telefoon verkeer zijn nadrukkelijker van elkaar gescheiden. Iedere medewerker is zelf verantwoordelijk voor zijn eigen bereikbaarheid en is daarop aanspreekbaar. De medewerker wordt daarin gefaciliteerd met de middelen die voor dat doel nodig is.
Het call center wordt ontlast van secretaresse-achtige werkzaamheden van interne aard. Daarnaast wordt het call center bij piekbelasting bijgestaan door andere medewerkers binnen de organisatie.
- Waar we verantwoordelijk voor zijn in ons inwonercontact voor product en dienst hebben we inzicht in de daartoe gevoerde communicatie. Ongeacht welk kanaal. Systemen dienen daartoe faciliterend te zijn.
- Afspraak is afspraak
Regie daarop voeren vereist inzicht. We hebben organisatie breed inzicht in de afspraken die zijn gemaakt om ook na te kunnen gaan of ze zijn nagekomen. De service normen staan daarin centraal.

Aansluiting op mijn overheid

In de ontwikkelingen rondom Mijn Overheid en de aansluiting op de berichten box wil de gemeente niet achter blijven. Waar andere organisaties zoals Belastingdienst, zorgverzekeraars en pensioenfondsen het digitale verkeer met de klant centraal stellen, zal onze organisatie daarin mee gaan. Op het gebied van belastingen, vergunningen en het sociale domein zal dit in 2016 verder worden uitgelijnd. De extra kosten die dit met zich mee zal brengen zullen binnen het programma worden gedekt.

Informatiebeheer

- Basisgegevens zijn afkomstig uit een bekende bron en de kwaliteit is hierdoor gegarandeerd.
- Zorgen voor een uitstekende kwaliteit, de volledigheid en betrouwbaarheid van de basisgegevens.
- Het aansluiten van de basisregistratie Wet Onroerende Zaken op de landelijke voorziening LV-WOZ.
- Het opbouwen en beheren van de Basisregistratie Grootchalige Topografie.
- Invoering basisregistratie Personen door modernisering van het huidige GBA.

Toename van de elektronische dienstverlening.

- Realiseren van een eenmalige opslag en meervoudig gebruik van basisgegevens voor de dienstverlening en digitalisering.
- Een betrouwbaar en actueel archief te voeren, zowel analoog als digitaal.

Betere handhaving, opsporing en fraudebestrijding en administratieve lastenverlichting.

- ICT voorzieningen bieden die het veilig en betrouwbaar uitwisselen van informatie met Inwoners, ondernemers en ketenpartners mogelijk maken.
- Informatiebeveiliging is een actueel maatschappelijk thema. In 2015 en 2016 zullen de nodige activiteiten worden uitgevoerd om te voldoen aan de wettelijke normen van de Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten (BIG).

Informatiebeveiliging

Eind 2013 is in een Buitengewone Algemene Ledenvergadering van de VNG de resolutie "Informatieveiligheid, randvoorwaarde voor de professionele gemeente" aangenomen. Dit heeft geleid tot het invoeren van de BIG (Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten). De BIG is noodzakelijk omdat binnen gemeenten een veelheid aan verschillende aanpakken bestaan. Daarnaast zijn er de laatste jaren de nodige incidenten geweest die een betere centrale aanpak dringend noodzakelijk maakte.

Doelen van de BIG zijn:

- Gemeenten op een vergelijkbare manier efficiënt te laten werken met informatiebeveiliging
- Gemeenten een hulpmiddel te geven om alle eisen op het gebied van IB te kunnen voldoen
- De auditlast bij gemeenten te verminderen
- Gemeenten een aantoonbaar betrouwbare partner te laten zijn en
- Gemeenten in control brengen

In control brengen betekent dat de gemeente weet welke maatregelen zijn ingevoerd, welke maatregelen nog zijn in te voeren of dat maatregelen niet van toepassing zijn en dat hierover verantwoording kan worden afgelegd.

Het streven van het ministerie Binnenlandse Zaken is om de BIG bij alle gemeenten eind 2017 te hebben ingevoerd. In 2015 wordt op basis van een gehouden GAB-analyse (een methode om een vergelijking te maken tussen een bestaande en een gewenste situatie) en impactanalyse een actueel Informatiebeveiligingsbeleid vastgesteld. Dit is inclusief een planning met te nemen maatregelen en een project opzet tot eind 2017. De hieruit voortvloeiende implementatiekosten worden binnen de bestaande ter beschikking gestelde middelen opgevangen.

Bestuur

Inwoners voelen zich in hun inwonersbelang gehoord en geleid.

De gemeente Achtkarspelen is verantwoordelijk voor het borgen van de kwaliteit van het lokale bestuur. Het college zet in de komende periode stappen om de transparantie en inzicht in de resultaten van de gemeentelijke activiteiten te vergroten. Hiervoor wordt gewerkt met benchmarks zoals bijvoorbeeld 'waar staat je gemeente' en 'vensters op bedrijfsvoering'. Zo kunnen wij open en transparant besturen en bieden wij uw de maximale ruimte kaders te stellen en controle uit te oefenen. Uiteraard biedt het ook de mogelijkheid om bij te sturen op de kwaliteit van ons lokaal bestuur.

Het bestuur zal initiatieven van inwoners stimuleren en zoveel mogelijk faciliteren. Daarnaast zullen de komende resultaten van het project Inwonerparticipatie van invloed zijn op de werking van het lokale bestuur.

Gemeentelijke taken worden in samenwerking met andere gemeenten uitgevoerd als dat meerwaarde heeft, kostenbesparend werkt en de invloed van Inwoners en gemeenteraden verzekerd is. Achtkarspelen blijft zelfstandig als bestuurlijke eenheid. Om de kwaliteit van de dienstverlening aan inwoners en ondernemers ook voor de toekomst te garanderen wordt nauw samengewerkt met Tytsjerksteradiel, en andere Friese gemeenten.

Om ruimte te creëren in de gemeentelijke begroting en voor initiatiefrijke inwoners wordt in 2015 een programma gestart om overbodige regelgeving zowel intern als extern te verminderen. Om het gemeentehuis ook vooral het huis van de gemeente te laten zijn wordt onderzocht welke mogelijkheden aan inwoners, verenigingen en bedrijven kunnen worden geboden om gebruik te maken van de aanwezige voorzieningen.

Om als college en raad meer zeggenschap te hebben, zowel bestuurlijk als financieel, op de gemeentelijke regelingen, wordt in de ambtelijke organisatie per gemeenschappelijke regeling

een verantwoordelijke ambtelijke accounthouder aangewezen om op de juiste momenten en op de juiste manier invloed uit te oefenen. Zij toetsen ook of de gemeenschappelijke regeling en samenwerking meerwaarde heeft, kostenbesparend werkt naast de invloed van de gemeenteraad en het college, de invloed van de inwoners verzekerd.

Wat gaat het kosten?

In het schema hieronder is per thema aangegeven wat het kost en wat de door de raad beïnvloedbare kosten zijn.

Bedragen x € 1.000	Rekening	Begroting					
	2014	2015	2016	Waarvan beïnvloedbaar	2017	2018	2019
KCC	-2.046	-1.973	-1.194	-981	-1.146	-1.190	-1.234
Informatiebeheer	-1.011	-1.212	-2.713	-2.376	-2.677	-2.727	-2.718
Bestuur	-2.532	-2.004	-1.599	-1.278	-1.259	-1.172	-1.167
Bedrijfsvoering	-4.589	-5.056	-3.942	-3.296	-3.892	-3.832	-3.770
Totaal Lasten	-10.178	-10.246	-9.448	-7.931	-8.974	-8.921	-8.889
KCC	471	360	377	0	377	377	377
Informatiebeheer	5	0	0	0	0	0	0
Bestuur	119	77	0	0	0	0	0
Bedrijfsvoering	217	138	39	39	39	39	39
Totaal Baten	812	576	416	39	416	416	416
Saldo voor resultaatbestemming	-9.366	-9.671	-9.032	-7.892	-8.558	-8.505	-8.473
Bedrijfsvoering	-123	0	0	0	0	0	0
Totaal Lasten (reservemutaties)	-123	0	0	0	0	0	0
Bedrijfsvoering	123	124	121	121	121	121	0
Totaal Baten (reservemutaties)	123	124	121	121	121	121	0
Saldo na resultaatbestemming	-10.300	-9.547	-8.911	-7.771	-8.437	-8.384	-8.473

Verklaring verschillen (2015 versus 2016):

KCC

De indeling van de formatie is in samenhang met de begroting van de werkmaatschappij gewijzigd. Hiermee hebben een aantal verschuivingen plaatsgevonden -€ 136.000,--
 De kapitaallasten van de biometrie paspoorten zijn vervallen -€ 8.000,--
 Het team WMO is naar programma 3 overgeheveld -€ 450.000,--
 De kosten van ICT midoffice en de website zijn over gegaan naar informatiebeheer -€ 93.000,--
 Overige kleine verschillen -€ 92.000,--

De legesinkomsten zijn € 17.000,-- hoger.

Informatiebeheer

In 2016 zijn alle ICT kosten ondergebracht bij Informatiebeheer. Deze centralisatie van kosten is mede in gang gezet voor vergelijkbaarheid en afstemming van de kosten met Tytsjerksteradiel. De komende jaren worden de verschillende programma's en systemen op elkaar afgestemd. Dit heeft er wel voor gezorgd dat de kosten tussen beide jaren niet goed vergelijkbaar meer zijn. De systeemkosten van verschillende softwareprogramma's en andere ICT kosten zoals hardware en infrastructuur waren in 2015 nog in de andere programma's begroot (+€ 1.571.000,--). In 2015 waren er eenmalige kosten voor de basisregistraties opgenomen (-€ 80.000,--).

Bestuur

De lasten dalen met € 405.000,--, de belangrijkste redenen daarvoor zijn:

- De bestuursondersteuning is in 2016 ondergebracht in de werkmaatschappij (-€ 196.000,--).
- De besparing op formatie is een onderdeel van deze productgroep. De te realiseren taakstelling is in 2016 hoger ten opzichte van het voorgaande jaar en is als een correctie op de loonkosten in de begroting verwerkt (-€ 227.000,--).
- Personele lasten directie, management en staf (+€ 25.000,--).

De baten dalen met € 77.000,--:

- De vergoeding voor de manager W&I is komen te vervallen -€ 57.000,--
- De bijdrage van de deelnemende gemeenten voor de rekenkamer is komen te vervallen -€ 21.000,--

Bedrijfsvoering

Het merendeel van de lasten van de bedrijfsvoering maakt nu onderdeel uit van de werkmaatschappij. Hier staat een bijdrage van de dragende organisatie tegenover. Een aantal onderdelen zijn verschoven tussen de productgroepen. De nieuwe indeling en samenstelling van teams zorgt er voor dat er personeelslasten verschuiven tussen de programma's.

De grootste verschillen betreffen:

- De kosten van automatisering binnen bedrijfsvoering zijn nu ondergebracht bij Informatiebeheer -€ 669.000,--
- De kosten voor abonnementen zijn verlaagd -€ 5.000,--
- Het budget voor portokosten moest worden verhoogd +€ 10.000,--
- De kapitaallasten voor gemeentehuis zijn toegenomen +€ 18.000,--
- De energiekosten voor gemeentehuis zijn de laatste jaren hoger +€ 15.000,--

Incidentele posten

	Financieel gevolg (x € 1.000)			
	2016	2017	2018	2019
Incidentele lasten				
Raad kosten verkiezingen		4	6	
Wachtgeld wethouders	137	74		

Investerings

Voor 2016 staan voor dit programma de volgende investeringen gepland:

Investing	Investerings bedrag	Structureel financieel gevolg (x € 1.000)			
		2016	2017	2018	2019
Vervanging ICT apparatuur	65		13	13	13
Clientresponsstelsysteem	45		6	6	6
Computeraanschaffingen	90		18	18	18
E-overheid	25		4	4	4
Andez 2	66		9	9	9
Vervanging MDU	14		2	2	2

Algemene dekkingsmiddelen

Dit hoofdstuk behandelt de algemene dekkingsmiddelen. De algemene dekkingsmiddelen van de gemeenten zijn die inkomsten waartegenover geen directe dienstverlening en/of bestedingsverplichtingen staan. Het zijn de vrij besteedbare middelen die jaarlijks worden ingezet ter dekking van de uitgaven op de diverse programma's.

De algemene dekkingsmiddelen bestaan uit:

- De opbrengsten van de lokale heffingen;
- De algemene uitkering uit het gemeentefonds;
- De opbrengsten uit deelnemingen (dividend);
- De rente-inkomsten van de (bestemmings)reserves.

Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is

In onze gemeente zijn drie soorten belastingen die niet gebonden zijn aan producten. Het betreft de onroerende zaakbelasting, de forensenbelasting en de reclamebelasting. In 2016 wordt de precariobelasting hier aan toegevoegd.

	Financieel gevolg (x € 1.000)					
	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
OZB	4.914	4.982	5.024	5.024	5.024	5.024
Forensenbelasting	5	5	5	5	5	5
Reclamebelasting	46	45	45	45	45	45
Precariobelasting	0	0	169	250	250	250

De onroerende zaakbelasting wordt geheven over niet-woningen van gebruikers en de eigenaren. Voor woningen wordt de OZB alleen van eigenaren geheven. Jaarlijks worden de woningen en niet-woningen getaxeerd. Er is een wisselwerking tussen waarde en tarieven om een gelijkmatige aanpassing van het belastingniveau te verkrijgen. In het coalitieprogramma 2014-2018 is als uitgangspunt opgenomen dat de OZB tarieven alleen met het inflatiepercentage toenemen. Hierbij kan tevens rekening worden gehouden met het rekenpercentage dat het rijk hanteert bij de korting op de algemene uitkering wegens het kunnen innen van eigen inkomsten door gemeenten. Wanneer het rekenpercentage hoger is dan het inflatiepercentage zou dit een achteruitgang van de eigen dekkingsmiddelen betekenen.

Om de raad meer eigen autonomie in de eigen inkomsten te verschaffen zijn er plannen om de gemeentelijke heffing van belastingen uit te breiden. Er wordt nagedacht de OZB heffing van gebruikers op woningen weer in te voeren. Ook voor de invoering van een ingezetenenbelasting worden plannen uitgewerkt. Uiteraard zal dit gepaard gaan met een korting op de algemene uitkering uit het gemeentefonds.

De reclamebelasting belast die bedrijven die een openbare aankondiging (reclame-uiting) hebben die zichtbaar is vanaf de openbare weg. In onze gemeente wordt deze belasting alleen geheven over de ondernemers binnen het daartoe aangewezen gebied van het centrum Surhuisterveen. De belasting wordt vervolgens ingezet door middel van de vorming van een Ondernemersfonds ten bate van het centrum van Surhuisterveen. Deze uitgaven worden verantwoord in programma 6, Ontwikkeling.

Voor de precariobelasting worden mogelijkheden gezien in 2016 met de heffing te kunnen starten. Er zijn inmiddels de nodige proefsessies uitgewerkt.

Algemene uitkering uit het gemeentefonds

De algemene uitkering heeft betrekking op de algemene middelen die de gemeente ontvangt van het ministerie van Binnenlandse Zaken.

De hierna genoemde inkomsten zijn gebaseerd op de meicirculaire 2015.

	Financieel gevolg (x € 1.000)					
	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Algemene uitkering	28.333	25.461	25.966	24.740	24.412	24.505
Sociaal domein		18.060	17.387	17.221	16.966	16.706

In de meicirculaire 2015 is de 2e fase van het groot onderhoud gemeentefonds in gang gezet. Deze 2e fase is nog niet geheel afgerond. Eén van de hierbij betrokken clusters is Openbare Orde en Veiligheid. Voor dit cluster krijgen alle gemeenten meer uit het gemeentefonds, omdat de laatste jaren is gebleken dat de kosten op gebied van veiligheid meer dan evenredig zijn toegenomen. Een nadelige bijkomstigheid hierbij was dat de herverdeling van de bijdrage aan de veiligheidsregio voor de brandweer gebaseerd is op deze OOV middelen uit het gemeentefonds. In de kadernota hebben we de uitkomsten nader in beeld gebracht.

De decentralisaties voor de Wmo, participatie en jeugdzorg zijn op 1 januari 2015 ingegaan. Op basis van historische berekeningen zijn voor 2015 de eerste middelen toegekend. In de meicirculaire 2015 zijn hierin inmiddels forse verschuivingen aangebracht.

Hierboven zijn op basis van de meicirculaire 2015 de toegekende middelen weergegeven.

Omdat in het startjaar rekening moet worden gehouden met bestaande verplichtingen is nog niet met zekerheid te stellen of de totale middelen toereikend zijn. 2015 én 2016 moeten het nodige inzicht geven voor welke uitgaven de gemeente de komende jaren komt te staan.

De inkomsten en uitgaven zijn vooralsnog budgettair neutraal in de begroting verwerkt.

De oude integratie uitkering Wmo daalt de komende jaren.

Dividend

Doordat wij aandelen bezitten van een aantal financiële instellingen, en dus mede-eigenaar zijn, ontvangen wij hier bij winst ook dividend over.

Het betreft voor de algemene dekkingsmiddelen de aandelen in BNG en Eneco.

	Financieel gevolg (x € 1.000)					
	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Eneco	195	225	200	200	200	200
BNG	111	130	110	110	110	110

Door de hogere temperaturen is de laatste jaren minder gas verbruikt. Daar een vast deel van het netto resultaat wordt uitgekeerd aan de aandeelhouders kon Eneco de laatste jaren relatief minder dividend uitkeren dan voorgaande jaren.

Ook het dividend van de BNG is door de lage rentepercentages lager dan voorgaande jaren. De raming in de begroting is hiermee enigszins bijgesteld.

Zeven gemeenten uit Noordoost Fryslân waaronder onze gemeente zijn (mede)aandeelhouder van het gasnetwerk van Eneco.

Eneco is voornemens de bedrijfsactiviteiten te concentreren in Zuidwest Nederland en de activiteiten in Noordoost Fryslân af te stoten. Eneco is daarover in gesprek met de desbetreffende gemeenten. In november/december 2015 worden nadere voorstellen van Eneco verwacht. Afhankelijk van de inhoud daarvan zou dit het moment kunnen zijn om een mogelijke afstoting (verkoop) van het aandelenpakket in overweging te nemen. Eneco zal proberen de exploitatie van haar netwerk aan een andere partij over te doen.

Wij ramen jaarlijks een dividendopbrengst van € 210.000. Een mogelijke verkoopopbrengst moet dus aan dat bedrag en aan de mogelijke toekomstige rendementsontwikkelingen worden gerelateerd. Op dit moment is het prematuur om mogelijke scenario's te schetsen.

Nadat het door Eneco aangekondigde overleg eind 2015 heeft plaatsgevonden, adviseren wij u nader over de scenario's die dan worden gepresenteerd.

Saldo financieringsfunctie/rente eigen reserves

Over het saldo van de reserves wordt bespaarde rente berekend. Zoals in de uitgangspunten van de begroting is bepaald, hanteren wij hiervoor een percentage van 3%. Dit bedrag wordt als bate toegerekend aan de exploitatie. Daarnaast is de situatie zo dat het bedrag dat wij werkelijk aan rentelasten aan de bank betalen momenteel lager is dan de kapitaallasten die wij berekenen over onze investeringen. Het verschil hiertussen is het saldo van de financieringsfunctie. In de begroting 2016 zijn de volgende bedragen aan saldo financieringsfunctie en rente over de eigen reserves meegenomen:

	Financieel gevolg (x € 1.000)			
	2016	2017	2018	2019
Saldo financieringsfunctie	1.076	978	915	898
Bespaarde rente	622	562	550	555

Overige algemene dekkingsmiddelen

Naast eerder genoemde algemene dekkingsmiddelen zijn er nog een aantal posten, die als dekkingsmiddelen zijn ingezet. Zo bevat de begroting een post voor structureel onvoorziene uitgaven.

	Financieel gevolg (x € 1.000)			
	2016	2017	2018	2019
Totaal budget	1	52	103	154

Incidentele posten

Naast de structurele beschikking over en storting in reserves kan er incidenteel over de reserves worden beschikt of bedragen toegevoegd. De incidentele bedragen hebben hiermee geen invloed op het structurele begrotingsaldo. Hiermee wordt recht gedaan aan de voorschriften dat de structurele lasten moeten worden gedekt door structurele baten.

De mutaties van de reserves zijn van invloed op het resultaat na bestemming.

De mutaties in de algemene reserves worden zichtbaar gemaakt bij de algemene dekkingsmiddelen.

Binnen de algemene dekkingsmiddelen zitten de volgende incidentele posten:

Incidentele uitgaven	Financieel gevolg (x € 1.000)			
	2016	2017	2018	2019
Toevoeging algemene reserve	0	0	0	7

Incidentele inkomsten	Financieel gevolg (x € 1.000)			
	2016	2017	2018	2019
Onttrekking algemene reserve	492	392	42	0
Incidentele renteverlaging	25			

Lokale heffingen

Deze paragraaf bevat informatie en voorstellen over de gemeentelijke belastingen en heffingen en de belastingdruk voor de inwoners van de gemeente. Lokale heffingen zijn een belangrijk onderdeel van het gemeentelijk beleid en vormen een belangrijk onderdeel van de totale inkomsten van de gemeente. Zo belangrijk dat in de programmabegroting deze aparte paragraaf is opgenomen. De nadere uitwerking van deze paragraaf wordt vormgegeven in het Tarievenboek.

Geen OZB-verhoging zonder uiterste noodzaak

Eén van de belangrijkste doelstellingen voor de nieuwe raadsperiode is om een beheerste ontwikkeling van de lokale lasten te realiseren. Dit houdt in dat:

- a: gemeentelijke heffingen, rechten en leges in principe kostendekkend zijn;
- b: slechts in uiterste noodzaak de OZB meer zal worden verhoogd dan de inflatiecorrectie.

De beweging in de begroting om doelstellingen te realiseren is leidend. Dat dit dient te gebeuren zonder OZB-verhoging, is een nadrukkelijk streven. Slechts in uiterste noodzaak, als de beweging daar aanleiding voor geeft, zal de OZB worden verhoogd.

Volledige kostendekkendheid van de tarieven

A: publiekrechtelijke tarieven.

In voorliggende begrotingsjaren is nadrukkelijk gekeken naar de optelsom van afvalstoffenheffing, rioolheffing en OZB om een evenwichtig lokale lasten beleid vorm te geven. Hierbij werden de tarieven van afval- en rioolheffing kunstmatig laag gehouden om een zo'n groot mogelijke opbrengst van de OZB te genereren. Het zogenaamde hefboomeffect. Het tekort op de afvalstoffenheffing en rioollasten werd daarbij gedekt door een onttrekking uit de reserve. Deze reserve is bij een gelijkblijvende systematiek binnen een aantal jaren uitgeput waardoor er een groot dekkingstekort ontstaat. In het kader van structureel financieel gezond beleid acht het college dit niet wenselijk. De tarieven van afval- en rioolheffing zullen volledig kostendekkend worden gemaakt.

In 2015 is hiermee begonnen. In 2016 volgt de tweede stap en stijgt de kostendekkendheid verder naar 93% voor rioolrecht en 99% voor afvalstoffenheffing.

In de systematiek van de leges WABO, huwelijk en reisdocumenten zullen in het vervolg ook andere legestarieven volledig kostendekkend worden gemaakt. In het Tarievenboek wordt dit nader uitgewerkt.

Het Tarievenboek loopt vooruit op wat het Ministerie nu bindend gaat maken. Gemeenten dienen hun tarieven transparant te hebben opgesteld. De vriendelijke toon van de Minister verandert nu in een nadrukkelijke oproep aan de gemeenten om dit voor de begroting 2017 in de begroting geregeld te hebben. Het is goed dat deze gemeente het belang daarvan al eerder heeft onderkend met de vertrouwde werking van het Tarievenboek.

B: Privaatrechtelijke tarieven

In ons beleid om tarieven volledig kostendekkend te hebben worden we gesteund door wet- en regelgeving. De wet Markt en overheid regelt dat gemeenten voor economische activiteiten ten minste de integrale kostprijs inclusief winststopslag in rekening moeten brengen. Voor ons is dit met name van toepassing op de tarieven voor sporthallen, gymnastieklokalen en welzijnsaccommodaties. Uitgangspunt is dat gebruik betaalbaar blijft en gebruikers, waar nodig, worden gecompenseerd voor de verhoging van de tarieven.

Kosten van No Cure No Pay bureaus

Vorig jaar hebben we in de begroting een extra bedrag opgenomen van € 20.000,-- ter dekking van de stijgende proceskostenvergoedingen. Dit bedrag komt overeen met 0,5% van de OZB-opbrengst. Deze proceskosten werden hoofdzakelijk vergoed aan No Cure No Pay Bureaus. In 2016 wordt dan ook ingestoken op nog een besparing van € 20.000, wederom 0,5% van de OZB-opbrengst. Gelet op de bereikte vermindering van het aantal kan de toegezegde vermindering zonder meer worden nagekomen. Waar we echter geen rekening mee hielden waren de onvoorziene kosten voor de fase na bezwaar; de fase van beroep. Deze kosten blijken hoog te zijn. Het is echter niet te zeggen hoe hoog of dat ze het begrotingsjaar 2016 nog zullen beïnvloeden. Wij gaan nu daar niet van uit.

Precariobelasting

Op 16 april 2014 heeft de raad een besluit genomen omtrent de invoer van precario-belasting. Hiertoe wordt mogelijk een opbrengst verwacht van € 168.969,-- in 2016 en € 250.000,-- in de volgende jaren. Hoewel er hobbels zijn wil het echter niet zeggen dat de weg om een reële raming op te nemen onbegaanbaar is geworden. Daarom kiest het college ervoor om de raming met ingang van de begroting 2016 op te nemen.

De stand van zaken momenteel is dat één leverancier een aanslag heeft ontvangen en inmiddels heeft betaald. De aanslag met betrekking tot de grootste leverancier is in voorbereiding en richt zich nu op twee hoofdpunten. Het eerste is het reële juridische risico dat met vervaardiging van deze aanslag is gemoeid. Het tweede is de berekening van het juiste bedrag. Bij het opstellen van de kadernota 2017 kunnen we met de uitkomsten van beide hoofdpunten rekening houden.

WABO leges

De bouwleges worden voor 2016 verhoogd met de inflatie van 0,75%. Een uitwerking van de kostentoe rekening en de kostendeckendheid is te vinden in het Tarievenboek 2016.

Kwijtscheldingen

In onze gemeente komen alle inwoners met een inkomen lager dan of gelijk aan het bijstandsniveau in beginsel voor kwijtschelding van de OZB, de reinigingsheffingen en de rioolheffingen in aanmerking. Voor de overige heffingen kan geen kwijtschelding worden verleend. Voor 2016 wordt rekening gehouden met een kwijtschelding van in totaal € 281.240.

Geraamde inkomsten belastingen en heffingen 2016 ten opzichte van 2015

	2016	2015
OZB	5.023.565	4.981.870
Afvalstoffenheffing	3.033.360	2.990.454
Reinigingsheffingen	110.000	120.000
Rioolheffingen	2.518.932	2.398.240
Forensenbelasting	5.000	5.000
Haven- en opslagelden	15.000	15.000
Marktelden	6.247	6.200
Bouwleges	490.735	460.494
Leges overige vergunningen	10.500	10.500
Leges partiële herziening bestemmingsplannen	16.004	15.885
Leges kapvergunningen	6.266	6.266
Leges burgerzaken	377.000	360.000
Reclamebelasting	45.000	45.000
Totaal	11.751.339	11.294.908

Lokale lastendruk

Lokale lasten 2015: € 774

Lokale lasten 2016: € 785

Weerstandvermogen en risicobeheersing

Risico's

In de gemeentebegroting worden de baten en lasten opgenomen waarvan bekend is dat hier inkomsten en uitgaven tegenover staan. Met eventuele onzekere uitgaven wordt geen rekening gehouden. Zo ontstaat er een reëel beeld van de verplichtingen die de gemeente met haar beleidskeuzes is aangegaan.

Omdat de kans reëel is dat een aantal onzekerheden wel zal leiden tot uitgaven, wordt een schatting gemaakt van eventuele onvoorziene zaken. Door een risicoanalyse is vrij nauwkeurig in beeld gebracht op welke onderdelen de gemeente risico's kan verwachten. Kleinere bedragen onder de € 50.000,- worden niet in de risicoparagraaf opgenomen. Verder worden alleen risico's in beeld gebracht die kunnen ontstaan door externe factoren die niet zijn afgedekt via verzekeringen, interne beheersmaatregelen, reserves of voorzieningen of de reguliere planning en control-cyclus. Op interne beleidsterreinen kan de gemeente door prioritering in het uitvoeringsprogramma eventuele risico's uit sluiten.

Zo ontstaat er een totaal beeld van de te lopen risico's. Voor deze risico's wordt een deel van onze algemene reserve afgezonderd. Dit deel wordt gebruikt als weerstandsvermogen om onzekere risico's op te kunnen vangen.

In de tabel hieronder worden de risico's benoemd die volgens bovenstaande omschrijving in aanmerking komen voor het weerstandsvermogen. Daarnaast wordt per risico de strategie in beeld gebracht, dit houdt in dat er wordt aangegeven wat de mogelijke ontwikkelingen en scenario's zijn die zich kunnen voordoen. Met daarbij de maatregelen die worden en zijn genomen om financiële consequenties te beheersen.

Vervolgens wordt van de financiële consequenties een inschatting gemaakt van de kans dat het zich zal voordoen uitgedrukt in een percentage.

Status	Incidenteel/ structureel	Risico en strategie	Financieel gevolg	Kans van optreden	Benodigd weerstand- vermogen (x € 1.000)
Status: O = ongewijzigd, G = Gewijzigd, V = Vervallen, N = Nieuw					
O	I	<p>Gesubsidieerde instellingen</p> <p><u>Risico:</u></p> <p>De gemeente heeft te maken met een variatie aan gesubsidieerde instellingen, zoals: zwembaden, cultuurcentrum, bibliotheek, maatschappelijk werk, etc.</p> <p>De afgelopen jaren zijn deze instellingen, door de noodzakelijke gemeentelijke bezuinigingsoperaties, geconfronteerd met lagere inkomsten. Daardoor is er een risico dat claims van deze instellingen financieel nadeel voor ons kan betekenen.</p> <p>Organisaties kunnen failliet gaan en de gemeente kan het product in de lucht willen houden, en dat brengt mogelijk (frictie)kosten met zich mee.</p> <p><u>Strategie:</u></p> <p>De gemeente sluit overeenkomsten met instellingen die subsidies c.a. van de gemeente ontvangen, waarin productafspraken zijn opgenomen. Tijdens het lopende jaar is regelmatig overleg over de (financiële) voortgang. Het risico dat daardoor financieel gezien iets misgaat wordt daarmee geminimaliseerd.</p>	500.000	20%	100.000
N		<p>Krimp</p> <p><u>Risico's:</u></p> <p>De dalende leerlingaantallen confronteren ons m.n. in het onderwijsveld al een aantal jaren met het sluiten van scholen en concentratie in één vestiging. Dit brengt leegstand met zich mee, de noodzaak om gebouwen te verkopen en uit de opbrengsten daarvan minimaal de kosten van afstoten (o.a. afboeken resterende boekwaarden) te bekostigen.</p> <p>De kans dat vrij vlot verkocht kan worden loopt in een krimpende markt terug. We moeten echter wel afboeken en dat betekent simpelweg een dekkingrisico, zoals verwoord hierachter.</p> <p><u>Strategie:</u></p> <p>Ontwikkelen van een actief en breed accommodatiebeleid waarin met de dorpen en betrokken instellingen leegstand en het wegvloeiën van menskracht en middelen zo veel mogelijk wordt voorkomen.</p> <p>Op dit moment, september 2015, wordt door ons voortvarend gewerkt aan de achterliggende beleidsnota.</p>	2.500.000	15%	375.000
O	I	<p>Gemeenschappelijke regelingen (excl. SW Fryslân)</p> <p><u>Risico:</u></p> <p>De gemeente participeert in een aantal gemeenschappelijke regelingen. Deze regelingen worden beschreven in de paragraaf Verbonden Partijen. De grotere regelingen betreffen de Veiligheidsregio, SW Fryslân en de FUMO.</p> <p>De uitvoering van gezamenlijke beleidsterreinen binnen dergelijke regelingen brengt risico's met zich mee, waarvoor gezamenlijk voor dekking moet worden gezorgd.</p> <p><u>Strategie:</u></p> <p>Om er voor te zorgen dat de gemeente zelf de regie blijft voeren wordt er strak toezicht gehouden. Het standpunt van de gemeente wordt zowel ambtelijk (in overlegorganen) als bestuurlijk (in AB-vergaderingen) uitgedragen.</p>	200.000	50%	100.000
G		<p>Sociale werkvoorziening</p> <p><u>Risico:</u></p> <p>Doordat de subsidiebijdrage per SE vanuit het Rijk de komende jaren wordt verlaagd stijgt het tekort op de SW structureel.</p> <p>Om dit beheersbaar te maken wordt de SW de komende jaren afgebouwd. Het gevolg daarvan is o.a. het verplicht afwaarderen door Caparis NV van de huidige boekwaarde van hun gebouwen</p>	1.250.000	80%	1.000.000

		<p>wegens leegstand en het treffen van regelingen voor het personeel.</p> <p>Door de grote onzekerheden is het verstandig om rekening te houden met een bijdrage van Achtkarspelen in de afbouwkosten van Caparis. De hoogte daarvan is afhankelijk van meerdere factoren(Caparis NV genereert weer positieve resultaten). Omdat Achtkarspelen onderdeel is van een GR (samen met 7 andere gemeenten) is de mate en de snelheid van afbouw moeilijk in te schatten.</p> <p>Strategie:</p> <p>De komende tijd wordt een herstructureringsplan opgesteld, waarmee duidelijker wordt hoe en wanneer de volgende stappen gezet gaan worden in het kader van de afbouw van Caparis.</p> <p>Intern worden scenario's uitgewerkt en mogelijkheden onderzocht om zelf actie te ondernemen om de afbouw binnen de gemeente gestalte te geven. Een eerste aanzet is het herplaatsen van de tijdelijke SW-ers van Caparis in 2015.</p>			
G		<p>Sociaal Domein – Jeugdzorg</p> <p>Risico's</p> <p>Per 2015 zijn taken op o.a. het terrein van de Jeugdzorg overgeheveld naar de gemeenten. Er is in deze sprake van leveringsplicht (open einde).</p> <p>Dit, het eigenlijk vrijwel geheel nieuwe pakket aan taken en de door het rijk doorgevoerde efficiencykorting op het beschikbaar budget brengen het risico met zich mee dat het ons niet (direct) lukt het te doen met de beschikbare middelen.</p> <p>Zoals bekend is vooreerst besloten budgetneutraal te begroten, dit tot het moment dat redelijkerwijs helder is wat wij gemiddeld structureel aan uitgaven mogen verwachten.</p> <p>Dit brengt het risico van tekorten met zich mee, die in dit eerste stadium het grootst zijn omdat de samenwerking en de afstemming tussen gemeenten en instellingen nog zijn vorm moet krijgen.</p> <p>Strategie:</p> <p>In overleg met onze nieuwe subsidiepartners en bij de inkoop van de provinciaal georganiseerde jeugdzorg door SDF (sociaal domein Fryslân - wordt de komende maanden intensief overlegd. Ons doel:</p> <ol style="list-style-type: none"> heldere budget- en inkoopafspraken maken met financiële plafonds, waardoor de gemeente financieel geen (grote) risico's loopt; de individuele rechthebbende (de burger) krijgt die hulp/ verstrekkingen, die bij de persoonlijke situatie past, en; het continueren van werkgelegenheid bij de subsidiepartners. <p>Noten</p> <ol style="list-style-type: none"> SDF is verantwoordelijk voor de provinciale inkoop van jeugdzorg, beleidscoördinatie en administratieve afhandeling facturering voor 24 gemeenten In het weerstandsvermogen 2015 was nog een bedrag opgenomen voor Sociaal Domein – onderdeel Wmo/Awbz. Het beschikbare budget lijkt op dit moment, september 2015, voldoende te zijn om aan onze verplichtingen te kunnen voldoen. Daarom wordt voorgesteld een rekeningverschil in 2016 of daarna te verrekenen met de bestaande egalisatiereserve Wmo en niet langer op te nemen in het weerstandsvermogen. 	1.500.000	50%	750.000
G		<p>Gegarandeerde geldleningen</p> <p>Risico's</p> <p>Gemeenten in Nederland hebben de hoogste rating voor kredietwaardigheid. Zij kunnen daardoor goedkoper geld lenen bij de banken dan private ondernemingen. Om partijen die een</p>	30.000.000	1%	300.000

		<p>bijdrage leveren aan de publieke taak, zoals woningbouwcorporaties en sportverenigingen, hiervan mee te laten profiteren, hebben wij een aantal leningen aangetrokken en deze direct doorgeleend aan de betreffende partij.</p> <p>Later hebben we een andere constructie gehanteerd, waarbij we niet leningen doorlenen, maar waarbij we direct garant staan. Gevolg is wel dat wij hierdoor het risico lopen dat als de derde partij failliet gaat, de gemeente de betalingsverplichting op zich moet nemen.</p> <p>De risico's zijn weliswaar klein, aangezien garanties alleen verstrekt worden wanneer zij niet bij derden kunnen worden ondergebracht of verworven zekerheden, maar wanneer het risico zich voordoet, zijn de gevolgen aanzienlijk.</p> <p>Wanneer dit risico zich voordoet, kunnen we hiermee het eerste jaar de gevolgen afdekken. De structurele gevolgen worden vervolgens via de eerstvolgende kadernota of door een begrotingswijziging meegenomen.</p> <p>Strategie De leningen die door de gemeente in het verleden zijn verstrekt worden volgens schema afgelost. Het risico op deze post neemt daardoor jaarlijks af. Via toetsing van het jaarverslag beoordelen we of de risico's stabiel blijven. Ook het risico op in het verleden verstrekte garanties neemt elk jaar af, omdat ook op deze leningen de geldgever volgens schema aflost. Bij garanties in het kader van de woningbouw heeft de gemeente zekerheidsrechten, waardoor dit risico zeer klein is. Via het jaarverslag heeft de gemeente inzicht in de financiële positie van de geldnemer. Bij garanties t.b.v. verenigingen vindt overleg plaats als de bank een achterstandsmelding doet. In die gevallen passen we maatwerk toe om escalatie te voorkomen. Op basis van het verleden is het risico op deze post relatief gering.</p>			
O		<p>Dividendverlaging Eneco</p> <p>Risico's Per 1 januari 2014 is het Methodebesluit Tariefregulering Netbeheerders voor energieleveranciers herzien. Dit heeft gevolgen voor de maximale toegestane inkomsten voor de netbeheerders. Het methodebesluit moet een lastenverlichting opleveren voor burgers en bedrijven. De gemeente is aandeelhouder van Eneco. De aanpassing van het methodebesluit kan gevolgen hebben voor de dividenduitkering. De gevolgen worden in de resultaatperiode 2014 doorberekend met een mogelijke substantieel lagere dividenduitkering in 2015.</p> <p>Strategie Na de invoering van het genoemde besluit wordt meer bekend over de toekomstige te verwachten dividenduitkeringen. Daarna wordt de aangepaste dividenduitkering z.s.m. structureel in de begroting opgenomen.</p>	210.000	50%	105.000
W		<p>Woonrijpmaken Vierstromenland Surhuisterveen</p> <p>Risico's In 2013-2015 zijn er executieveilingen geweest van kavels van de projectontwikkelaar. De ontwikkelaar is eigenaar van het toekomstig openbaar gebied en de wijk moet nog woonrijp gemaakt worden. Komt het tot een faillissement, dan komen de kosten van woonrijpmaken (aanleg wegen, groen en speelvoorzieningen) ten laste van de gemeente.</p> <p>Strategie De raad wil bewoners, die al jarenlang in een 'bouwput' wonen, perspectief bieden op een afgeronde woonwijk.</p> <p>De totale kosten van woonrijp maken bedragen € 375.000.</p> <p>In 2015 heeft de gemeente 13 kavels gekocht via een veiling.</p> <p>Verwacht wordt dat met verkoop van deze kavels € 200.000 van de kosten van het woonrijp maken kunnen worden gedekt.</p>	250.000	75%	187.500

		Voor het restant van € 175.000 is een reservering opgenomen, verhoogd met € 75.000 voor schade aan infrastructuur door bouwwerkzaamheden. Geschat risico van optreden: 75%			
O		Overige onvoorziene risico's Een risicoanalyse blijft een verwachting van wat we denken dat gaat gebeuren op basis van de huidige beschikbare informatie. De kans is dan ook reëel dat zich in 2015 bepaalde gebeurtenissen voordoen, die vooraf niet waren in te schatten. We stellen voor om dergelijke risico's ten laste te brengen van het weerstandsvermogen. Het betreft dan risico's die beperkt door ons beïnvloedbaar zijn en waarvan het financiële gevolg groter is dan € 50.000. Dit algemene risico blijft overanderd bestaan.	2.000.000	50%	1.000.000
N/G		Planschadeclaim In 2012 heeft het college besloten een planschadeclaim 'in natura' te compenseren door medewerking te verlenen aan een planologische wijziging waardoor de ontstane schade teniet wordt gedaan. Mocht door omstandigheden buiten de macht van de aanvrager van de planschade deze planologische wijziging niet gerealiseerd kunnen worden, dan moet het planschadebedrag (ca. € 150.000) alsnog betaald worden. De kans hierop wordt geschat op 50%. Dit risico was niet begroot en is bij het tot stand komen van het jaarverslag 2014 naar voren gekomen. De accountant heeft ons geadviseerd dit risico daarom op te nemen in het weerstandsvermogen.	150.000	50%	75.000
N		Niet conform plan kunnen realiseren van voorgenomen besparingen In onze raming staan voor 2016 een aantal op dit moment, september 2015, nog deels of volledig te realiseren stelposten opgenomen met een totale omvang van ca. € 1.000.000. Een aanmerkelijk deel daarvan wordt conform plan gerealiseerd, maar soms kan de planvorming om stelposten te realiseren om diverse redenen stokken waardoor een stelpost niet, niet tijdig of niet volledig gerealiseerd kan worden. Wij stellen daarom voor om hiervoor een buffer in deze reserve op te nemen. Strategie Blijkt in de loop van het kalenderjaar dat een voorgenomen besparing niet, niet tijdig of niet volledig realiseerbaar is dan worden de consequenties daarvan via de raad incidenteel of structureel verwerkt in de begroting.	1.000.000	15%	150.000

Er moet een nauwkeurige schatting worden gemaakt van de omvang van het weerstandsvermogen. Met een omvangrijk weerstandsvermogen is het mogelijk de risico's die een gemeente loopt op te vangen. Dit is echter alleen mogelijk wanneer de gemeente beschikt over een reservepositie waar vrij over kan worden beschikt. Uit dit overzicht is op te maken dat als alle risico's zich voordoen we minimaal € 39,6 miljoen aan weerstandsvermogen zouden moeten hebben. De kans is echter nihil dat alle risico's zich in hetzelfde jaar voor doen. Daarom geven we met een percentage de kans aan dat een bepaald risico zich voordoet. Door dit percentage te vermenigvuldigen met het uiteindelijke financiële gevolg ontstaat het benodigde weerstandsvermogen.

Voor 2016 komen we daarmee uit op een totaal benodigd weerstandsvermogen van € 4,1 miljoen.

Weerstandsvermogen

In vergelijking met de ingeschatte risico's moeten we nagaan wat er werkelijk aan weerstandsvermogen beschikbaar is. Bij het weerstandsvermogen gaan we uit van incidentele dekking. Mocht een risico zich voordoen en een structureel karakter hebben, vangen we de gevolgen eerst eenmalig op via het incidentele weerstandsvermogen. Vervolgens zoeken we via de kadernota een structurele oplossing.

Het weerstandsvermogen bestaat uit de algemene reserve en de reserve weerstandsvermogen. Deze reserve is in het leven geroepen om financiële tegenvallers die voortvloeien uit de risico's die genoemd zijn in de paragraaf weerstandsvermogen op te kunnen vangen.

Kanttekening hierbij is dat het beeld van het vermogen wordt vertekend door de stille reserves. Het gaat hier om de activa waarvan de werkelijke waarde hoger is dan de boekwaarde zoals de aandelen Eneco en de gemeentegebouwen. De werkelijke waarde van de stille reserve is moeilijk te bepalen, en wordt dan ook niet meegenomen in de berekening van het weerstandsvermogen.

Daarnaast bevat het saldo van de begroting een incidenteel saldo en een structureel saldo. Deze verschillende vormen saldi worden ook gebruikt voor de verschillende vormen van weerstandsvermogen.

In tabelvorm ziet dit er als volgt uit:

Incidenteel weerstandsvermogen	Financieel gevolg (x € 1.000)			
	2016	2017	2018	2019
Algemene reserve	2.649	2.157	1.765	1.723
Reserve weerstandsvermogen	4.869	4.869	4.869	4.869
Incidenteel saldo van de begroting	0	0	0	0
Totaal incidenteel weerstandsvermogen	7.518	7.026	6.634	6.592

Hoe hoger het weerstandsvermogen is ten opzichte van de verwachte risico's, des te meer zekerheid kan er worden geboden. Hierbij delen we het beschikbare weerstandsvermogen voor 2015 door het totaal verwachte benodigde bedrag aan weerstandsvermogen. Wanneer de uitkomst van deze som meer dan 1,0 bedraagt, is het weerstandsvermogen vermoedelijk voldoende om de gevolgen van risico's op te kunnen vangen. Wanneer de uitkomst meer dan 2,0 bedraagt, is de risicodekking ruimschoots aanwezig.

In 2016 is de ratio 1,81 en daalt naar 1,61 in 2019. Het weerstandsvermogen lijkt hiermee voldoende bestand om eventueel optredende risico's op te kunnen vangen.

Verloop van de schulden

SITUATIE LANGLOPENDE SCHULD

Op basis van de jaarrekeningen 2012-2014, de begroting 2015 en de conceptbegroting 2016 (met het meerjarenperspectief), is de volgende ontwikkeling van de langlopende schuld (in miljoenen euro's) aan de orde.

Verloop van de schulden

Door de geplande investeringen, de verwachte begrotingssaldi en de geplande onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves, ontstaat het volgende beeld voor het verloop van de schuld.

SCHULDEN	31-12-12	31-12-13	31-12-14	31-12-15	31-12-16	31-12-17	31-12-18	31-12-19
	rekening				prognose			
Langlopend	39,0	37,2	44,0	49,0	52,7	52,5	51,4	50,4
Tbv woning-corporaties	11,8	8,0	7,8	7,6	5,4	5,2	5,0	5,0
Tbv eigen financiering	27,2	29,2	36,2	41,4	47,3	47,3	46,4	45,4

Duidelijk is dat de langlopende schuld die nodig is voor de eigen financiering tot eind 2016 toeneemt en daarna stabiliseert en vervolgens langzaam gaat afnemen.

Kanttekeningen

Het overzicht is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- Begrote rekeningsaldi voor de jaren 2015-2019 uit deze begroting.
- Verwachte investeringen (zie bijlage).
- Verwachte verloop van de reserves (zie bijlage).
- Een jaarlijkse overlopende post van kredieten van € 5.000.000,--. Dit was in de afgelopen jaren:
 - 2012-2013 7,9 mln
 - 2013-2014 4,7 mln
 - 2014-2015 5,9 mln
- Een constant bedrag aan kortlopende schuld van € 12.500.000,--
 - Kasgeldleningen 2,0 mln
 - Banksaldi 3,6 mln
 - Overige schulden 4,4 mln
 - Overlopende passiva 2,5 mln

Dit zijn de cijfers van 31-12-2014. Eind 2012 was het 16,6 mln en eind 2013 18,8 mln.

Dit leidt tot een totale schuld van:

	31-12-12	31-12-13	31-12-14	31-12-15	31-12-16	31-12-17	31-12-18	31-12-19
Schulden:	rekening			prognose				
Langlopend	39,0	37,2	44,0	49,0	52,7	52,5	51,4	50,4
Kortlopend	16,6	18,8	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5
Totaal	55,5	56,0	56,5	61,5	65,5	65,0	63,9	62,9

Knoppen om aan te draaien

Wanneer we de langlopende schuld willen verminderen kan dat door:

- Positieve saldi van de jaarrekening (voor mutaties in de reserves).
- Investerings schrappen.
- Investerings uitstellen.
- Meer financieren met kortlopende schulden (al houd je jezelf dan voor de gek).
 - Rekeningen later betalen
 - Meer rood staan op de bank, etc.
- Minder geld uit de reserves c.q. meer geld in de reserves.
- Verkopen van eigendommen (zoals gebouwen en aandelen).
- Meer (belasting)inkomsten.
- Meer baten uit het grondbedrijf.

Daarbij moet rekening worden gehouden met het feit dat deze maatregelen elkaar beïnvloeden. Een investering schrappen betekent bijvoorbeeld dat een uitgaande geldstroom (kasstroom) niet plaatsvindt én dat kapitaallasten kunnen worden geschrapt (exploitatie).

Kengetallen schuldenpositie

Conform de BBV moet de gemeente miv de begroting 2015 financiële kengetallen presenteren en daar een oordeel over geven. De kengetallen betreffen:

- Netto schuldquote
 - Ongecorrigeerd.
 - Gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
- Solvabiliteitsratio
- Kengetal grondexploitatie
- Structurele exploitatieruimte
- Belastingcapaciteit; Woonlasten meerspessoons huishouden.

Deze kengetallen moeten niet individueel bezien worden, maar in samenhang met elkaar. Daarbij is de toelichting nog belangrijker dan de cijfers op zich.

Het college is van mening dat vergelijken met andere gemeenten niet het belangrijkste is.

Dat is vaak erg ingewikkeld omdat in gemeenten verschillend wordt geadmistreerd en bezittingen verschillend op de balans worden weergegeven. Daarom is het college meer geïnteresseerd in de ontwikkeling van de kengetallen binnen de eigen gemeente.

Wel duidelijk is dat onze kengetallen een financiële positie laat zien die verbetering behoeft.

Samenvatting:

Kengetal	Ontwikkeling	Stand eind 2015	Keuze
Netto schuldquote	Verslechterd	76%	Eind 2019 onder de 80%. Doorgroei naar 75%.
Netto schuldquote zonder doorlenen	Verslechterd	63%	Eind 2019 onder de 70%. Doorgroei naar 65%
Solvabiliteitsratio	Verslechterd	17%	Eind 2019 boven 20%. Doorgroei naar 50%.
Grondexploitatie	Verslechterd	6,8%	Eind 2019 onder de 7%.
Structurele exploitatieruimte	Verslechterd	0,27%	Eind 2019 meer dan 0,5%
Belastingcapaciteit	Neemt toe (conform beleid)	110%	Kostendekkend

1a. Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft het niveau weer van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Gemeente	63%	72%	73%	76%	82%	81%	80%	79%

Normering

De afgelopen jaren is het percentage toegenomen. Er is dus steeds meer schuld ten opzichte van de eigen middelen. Deze ontwikkeling wil het college stopzetten en ombuigen.

Het college wil in 2019 een netto schuldquote hebben gerealiseerd die onder de 80% ligt

Verbeteren van de schuldquote kan door de schulden te verlagen, de bezittingen te vergroten en/of de inkomsten te verhogen.

1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te krijgen in hoeverre sprake is van doorlenen, wordt de netto schuldquote ook exclusief doorgeleende gelden weergegeven.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Gemeente	48%	59%	59%	63%	72%	72%	71%	70%

Normering

De afgelopen jaren is het percentage toegenomen. Er is dus steeds meer schuld ten opzichte van de eigen middelen. Deze ontwikkeling wil het college stopzetten en ombuigen.

Het college wil in 2017 een netto schuldquote zonder de verstrekte leningen hebben gerealiseerd die onder de 70% ligt

Verbeteren van de schuldquote kan door de schulden te verlagen, de bezittingen te vergroten en/of de inkomsten te verhogen.

2. Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is om aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger het getal, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente.

De uitkomst is afhankelijk van de wijze waarop bezittingen in de gemeente worden gewaardeerd. Dat verschilt nogal per gemeente. Daarom is voor onze gemeente

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Gemeente	28%	28%	23%	18%	16%	16%	16%	16%

Normering

De afgelopen jaren is het percentage afgenomen. Er is dus steeds meer vreemd vermogen ten opzichte van het totale vermogen (en dus minder eigen vermogen ten opzichte van het totaal vermogen). Deze ontwikkeling wil het college stopzetten en ombuigen

Het college wil in 2019 een solvabiliteitsratio realiseren dat boven de 20% ligt. Daar zijn nog wel maatregelen voor nodig. Welke, daar wordt de komende maanden onderzoek naar gedaan

Verbeteren van de solvabiliteit kan door het eigen vermogen te vergroten (bijvoorbeeld door het verkopen van de aandelen) en door het vreemd vermogen te verkleinen (bijvoorbeeld door minder te lenen).

3. Grondexploitatie

Dit kengetal geeft aan hoe groot de waarde van de grond is ten opzichte van de totale baten.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Gemeente	4,2%	6,9%	7,2%	6,8%	6,4%	5,7%	6,0%	6,1%
Normering Een norm bepalen is lastig. De boekwaarde van de grond zegt niets over de relatie tussen vraag en aanbod. Het is van belang wat de verwachte vraag is. De boekwaarde geeft wel aan hoeveel geld de gemeente in de grondexploitatie heeft gestopt en wat dus nog terugverdiend moet worden. Het college wil deze waarde onder de 6% houden.								

Gezien het feit dat de verwachting is dat er nog winst wordt gemaakt, wordt hier een kwalificatie van 'goed' (groen) aangehouden.

4. Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal kijkt naar de structurele baten en de structurele lasten ten opzichte van de totale baten. Een positief getal geeft aan dat de structurele baten voldoende zijn om de structurele lasten te dekken.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Gemeente	3,08%	0,83%	0,49%	0,27%	0,01%			
Normering: Het college streeft naar een waarde die weer boven de 0,50% ligt.								

Dit cijfer kan verbeteren door meer structurele baten of minder structurele lasten, maar ook door meer structurele onttrekkingen uit de reserves of minder structurele toevoegingen aan de reserves.

5. Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishoudens

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen c.q. of er ruimte is voor nieuw beleid. Daarbij wordt ervan uitgegaan dat de ruimte die de gemeente heeft om de belastingen te verhogen is gerelateerd aan de totale woonlasten. En die ruimte wordt dan bepaald door de vergelijking met de gemiddelde woonlasten in Nederland (in het vorige jaar).

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Woonlasten	707	707	712	774	785	800	811	823
Kengetal			103	110	110	nbn	nbn	nbn
Normering De gemeente heeft er voor gekozen niet naar andere gemeenten te kijken, maar naar de kosten. Uitgangspunt is dat de tarieven kostendekkend zijn. In stappen gaat de gemeente daar naartoe, zodat in 2019 het doel bereikt is. Nu al liggen de woonlasten in Achtkarspelen hoger dan in de meeste andere gemeenten in Nederland, dus de komende jaren ook.								

Onderhoud kapitaalgoederen

Met de kosten van onderhoud van kapitaalgoederen is vaak een substantieel deel van de begroting gemeoid. Deze onderhoudskosten zijn terug te vinden in meerdere programma's. Om een volledig beeld van alle onderhoudskosten aan kapitaalgoederen te verkrijgen is in de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen een dwarsdoorsnede van de gehele begroting gemaakt. Hiermee ontstaat een helder en compleet beeld, wat van belang is voor een goed inzicht in de financiële positie. De kapitaalgoederen zijn opgesplitst in wegen (waaronder ook bruggen), riolering, water, groen en gebouwen.

De gemeente wil op duurzame wijze de aanwezige infrastructurele voorzieningen in stand houden. Het gaat hierbij zowel om bovengrondse voorzieningen als om ondergrondse. Het onderhoud moet ertoe leiden dat de gebouwen en infrastructurele voorzieningen voldoen aan de functionaliteitseisen die hieraan gesteld zijn en worden. Sleutelwoorden zijn: veilig, schoon en heel, tegen zo laag mogelijke kosten.

De gemeente is verantwoordelijk voor het onderhoud van de openbare ruimte. Dit betekent ook dat zij, wanneer hierin iets gebeurt, moet kunnen aantonen dat zij alles heeft gedaan wat in haar vermogen lag om het gevaar te voorkomen. Dit geldt voor alle aspecten van de openbare ruimte en speelt vooral wanneer het vermoeden bestaat dat de gemeente in haar onderhoudstaak is tekort geschoten.

Beleidskader

Wegen

De gemeente Achtkarspelen beschikt over een wegbeheersysteem. Beheerpakketten geven ons inzicht in de soort, de hoeveelheid en de kwaliteit van het wegennet zoals de onderhoudsbehoefte op korte en lange termijn en integrale managementinformatie die nodig zijn voor besluitvorming. Het beleid van de gemeente Achtkarspelen is er op gericht om in ieder geval te voldoen aan de wettelijke veiligheidsnormen die zijn vastgesteld door het CROW. Op 25 november 2010 heeft de gemeenteraad zich uitgesproken over het gewenste kwaliteitsniveau van de gemeentelijke wegen. Opnieuw is gekozen om voor alle wegen binnen de gemeente het kwaliteitsniveau basis aan te houden. Er is dus duidelijk niet gekozen voor een gedifferentieerd kwaliteitsniveau. De hiervoor benodigde financiële middelen zijn middels het genoemde raadsbesluit beschikbaar gesteld. Hierbij is sprake van een jaarlijks structureel bedrag om het basisniveau te behouden en een jaarlijks bedrag voor het wegwerken van de aanwezige achterstand in wegenonderhoud.

De kwaliteit van de wegen wordt elk jaar beoordeeld en geïnspecteerd. Hierbij worden eventuele schadebeelden beschreven. Deze inspectiecijfers worden in het beheerpakket ingevoerd en leiden al dan niet tot een te plegen onderhoudsmaatregel in een bepaald planjaar. De combinatie van een eenheidsprijs per m² voor de onderhoudsmaatregel met de oppervlakte van het betreffende wegvak leidt tot een benodigd budget.

In de notitie "Vooruitblik en review 2011-2015 (wegbeheer Gemeente Achtkarspelen)" is een meerjarenplanning opgenomen voor zowel het groot wegenonderhoud als de rioolvervangingen en is deze vertaald op een geografische ondergrond. Eind 2015 zal er een nieuwe notitie worden opgesteld "Vooruitblik en review 2016-2020 (wegbeheer Gemeente Achtkarspelen)" waarin de laatste stand van zaken is verwerkt en waarin een geactualiseerde meerjarenplanning zal worden gepresenteerd.

Wat betreft het onderhoudsniveau voor de korte en middellange termijn, gaan wij uit van een continuering van het basisniveau zoals dat door de raad in het najaar van 2010 is vastgesteld. In feite is dit de minimumvariant voor de instandhouding van het bestaande wegenareaal en ook niet meer dan dat. Er is door de gemeenteraad besloten om een temporisering aan te brengen in het inlopen van het achterstallig onderhoud. De termijn voor het inlopen van het achterstallig wegenonderhoud is verlengd naar 15 jaar gerekend vanaf peildatum 1-1-2011.

Zoals gemeld in het jaarverslag 2014 liggen we 'voor op schema' inzake het inlopen van de achterstanden op het wegenonderhoud. De jaarlijks beschikbaar te stellen bedragen voor het inlopen van de achterstand zijn al naar beneden toe bijgesteld mede door het inlopen van het achterstallig wegenonderhoud in 15 jaar in plaats van 10 jaar.

De achterstand bedroeg op 01-01-2015 € 2.738.000,--. Dat is de stand na 4 jaar inlopen. Als we kijken wat er begroot is in de komende 11 jaren om deze achterstand in te lopen (budgetten van 2018 zijn geëxtrapoleerd naar de toekomst toe) dan zouden we in totaal € 172.765,-- 'te veel' geraamd hebben. Dit bedrag kunnen we in mindering brengen op de begrote bedragen. Dit levert een structurele bezuiniging op van € 17.277,-- per jaar. Verdeeld over € 7.574,-- voor niet-levensduur verlengend en € 9.703,-- voor levensduur verlengend wegenonderhoud.

De vraag is of we met de reeds ingeboekte verlagingen van de afgelopen jaren nog steeds kunnen voldoen aan het basisoniveau en het inlopen van de achterstand in 15 jaar. Zoals gezegd zal eind 2015 een nieuwe Review wegenonderhoud worden opgesteld waarin getracht wordt een antwoord te geven op deze vraag.

Waterbouwkundige werken

De gemeente heeft geen beheerplan voor waterbouwkundige werken. De reden hiervoor is dat er in de gemeente weinig waterbouwkundige werken zijn en het benodigde onderhoud hiervoor relatief laag is. De benodigde inspanning om een goed beeld te krijgen van de onderhoudstoestand staat in onze beleving niet in verhouding tot de te maken kosten voor onderhoud. Het is veel efficiënter om een bepaald percentage van de investeringswaarde van de waterbouwkundige werken per jaar te reserveren voor onderhoud. Eventuele gebreken en noodzakelijk onderhoud wordt door de medewerkers van de afdeling Beheer gesignaleerd. Bovendien is het niet eens altijd mogelijk om de onderhoudstoestand goed te bepalen; denk hierbij aan duikers die grotendeels of volledig onder water liggen.

Riolering

Gemeenten moeten op grond van de Wet milieubeheer beschikken over een actueel gemeentelijk rioleringsplan (GRP). De gemeenteraad stelt daartoe telkens voor een daarbij te bepalen periode een dergelijk plan vast. Op 3 februari 2011 heeft de gemeenteraad het (v)GRP 2010-2014 vastgesteld. In het plan is aangegeven hoe invulling wordt gegeven aan de van oudsher geldende zorgplicht voor de inzameling en het transport van afvalwater. Daarbij is ook een tijdstip aangeduid waarop/waarbinnen onderhoud/vervanging van voorzieningen moet plaatsvinden. De bijbehorende beheercyclus wordt ingevuld middels een kostendekkingsplan en het beschikbaar stellen van deze gelden via de begrotingen.

Daarbij heeft het (v)GRP, voor wat betreft de nieuwe watertaken, een onderzoeks karakter. In deze planperiode is onderzocht welke beleidsmaatregelen en acties concreet nodig zijn om de nieuwe zorgplichten in te vullen. Deze zullen in het nieuwe GRP worden verwerkt. Een ander speerpunt in dit GRP is het voorkomen van wateroverlast en het inspelen op toekomstige klimaatontwikkelingen. Hiervoor is een regenwaterstructuurplan opgesteld waarin een drietal varianten is uitgewerkt. De gemeenteraad heeft bij de vaststelling van het (v)GRP 2010-2014 gekozen voor de variant wenselijk.

De planning is dat een eerste concept hiervan eind 2015/eerste kwartaal 2016 besproken kan worden met de fractiespecialisten waarna de politieke besluitvorming verder ingepland kan worden. Voor de begroting van 2016 is nu nog uitgegaan van een extrapolatie van het huidige GRP. Zodra het nieuwe GRP is vastgesteld door de gemeenteraad zullen de financiële aanpassingen worden doorgevoerd d.m.v. een begrotingswijziging.

Voor de onderbouwing van de maatregelen die genoemd worden in het GRP wordt gebruik gemaakt van een rioolbeheersysteem. Hierin worden de areaalgegevens van de riolering bijgehouden. Daarnaast geeft het beheersysteem inzicht in de kwaliteit van de riolering en de daarbij behorende onderhoudsbehoefte op korte en langere termijn.

Water

De gemeenten zien zich de komende jaren gesteld voor een zware opgave. Vanuit Europa en Den Haag wordt nieuwe wet- en regelgeving op de provincies, waterschappen en gemeenten losgelaten met als doel water beter te beheersen en ruimte te geven om te voorkomen dat de woonomgeving te nat wordt. De kwaliteit van het water moet verbeterd worden en er moeten collectief afspraken gemaakt worden om te voorkomen dat de één een probleem doorschuift naar een ander.

Het waterplan, dat in 2009 door de gemeenteraad is vastgesteld, geeft inzicht in verantwoordelijkheden en bevordert de regionale samenwerking en integrale benadering van de waterketen. Ook is een watervisie opgenomen die richtinggevend voor de beleidsontwikkeling van de komende jaren tot 2030 voor de thema's veiligheid, voldoende water, schoon water, afvalwater en zuivering, beheer en onderhoud, gebruik en beleving en samenwerking en organisatie.

Begin 2010 is het FBWK (Fries Bestuursakkoord Waterketen) door alle partijen ondertekend (Vitens, Wetterskip, Provincie, Friese gemeenten). Eén van de doelstellingen in dit akkoord is het bevorderen van samenwerking in de waterketen. Dit richt zich op verschillende thema's binnen de waterketen. In 2011 is hier door verschillende themagroepen een start mee gemaakt. Parallel hieraan start het Wetterskip met optimalisatiestudies binnen zuiveringskringen. Binnen zo'n studie wordt gezocht naar optimalisaties en mogelijke kostenbesparingen binnen een zuiveringskring. Daarnaast wordt ook het thema duurzaamheid hierin meegenomen.

Met andere woorden er worden op dit moment veel initiatieven in gang gezet om te zoeken naar optimalisaties en kostenbesparingen in de waterketen waarbij ook gekeken wordt naar mogelijkheden om de duurzaamheid binnen de keten te bevorderen. De studies zullen uit moeten wijzen waar de kansen liggen en wat de effecten zijn.

Daarnaast speelt in de waterketen de discussie over 'minder meerkosten'. De Friese gemeenten, Wetterskip Fryslân, Vitens en provincie Fryslân hebben de gezamenlijke ambitie onderschreven om in gezamenlijkheid de kosten in de waterketen voor de inwoners van Fryslân te beperken. Let wel: het gaat hier dus niet om een bezuiniging maar een beperking van de stijging van de kosten en de daaraan gekoppelde rioolheffing. Hiervoor hebben de portefeuillehouders Water in 2010 een handtekening onder het Fries Bestuursakkoord Waterketen (FBWK) gezet. Sindsdien is de opgave nader uitgewerkt tot een potentieel van 'minder meerkosten' dat oploopt tot €12 miljoen per jaar voor alle waterketenpartijen in Friesland gezamenlijk, te realiseren vanaf 2020. De portefeuillehouders Water hebben afgesproken om zich hier met een inspanningsverplichting aan te committeren.

De rioolheffing is per 2015 100% kostendekkend gemaakt wat resulteert in een stijging van de rioolheffing. Voor de verdere uitwerking wordt verwezen naar de paragraaf 'lokale lasten'.

Groen

Voor het groenonderhoud wordt gewerkt met een groenbeheerplan (GBI). Hierdoor heeft de gemeente, zowel in de plan- als beheerfase, inzicht in de kosten van het beheer en onderhoud van het openbare groen. Op basis van deze informatie worden de jaarlijkse onderhoudsbudgetten vastgesteld.

Voor het onderhoud van plantsoenen en siergazon wordt werkvoorzieningschap Caparis ingehuurd. Naast het resultaat van deze werkzaamheden telt ook het sociaal maatschappelijk belang van het werkvoorzieningschap. Het gaat hier om de zorg van een kwetsbare doelgroep. Op een unieke wijze kunnen deze medewerkers, die wegens bijzondere omstandigheden minder goed functioneren in het reguliere arbeidsproces, participeren in de samenleving en vinden hier een zinvolle en betaalde dagbesteding.

De afgelopen en komende jaren zijn forse bezuinigingsdoelstellingen gesteld, wat zijn weerslag zal hebben op het onderhoudsniveau van het groen. Eerder al is vanwege een bezuiniging minder maaiwerk door Caparis uitgevoerd. Daarnaast is op bedrijventerreinen groen omgevormd naar goedkopere onderhoudsvormen. Ook in woonwijken is, bij reconstructies, steeds gekozen voor de meest sobere variant.

Naast de implementatie van een deel van de eerder opgelegde taakstellingen zal in 2016 nog invulling gegeven moeten worden aan aanvullende taakstellingen. In 2015 is ingestemd met een aantal maatregelen om de bezuinigingen te realiseren. Het gaat hierbij om omvormingen naar soberder onderhoudsvarianten maar ook minder maaien, snoeien en dergelijke. Aan de uitvoering van deze maatregelen wordt gewerkt. In alle dorpen is begonnen met de omvormingen en dit zal in 2016 verder gaan. Communicatie met de bewoners en hen informeren over de maatregelen heeft hierbij aandacht. Wanneer aanwonenden dit willen kunnen zij zelf (een deel van) het onderhoud uitvoeren.

Bij het voorstellen van de maatregelen is een aantal mogelijke effecten aangegeven. 2015 is het eerste jaar waarin de daadwerkelijke omvang van deze effecten duidelijk wordt. Dit zal middels een brede evaluatie in kaart worden gebracht. Het kan hierbij zowel gaan om gevolgen voor het aantal meldingen en klachten maar ook om effecten op wegen, riolering, verkeer etc.

Speelruimte

De gemeente Achtkarspelen heeft een speelruimteplan vastgesteld. Het speelruimteplan bevat het beleid omtrent planning, de aanleg en het behoud van buitenspeelruimte voor kinderen. Om aan de wettelijke onderhoudstaak te kunnen voldoen beoordelen inspecteurs de speelplaatsen ter plaatse aan de hand van de eisen die in het Attractiebesluit zijn gesteld en redigeren logboeken en inspectiegegevens. Voor het vervangen van de speeltoestellen wordt jaarlijks een bedrag gereserveerd in een vervangingsfonds.

In het kader van bezuinigingen is besloten om geen nieuwe speelterreinen meer aan te leggen maar alleen de bestaande speelterreinen in stand te houden. Daarnaast zijn de afschrijvingstermijnen van de speelterreinen wat verlengd. Op basis van de aanwezige speelterreinen in de gemeente is een meerjarenvervangingsplanning gemaakt voor de speelterreinen. De reserve die hiervoor beschikbaar is en de jaarlijkse voeding hiervan is voldoende om deze vervangingsplanning uit te kunnen voeren.

Gebouwen

De gemeentelijke gebouwen kunnen grofweg in vier hoofdcategorieën worden ingedeeld: Onderwijsaccommodaties, Sportaccommodaties, Welzijnsaccommodaties en de 'eigen' gemeentelijke accommodaties. In deze laatste categorie vallen bijv. het gemeentehuis, de gemeentewerven, etc. Eind 2015 zal een nieuwe meerjarenonderhoudsplaning zijn opgesteld voor de 'eigen' gemeentelijke accommodaties op basis van een inspectie van de technische onderhoudstoestand, dit om zo een goed beeld te krijgen van de staat van onderhoud van deze gebouwen.

Met ingang van 2018 zal het onderhoudsbudget op de 'eigen' gemeentelijke accommodaties met een kleine 30% worden gereduceerd. Hoe precies deze kostenreductie zal worden opgevangen zal nog worden uitgewerkt in concrete maatregelen.

Voor de categorieën Sport en Onderwijs, zijn actuele door de raad vastgestelde, IHP's van kracht. Voor wat betreft de categorie Welzijn is in 2014 een geactualiseerd IHP aan de raad voorgelegd. Elk IHP resulteert in jaarlijkse onderhoudsplannen en het opstellen van een financiële meerjaren onderhoudsplaning.

Totale onderhoudskosten per soort kapitaalgoed

Onderstaande tabel toont per soort kapitaalgoed het saldo van de bedragen voor onderhoud in het begrotingsjaar 2015, alsmede ter vergelijking die van de twee jaren daarvoor.

Soort kapitaalgoed	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016
Wegen (product 5205)	6.294	3.669	3.866
Riolering (product 5501)	1.785	1.907	2.218
Water (product 5208)	47	25	54
Groen (product 5103)	1.633	1.524	1.472
Gebouwen(product 5303)	549	511	523
Totaal	10.308	7.636	8.133

Financiering

Bij financiering gaat het om het beheren van het geld binnen de gemeente. Dit houdt in dat steeds tijdig de financiële middelen aanwezig zijn om de rekeningen te kunnen betalen. Bij tekorten moet de gemeente bijlenen, overschotten worden tijdelijk bij de staat belegd. De spelregels die hiervoor gelden zijn vastgelegd in met name de Wet financiering decentrale overheden (wet Fido). In deze paragraaf zijn de belangrijkste aspecten die samenhangen met financiering nader toegelicht.

Treasurybeleid

De gemeente heeft het gemeentelijk financieringsbeleid, oftewel het treasurybeleid, vastgelegd door middel van het treasurystatuut. In het treasurystatuut, dat verplicht is op grond van de wet Fido, zijn onder andere de verantwoordelijkheden ten aanzien van de treasuryfunctie, de uitvoering hiervan en het risicobeheer opgenomen. De regels in dit statuut bepalen daarmee de manier waarop de treasuryfunctie vorm krijgt. In samenwerking met de gemeente Tytsjerksteradiel is het statuut in 2015 geactualiseerd, onder andere in verband met de invoering van het verplichte schatkistbankieren. Dat heeft geleid tot één statuut voor beide gemeenten en de werkmaatschappij 8ktd.

Schatkistbankieren

Vanaf december 2013 is het zogenaamde schatkistbankieren verplicht voor alle provincies, gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen. Dit betekent dat zij hun eventuele overtollige tegoeden moeten aanhouden in de Nederlandse schatkist. Dit kan via een rekening courant of een deposito. Omdat de gemeente geen structureel overtollige middelen heeft is de invloed van het schatkistbankieren op de gemeentefinanciën nihil.

Renterisico

De wet Fido schrijft gemeenten twee instrumenten voor, voor de beheersing van renterisico's. Grote schommelingen in de stand van de rente voor financieringen kunnen namelijk een negatieve invloed hebben op de totale rente die de gemeente betaalt voor opgenomen krediet. De instrumenten kasgeldlimiet en renterisiconorm beperken dit risico.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is het maximum van de kortlopende schuld. Dat zijn schulden waarvan het rentepercentage vaststaat gedurende een periode korter dan een jaar. Om tijdelijke tekorten op de lopende rekening aan te vullen trekt de gemeente kortlopende geldleningen aan. Dit mag tot aan een bepaald maximumbedrag, de kasgeldlimiet.

Deze limiet beperkt dus het renterisico op financieringen voor de korte termijn.

Berekening kasgeldlimiet (x € 1 miljoen)	2015	2016
Begrotingstotaal per 1 januari	75,2	75,0
Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	8,5%	8,5%
Kasgeldlimiet	6,4	6,4

Uit de tabel blijkt dat de gemeente in 2016 maximaal € 6,4 miljoen aan kortlopende geldleningen aan mag trekken. Omdat de rente op kortlopende financieringen aanmerkelijk lager is dan de rente op langlopende zullen tekorten op de lopende rekening zoveel mogelijk met kortlopende leningen worden aangevuld. Dit kan betekenen dat op een gegeven moment de kasgeldlimiet wordt overschreden. Wettelijk is bepaald dat indien de kasgeldlimiet langer dan twee kwartalen achtereen wordt overschreden de gemeente bij de toezichthouder (provincie Fryslân) moet aangeven hoe de gemeente in de toekomst wel weer aan de kasgeldlimiet kan voldoen. Dit willen we voorkomen door tijdig kortlopende financieringen om te zetten in een langlopende geldlening.

Renterisiconorm

De renterisiconorm beperkt het renterisico op financieringen voor de lange termijn. Dit zijn leningen waarvan de rente langer dan één jaar vaststaat. De norm bepaalt dat het totaal van de aflossingen en het bedrag waarop een renteherziening van toepassing is in ieder jaar niet meer mag zijn dan 20% van de begrote lasten per 1 januari van het betreffende jaar. In de onderstaande tabel is de renterisiconorm voor 2016 en de jaren daarna weergegeven.

Berekening renterisiconorm (x € 1 miljoen)	2016	2017	2018	2019
Begrotingstotaal per 1 januari	75,0	72,2	70,9	70,3
Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm	15,0	14,4	14,2	14,1
Renterisico op de vaste schuld per 1 januari	3,9	3,8	3,7	3,7
Ruimte onder renterisiconorm	11,1	10,6	10,5	10,4

Uit de tabel blijkt dat de gemeente de komende jaren ruim aan de norm voldoet. Voortzetting van het huidige beleid bij het aantrekken van langlopende leningen (gespreide aflossingsverplichtingen in de tijd) zorgt er voor dat ook in de toekomst aan deze norm wordt voldaan.

Ontwikkeling rente en financieringsbehoefte

Vanaf het eind van 2011 zijn de tarieven voor kortlopende geldleningen flink gedaald van bijna 1,5% naar 0,1% in 2012 en 2013 en halverwege 2014 +/- 0,3%. Op het moment van schrijven van deze paragraaf zijn de tarieven zelfs nihil. Dit maakt dat het aantrekken van kortlopende geldleningen om te voorzien in de financieringsbehoefte bijzonder voordelig is.

Het tarief voor vaste geldleningen met een looptijd van 10 jaar en een lineaire aflossing kende in het tweede kwartaal van 2011 een piek van bijna 4% waarna een geleidelijke daling inzette tot rond de 2% in 2012 en 2013. In 2014 daalden de tarieven verder met als laagste notering 0,56% in april 2015. Op dit moment schommelen de tarieven net onder de 1,0%. Om de economische bedrijvigheid te stimuleren is de verwachting dat de Europese Centrale Bank een ruim monetair beleid zal blijven voeren, dat wil zeggen een beleid dat zorgt dat financieringen zo eenvoudig en voordelig mogelijk kunnen worden verstrekt. Dat probeert de ECB te bereiken door een stabiele rente op laag niveau te realiseren. Momenteel zijn er tekenen van een doorzettend economisch herstel. Verwacht wordt dat hierdoor de lange rentetarieven wat gaan oplopen.

De afgelopen jaren heeft de gemeente steeds te maken gehad met tekorten op de lopende rekening. Dit heeft er toe geleid dat de vaste schuld van de gemeente is toegenomen. Alhoewel elk jaar de nodige aflossingen op de vaste schuld plaatsvinden compenseerde dit al een aantal jaren niet de stijging door nieuwe leningen. Vanaf 2008 is de netto schuld van de gemeente daardoor elk jaar verder toegenomen. Omdat de tarieven voor geldleningen laag zijn drukt dit niet onevenredig zwaar op de exploitatie, maar bij rentestijgingen zullen nieuwe leningen uiteraard wel meer beslag op middelen leggen.

Het college streeft daarom naar een meer evenwichtige uitgaven- en inkomstenstroom, om de stijging van de schuld te beperken of zelfs om te keren. De afgelopen jaren is het percentage van de netto schuld steeds toegenomen. Deze ontwikkeling wil het college stopzetten en ombuigen.

Voor zover financieringstekorten ontstaan door investeringen, aflossingen of de exploitatie worden deze tekorten zoveel mogelijk met kortlopende leningen aangezuiverd, vanwege de al genoemde lage tarieven voor deze financieringsvormen. Leidt dit er toe dat de kasgeldlimiet langer dan twee kwartalen achtereen wordt overschreden of in geval van ontwikkelingen op het gebied van de tarieven voor langlopende geldleningen, dan zetten we deze kortlopende schulden om naar een vaste schuld.

Rentepercentages

In het door de gemeenteraad vastgestelde financieel beleidsdocument is bepaald dat in deze paragraaf de raad geïnformeerd wordt over de te hanteren rentepercentages voor lang geld en eigen financieringsmiddelen. Voor 2016 gaan we uit van de volgende percentages:

- rente op langlopende financieringen 3,0%
- rente over eigen financieringsmiddelen 3,0%

Overzicht totale leningenportefeuille

De omvang en samenstelling van de leningenportefeuille van de gemeente wordt in onderstaande tabel weergegeven. Dit zijn alle langlopende leningen die de gemeente heeft aangetrokken. Een deel daarvan heeft de gemeente doorgeleend aan WoonFriesland, waarvan de gemeente de rente- en aflossingsbetalingen terug ontvangt. Volgens het huidige beleid verstrekt de gemeente geen geldleningen meer aan woningbouwinstellingen, maar wordt hun eigen invulling van de financieringsbehoefte ondersteund via het verstrekken van directe of indirecte garanties. De leningenportefeuille ten behoeve WoonFriesland zal daardoor in 2030 wegens algehele aflossing zijn vervallen.

Opgenomen leningen (x € 1 miljoen)	Stand 1-1 2016	Nieuwe leningen	Aflossingen	Stand 31-12-2016
Gemeente Achtkarspelen	38,9	p.m.	6,1	32,8
- waarvan doorgeleend aan WoonFriesland	7,6		2,2	5,4
Netto gemeente Achtkarspelen	31,3		3,9	27,4

Bedrijfsvoering

HRM

De ambitie en visie van de dragende organisaties Tytsjerksteradiel en Achtkarspelen en de gezamenlijke werkmaatschappij 8KTD is leidend voor het toekomstige HRM-beleid. In 2015 is hier bij de plaatsing van het (ver)nieuwde HRM Team de eerste stap en voor 2016 en volgende jaren betekent dit:

Medewerker en organisatie

Binnen alle drie de organisaties gaan we ervoor om ieders talenten te herkennen en te erkennen en is er de mogelijkheid om tot ontwikkeling te komen. Talentmanagement is "het sturen op beschikbaarheid en de ontwikkeling bij medewerkers van specifieke eigenschappen, kennis en vaardigheden die nu en in de toekomst nodig zijn om de gewenste resultaten van de organisatie te kunnen realiseren". Talentmanagement richt zich op iedereen, want het is resultaat van teamwork over de grenzen van teams en eenheden heen.

Eigen verantwoordelijkheid

In een lerende organisatie met een professionele cultuur nemen medewerkers nadrukkelijk eigen verantwoordelijkheid. Eigen verantwoordelijkheid om bij te dragen aan concrete resultaten en daarbij aan de eigen ontwikkeling. Iedereen neemt qua professionaliteit de verantwoordelijkheid om bij te blijven in de tijd waar de ontwikkelingen binnen de organisatie en het vakgebied soms razendsnel gaan.

Strategische PersoneelsPlanning (SPP)

Om invulling te kunnen geven aan duurzame inzetbaarheid is het nodig tijdig inzicht te krijgen op kwetsbare posities in de organisatie. Welke kennis is nodig over x jaar en hoe gaan we die verwerven, zowel organisatiebreed als in de teams. SPP combineert informatie uit het personeelsinformatiesysteem (verloopcijfers) met inzichten van het management over ontwikkelingen op het aandachtsgebied en organisatiebrede ontwikkelingen.

Opleiden

Om invulling te kunnen geven aan talentmanagement en duurzame inzetbaarheid zijn goede opleidingsfaciliteiten in brede zin van groot belang.

Medezeggenschap

Het GGO en de gezamenlijke OR zijn gesprekspartner van de bestuurder in de ontwikkeling van het beleid; denkt mee, geeft feedback en komt met initiatieven. Daarnaast organiseert de OR een effectieve verbinding met het personeel om gefundeerd de belangen van het personeel te kunnen behartigen.

De basis op orde

De transactionele HRM taken (personeelsbeheer, salarisadministratie, dossierbeheer, (wettelijke) verplichtingen, etc.) moeten van kwalitatief hoog niveau zijn.

Het is ook van belang dat de aansluiting met de financiële administratie klopt en dat er managementinformatie beschikbaar is. Hiermee wordt onder andere het fundament onder SPP gelegd. Als de basis niet op orde is, zal het team HRM zijn rol als bedrijfspartner en sparringpartner van het leidinggevend kader onvoldoende kunnen waarmaken.

Employee- en management- selfservice (E-HRM)

Medewerkers hebben de beschikking over en beheren hun eigen personele gegevens en regelen zoveel mogelijk hun eigen zaken. Op de persoonlijke site kan men het eigen digitale personeelsdossier inzien, loopbaanverkenningen doen, jaargesprekken (gesprekken in de werkbegeleidingscyclus) voorbereiden en diverse acties zelf inzetten (zoals reisdeclaraties e.a.). Ook het management handelt vanuit de integrale verantwoordelijkheid veel personele zaken (verzuim, mutaties, in-uitdienst etc.) zelf af.

In de ultieme flexibele organisatie zal ook HRM zichzelf opnieuw moeten uitvinden, en continu haar toegevoegde waarde, voorbij personeelszaken en P&O, zichtbaar maken. Traditionele HR-processen (performance management, werving & selectie, beloningsbeleid) zullen meer en meer door de organisatie zelf worden georganiseerd. HRM zal haar meerwaarde moeten leveren als het gaat om de manier waarop de organisatie werkt. En ook op de weg naar een meer flexibele organisatie kan HRM daarmee een cruciale rol spelen, met kernvragen als "hoe spelen we in op de dynamiek van de arbeidsmarkt?", "hoe krijgen we talent binnen en behouden we onze toppers?", "hoe stimuleren we flexibiliteit?", "hoe geven we invulling aan eigen verantwoordelijkheid en hoe ontwikkelen we het benodigde leiderschap?", "hoe verankeren we de gewenste manier van werken in onze cultuur en maken we dit expliciet in alles wat we doen?" en "hoe zorgen we voor de eerste echte stap?".

Planning en Control

Bij de samenstelling van de programmabegroting zijn de uitgangspunten in het coalitieakkoord vertaald in een groot aantal projecten. Elk jaar zal in de programmabegroting de voortgang worden beschreven totdat de doelstellingen zijn bereikt.

Aanpassing vorm en indeling programmabegroting 2016

In de programmabegroting 2016 is hiermee gekozen voor een drietal algemene maatschappelijke effecten uit het coalitieakkoord. Als afgeleide hiervan worden de thema's in de programma's uitgewerkt. Nieuw is ook de keuze van een Fryske quote per programma wat de algemene doelstelling per programma weergeeft. Concreet worden de doelstellingen voor de komende periode beschreven. Hiermee wordt elk jaar gewerkt aan een meer transparante en overzichtelijke begroting die voldoende sturingsmogelijkheden kent.

Met het gezamenlijk maken van de begroting gedurende de "Week van de programmabegroting" wordt bereikt dat de programma's goed op elkaar zijn afgestemd. Met de uitwisseling en beoordeling van elkaars programma's tijdens de zogenaamde snelkookpan sessie worden de programma's beter leesbaar en doorzichtig voor het brede publiek.

Voor de overige producten van de planning en control cyclus wordt een zelfde procedure toegepast.

Ook in het begrotingsjaar 2016 ontkomen we er niet aan de nodige ombuigingen te treffen. Deze begroting moet voldoende mogelijkheden bieden afgewogen keuzes te maken.

Een omschrijving van de gemeentelijke taken per programma en het hierbij stellen van de nodige prioriteiten is noodzakelijk om een begroting samen te stellen die voor de komende periode makkelijker kan worden aangepast. Een duidelijke visie waar de gemeente op wil koersen en sturen is hierbij van belang.

Basisregistraties

De gemeente heeft een wettelijke taak als bronhouder van diverse basisregistraties. Denk bijvoorbeeld aan persoonsgegevens, adressen, gebouwen, topografie, Wet Onroerende Zaken enz. Deze gegevens worden centraal opgeslagen en beheerd door de gemeente en gebruikt voor diverse dienstverleningsprocessen, door de gemeente zelf, maar ook door externe afnemers (bijv. makelaars en notarissen).

De basisregistraties voor Adressen, Gebouwen en Personen zijn operationeel en onderling gekoppeld. In 2015 wordt de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) ingevoerd door het databestand (een kaart van de gemeente) te laten opnemen in een landelijk dataportaal, de landelijke voorziening voor de BGT. Iedereen die deze gegevens wil gebruiken kan de gegevens via dit landelijke portaal ophalen. Met het aanbieden aan de landelijke voorziening is de initiële bouwfase van de BGT afgerond en start de beheerfase. De beheerorganisatie is deels al vormgegeven tijdens de opbouw van de BGT, en zal verder worden ingeregeld en afgestemd met onder andere bedrijfsonderdelen DYM en Beheer in 2016. In 2016 wordt ook de aansluiting van de WOZ op de landelijke voorziening LV-WOZ gerealiseerd, en de (voorbereiding van-) de modernisering van het GBA (persoonsgegevens).

Automatisering en Informatiebeveiliging

De beveiliging van gemeentelijke ICT systemen en informatie is een eigen verantwoordelijkheid van gemeenten. De landelijke overheid heeft besloten dat gemeenten jaarlijks moeten aantonen dat zij voldoen aan diverse veiligheid voorschriften. Dit moet aan de hand van onafhankelijke audits worden aangetoond. Dit betekent dat informatiebeveiliging een hogere prioriteit moet krijgen binnen onze bedrijfsvoering.

Daarnaast wordt in het kader van de samenwerking met Tytsjerksteradiel hard gewerkt aan de harmonisatie van de ICT-infrastructuur en het applicatielandschap. De aanbestedingen daarvoor zijn uitgevoerd en in 2015 en (een deel van) 2016 zal hard gewerkt worden aan de diverse implementaties. De digitale infrastructuur waar we aan bouwen moet de digitalisering en verdere professionalisering van de bedrijfsvoering mogelijk gaan maken. Belangrijke thema's daarbij zijn onder meer de voortschrijdende digitalisering, de invoering van Zaakgericht werken, Informatiebeveiliging en privacy wet- en regelgeving.

Archief / DIV

De inrichting en uitvoering van informatie en archief is onder andere gebaseerd op de archiefwet, maar wordt in toenemende mate gedigitaliseerd. De gemeente zorgt voor de tijdige invoering en het beheer van voorzieningen die daarvoor noodzakelijk zijn. Concrete activiteiten waar in 2016 aan gewerkt wordt liggen op het gebied van digitalisering van werkprocessen, verder uitbouwen van zaakgericht werken en de digitalisering van het postkanaal.

Verbonden partijen

Bij de realisatie van beleidvoornemens is het vaak noodzakelijk bepaalde relaties met derden aan te gaan. In een aantal gevallen zijn dergelijke relaties uitgegroeid tot een zodanige vorm dat de gemeente zeggenschap en financiële belangen in die derde partij heeft gekregen. In dat geval is er sprake van een zogenaamde verbonden partij.

Verbindingen met derde partijen zijn een manier om een bepaalde publieke taak uit te voeren. Het doel van deze paragraaf is om de gemeenteraad en burgers inzicht te geven in beleidsmatige en financiële betrokkenheid van de gemeente Achtkarspelen inzake door derden uit te voeren processen waarvoor de gemeente verantwoordelijk is.

Wat is een verbonden partij

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft.

Van een bestuurlijk belang is sprake als de gemeente zeggenschap kan uitoefenen via een bestuurszetel, dan wel via stemrecht.

Van een financieel belang is sprake wanneer aan de verbonden partij een bedrag ter beschikking is gesteld, dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat. Ook is sprake van een financieel belang wanneer een zekerheid is gegeven, waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

In deze paragraaf worden ook instellingen meegenomen die van onze gemeente een subsidie ontvangen, en waar een bestuurder of ambtenaar namens de gemeente zitting heeft in het bestuur van die instelling.

In deze begroting wordt waar mogelijk een beeld gegeven van de door de betrokken instellingen in hun begrotingen geschetste financiële situaties, en de eventuele gevolgen daarvan voor onze gemeente.

Mocht het feit zich voordoen dat een gemeenschappelijke regeling:

- een negatief eigen vermogen heeft, of;
- niet heeft voldaan aan een vooraf afgesproken minimum eigen vermogen (bijstortverplichting);

dan wordt een voorstel gedaan – bij toelichting - over de door de gemeente Achtkarspelen te treffen voorziening voor haar bijdrage hierin.

Overzicht verbonden partijen (VP)

De gemeente Achtkarspelen had in 2014 met de volgende verbonden partijen een relatie:

REGULIERE GEMEENSCHAPPELIJKE REGELINGEN

1.

Naam en vestigingsplaats VP	Veiligheidsregio Fryslân te Leeuwarden
Visie op de VP in relatie tot de realisatie van de doelstellingen in de begroting	De veiligheidsregio helpt de kwaliteit, continuïteit en effectiviteit van de hulpverleningsorganisaties te vergroten.
Beleidsvoornemens inzake de VP	Uitvoering wettelijke taken
Welk openbaar belang wordt door de VP behartigd ?	Met het uitvoeren van de taken worden de kansen op een goede gezondheid en veiligheid vergroot.
Belang van de gemeente in VP	01-01-16: € gemeente heeft geen financieel belang in de 31-12-16: € veiligheidsregio.
Verwachte omvang eigen vermogen VP	01-01-16: € n.n.b. 31-12-16: € n.n.b.
Verwachte omvang vreemd vermogen	01-01-16: € n.n.b. 31-12-16: € n.n.b.
Verwacht financieel resultaat 2016	€ 1.940.000 bijdrage in het nadelig saldo.
Toelichting	Gemeente verleent een bijdrage in het nadelig saldo van de veiligheidsregio voor brandweer, veiligheid en gezondheid.

2.

Naam en vestigingsplaats VP	Sociale Werkvoorziening Fryslân (incl. Caparis NV) te Drachten
Visie op de VP in relatie tot de realisatie van de doelstellingen in de begroting	De eerste stappen van herstructurering van Caparis zijn in gang gezet.
Beleidsvoornemen inzake de VP	Ja, zie visie.
Welk openbaar belang wordt door de VP behartigd?	Zoveel mogelijk mensen die voor de Wsw geïndiceerd zijn, op een zorgvuldige wijze werk te bieden en doelgericht te werken aan de ontwikkeling van deze mensen in hun arbeidssituatie.
Belang van de gemeente in VP	01-01-16: aandelenkapitaal 10,1% (Caparis NV) 31-12-16: aandelenkapitaal 10,1% (Caparis NV) 01-01-16: SE percentage 8,9% (SW Fryslân) 31-12-16: SE percentage 8,9% (SW Fryslân)
Verwachte omvang eigen vermogen VP	01-01-16: € n.n.b. 31-12-16: € n.n.b.
Verwachte omvang vreemd vermogen	01-01-16: € n.n.b. 31-12-16: € n.n.b.
Verwacht financieel resultaat 2016	€ n.n.b. (Caparis NV) € 0,00 (SW Fryslân)
Toelichting	Caparis NV: De begroting 2016 van Caparis NV wordt per jaareinde vastgesteld door de AvA en is dus bij het opstellen van deze begroting nog niet beschikbaar. GR Fryslân: Het verschil in loonkosten en subsidie wordt de komende jaren groter; de loonkosten nemen toe en de subsidie per SE wordt jaarlijks met € 600,- verlaagd. Dit subsidieresultaat wordt in 2016 door de gemeenten die aangesloten zijn bij de GR betaald. Dit verklaart het begrote financiële resultaat van € 0,00 van GR Fryslân.

3.

Naam en vestigingsplaats VP	Omrin (Afvalsturing Friesland + Fryslân Miljeu) te Leeuwarden
Visie op de VP in relatie tot de realisatie van de doelstellingen in de begroting	Omrin is een toonaangevende publieke partij actief in de gehele afvalketen van inzameling tot en met verwerking, inclusief advisering en afzet van deelstromen en het beheer van de openbare ruimte. Hierbij zijn duurzaamheid en zo laag mogelijke maatschappelijke kosten leidende principes. Omrin is van en voor de overheid; commerciële activiteiten dienen ter ondersteuning van publieke taken".
Beleidsvoornemen inzake de VP	De visie is vertaald in de volgende missie: Omrin wil toonaangevend zijn in inzameling, terugwinning van grondstoffen en productie van duurzame energie."
Welk openbaar belang wordt door de VP behartigd ?	Inzameling en verwerking van afval
Belang van de gemeente in VP	01-01-16: 4% (Afvalsturing Friesland) 31-12-16: 4% 01-01-16: 7% (Fryslan Miljeu) 31-12-16: 7%
Verwachte omvang eigen vermogen VP	01-01-16: €42.849.000 (Afvalsturing Friesland) 31-12-16: €44.593.000 01-01-16: €6.189.000(Fryslan Miljeu) 31-12-16: €6.582.000
Verwachte omvang vreemd vermogen	01-01-16: €143.293.000 (Afvalsturing Friesland) 31-12-16: €136.320.000 01-01-16: € 9.244.000 (Fryslan Miljeu) 31-12-16: € 9.244.000
Verwacht financieel resultaat 2016	€ 1.839.000 (Afvalsturing Friesland) € 854.000 (Fryslan Miljeu)
Toelichting	

4.

Naam en vestigingsplaats VP	Servicebureau De Friese Wouden te Drachten
Visie op de VP in relatie tot de realisatie van de doelstellingen in de begroting	De Gemeenschappelijke regeling voor deze VP is per 1-1-2014 beëindigd. De definitieve eindafrekening vindt eind 2015 plaats.
Beleidsvoornemen inzake de VP	Door samenvoeging met de GR Fumo is het beleidsvoornemen gerealiseerd. De structurele kosten zijn toegevoegd aan de begrotingspost voor de bekostiging van de FUMO
Welk openbaar belang wordt door de VP behartigd ?	Opheffing van de GR
Belang van de gemeente in VP	01-01-16:

	31-12-16: (verwacht)
Verwachte omvang eigen vermogen VP	01-01-16: € 31-12-16: €
Verwachte omvang vreemd vermogen	01-01-16: € 31-12-16: €
Verwacht financieel resultaat 2016	€
Toelichting	Het eindsaldo wordt per deelnemer berekend en uitgekeerd.

5.

Naam en vestigingsplaats VP	Welstandscommissie Hûs en Hiem te Leeuwarden
Visie op de VP in relatie tot de realisatie van de doelstellingen in de begroting	De VP behartigd het gemeentelijk belang op het gebied van bouwkunstige, stedenbouwkundige en landschappelijke schoonheid in onze gemeente. De bekostiging wordt opgebracht door de aanvragers van het onderdeel bouwen en is t.a.v. de begroting kostennutraal.
Beleidsvoornemen inzake de VP	Doelstelling van de GR is het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van bouwkundige en landschappelijke schoonheid in de provincie Fryslân en daarnaast de advisering inzake monumentenzorg.
Welk openbaar belang wordt door de VP behartigd ?	Het in stand houden van een onafhankelijk orgaan voor welstandstoezicht.
Belang van de gemeente in VP	01-01-16: nihil 31-12-16: nihil (verwacht)
Verwachte omvang eigen vermogen VP	01-01-16: €137.685 31-12-16: €200.000
Verwachte omvang vreemd vermogen	01-01-16: € 31-12-16: €
Verwacht financieel resultaat 2016	Dit is een vestzak-broekzak verhaal. De kosten voor Hûs en Hiem worden via de leges verhaald op de aanvrager van de Omgevingsvergunning.
Toelichting	De komst van de Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht (WABO) en het verminderen van de werkzaamheden door de economische crisis heeft Hûs en Hiem in 2010 doen besluiten de personele bezetting van de welstandscommissie in te krimpen. Als het werk, vooral het aantal bouw gerelateerde werkzaamheden, nog veel verder terug loopt en er door de recessie nog minder andere opdrachten binnen komen, heeft dat zijn weerslag op de inkomsten. Daar komt bij dat deelnemende gemeenten door wijzigingen in hun welstandsnota meer zaken zelf gaan doen. Hierdoor en door gebieden welstandsvrij te verklaren, loopt Hûs en Hiem veel werk mis. Volgens plan van aanpak is en wordt afscheid genomen van de vaste adviseurs en worden mensen ingehuurd gerelateerd aan de hoeveelheid werk.

6.

Naam en vestigingsplaats VP	NV Bank Nederlandse Gemeenten te Den Haag
Visie op de VP in relatie tot de realisatie van de doelstellingen in de begroting	De BNG is een bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang en is een betrouwbare en solide dienstverlener. De deelname in het aandelenkapitaal zien wij als een duurzame belegging.
Beleidsvoornemen inzake de VP	De gemeente neemt deel in het aandelenkapitaal en is bij de bank aangesloten voor het betalingsverkeer. Er zijn geen voornemens dit te veranderen.
Welk openbaar belang wordt door de VP behartigd ?	De BNG draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Het eigenaarschap van gemeenten, provincies en de Staat, alsmede het door de statuten beperkte werkterrein van de bank, bieden financiers het vertrouwen dat het risico van kredietverlening aan dit instituut zeer beperkt is. De BNG bundelt de uiteenlopende vraag van klanten tot een beroep op de financiële markten dat aansluit op de behoefte van beleggers wat betreft volume, liquiditeit en looptijd. Door de combinatie van beide elementen heeft de bank een uitstekende toegang tot financieringsmiddelen tegen zeer scherpe prijzen, die weer worden doorgegeven aan decentrale overheden en aan instellingen voor het maatschappelijk belang. Dat leidt voor de burger uiteindelijk tot lagere kosten van voorzieningen.
Belang van de gemeente in VP	01-01-16: € 219.277 31-12-16: € 219.277
Verwachte omvang eigen vermogen VP	01-01-16: € 3.430 miljoen 31-12-16: € 3.582 miljoen
Verwachte omvang vreemd vermogen	01-01-16: € 127.721 miljoen

	31-12-16: € 149.891 miljoen
Verwacht financieel resultaat 2016	€ 126 miljoen
Toelichting	De BNG heeft aangegeven geen financiële informatie voor toekomstige jaren te kunnen geven. Bovenstaande bedragen zijn gebaseerd op de jaarstukken 2014. De gemeente ontvangt circa € 100.000 aan dividend.

7.

Naam en vestigingsplaats VP	Eneco te Rotterdam
Visie op de VP in relatie tot de realisatie van de doelstellingen in de begroting	De gemeente heeft een aandelenpakket in Eneco. De verhouding tot het aandelenbezit in het totale eigen vermogen is onze zeggenschap gering. Wel wordt er jaarlijks een behoorlijk rendement op de belegging behaald. De nettowinst wordt voor de helft uitgekeerd aan de aandeelhouders. Het jaarlijks dividend geeft hiermee een behoorlijke structurele bate op de begroting.
Beleidsvoornemen inzake de VP	Eneco wil het gasleidingnetwerk in Noordoost Fryslân afstoten. Voor de gemeente een belangrijke keuze omtrent het aandelenpakket. De aandelen behouden, verkopen of omruilen voor nieuwe aandelen door de overnemende netwerkbeheerder.
Welk openbaar belang wordt door de VP behartigd ?	Energieleverancier.
Belang van de gemeente in VP	01-01-16: 9474 aandelen nominaal € 947.400 31-12-16: 9474 aandelen nominaal € 947.400
Verwachte omvang eigen vermogen VP	01-01-16: € 5.280 miljoen 31-12-16: € 5.280 miljoen
Verwachte omvang vreemd vermogen	01-01-16: € 4.170 miljoen 31-12-16: € 4.170 miljoen
Verwacht financieel resultaat 2016	€ 187 miljoen voor aandeelhouders
Toelichting	De gemeente ontvangt ca. € 200.000 dividend per jaar.

8.

Naam en vestigingsplaats VP	FUMO (Fryske Utfieringsorganisaasje Miljeu en Omjouwing) te Grou
Visie op de VP in relatie tot de realisatie van de doelstellingen in de begroting	De ambitie van de FUMO is een bijdrage te leveren aan een goede werk- en leefomgeving in Fryslân. De FUMO is een robuuste uitvoeringsorganisatie en zet zich optimaal in om efficiënt en klantgericht te werken aan het leveren van kwalitatief hoogwaardige producten en diensten. De FUMO is een kennisintensieve dienstverlener die haar deelnemers ontzorgt bij de uitvoering van taken op het gebied van milieu en (leef)omgeving tegen een goede prijs-kwaliteitverhouding. Kennis en kunde worden ingezet om een gezonde en veilige leefomgeving in Fryslân te bevorderen en waar het kan veilig te stellen. Daarmee levert FUMO een bijdrage aan een gezonde en veilige leefomgeving.
Beleidsvoornemen inzake de VP	Deze ambitie past ook bij de taak die aan de FUMO is opgedragen om conform de geldende kwaliteitscriteria taken uit te voeren met betrekking tot het verlenen van vergunningen, het houden van toezicht, het handhaven en geven van specialistisch advies op het gebied van het omgevingsrecht. De FUMO werkt daartoe nauw samen met haar deelnemers en de partners in de VTH-keten.
Welk openbaar belang wordt door de VP behartigd ?	De FUMO voert de door de gemeente opgedragen taken uit cf. de dienstverleningsovereenkomst die door beide partijen is overeengekomen. Efficiëntie en klantgericht kwaliteit leveren staan daarbij voorop.
Belang van de gemeente in VP	01-01-16: € nihil 31-12-16: € nihil (verwacht)
Verwachte omvang eigen vermogen VP	01-01-16: € nihil 31-12-16: € nihil
Verwachte omvang vreemd vermogen	01-01-16: € geen 31-12-16: € geen
Verwacht financieel resultaat 2016	€ -
Toelichting	De FUMO is een uitvoeringsorganisatie waarin alle Friese gemeenten, de provincie Fryslân en Wetterskip Fryslân samenwerken. Deze uitvoeringsdienst is op 1-1-2014 operationeel gegaan. De juridische basis is de GR regeling Fryske Utfieringsorganisaasje Miljeu en Omjouwing. Onze gemeente is in het AB vertegenwoordigd. Er zijn alleen verplichte taken, het zogenaamde basistakenpakket, ingebracht. De bekostiging loopt voor 2016 terug met € 11.882,= is 6%.

“LICHTE” GEMEENSCHAPPELIJKE REGELINGEN OP BASIS VAN EEN DIENSTVERLENINGSOVEREENKOMST

9.

Naam en vestigingplaats VP	Samenwerking Achtkarspelen-Kollumerland c.a. te Buitenpost
Visie op de VP in relatie tot de realisatie van de doelstellingen in de begroting	Met het uitvoeren van Schulddienstverlening willen beide gemeenten de participatie bevorderen en maatschappelijke kosten beperken. We bieden met integrale schuldhulpverlening de noodzakelijke ondersteuning op het gebied van preventie, schuldregelingen en nazorg om het voor de klant maximaal haalbare aan financiële zelfredzaamheid te bereiken. Hiermee wordt een substantiële bijdrage aan armoedebestrijding gegeven.
Beleidsvoornemen inzake de VP	Het voornemen is ook in 2016 op de gebruikelijke wijze door te blijven gaan.
Welk openbaar belang wordt door de VP behartigd ?	Schulddienstverlening, inclusief budgetbeheer en nazorg, is een belangrijk instrument voor armoedebestrijding en het voorkomen dat burgers door schulden buiten de maatschappij vallen.
Belang van de gemeente in VP	01-01-16: € n.v.t. 31-12-16: € n.v.t.
Verwachte omvang eigen vermogen VP	01-01-16: € n.v.t. 31-12-16: € n.v.t.
Verwachte omvang vreemd vermogen	01-01-16: € n.v.t. 31-12-16: € n.v.t.
Verwacht financieel resultaat 2016	€ n.v.t.
Toelichting	De gezamenlijke kosten voor deze samenwerking worden op basis van de met elkaar afgesloten dienstverleningsovereenkomst verdeeld.

10.

Naam en vestigingplaats VP	Werkmaatschappij Achtkarspelen-Tytsjerksteradiel te Buitenpost en Burgum
Visie op de VP in relatie tot de realisatie van de doelstellingen in de begroting	2016 is het oprichtingsjaar van de werkmaatschappij. Daarin gaan de samenwerkingsverbanden KCC, W&I en Handhaving op. Door een gezamenlijke werkmaatschappij te vormen beogen we de stevige bezuinigingsdoelstelling waar onze gemeente voor staat te kunnen realiseren met behoud van de gewenste kwaliteit van dienstverlening
Beleidsvoornemen inzake de VP	In de begroting en het organisatieplan zijn de doelstellingen van de werkmaatschappij geformuleerd. De vier K's zijn richtinggevend: kwaliteit, klanttevredenheid, kwetsbaarheid, kostenbewust.
Welk openbaar belang wordt door de VP behartigd ?	Het gezamenlijk met Tytsjerksteradiel uitvoeren van taken op het terrein van dienstverlening en bedrijfsvoering leidt tot behoud van de kwaliteit van de dienstverlening aan onze inwoners, ondanks het terugbrengen van de kosten.
Belang van de gemeente in VP	01-01-16: € n.v.t. 31-12-16: € n.v.t.
Verwachte omvang eigen vermogen VP	01-01-16: € geen eigen vermogen 31-12-16: €
Verwachte omvang vreemd vermogen	01-01-16: € geen vreemd vermogen 31-12-16: €
Verwacht financieel resultaat 2016	Dekking saldo door een bijdrage van de dragende organisaties.
Toelichting	

ORGANISATIES DIE EEN GEMEENTELIJKE SUBSIDIE ONTVANGEN EN WAAR NAMENS DE GEMEENTE EEN BESTUURDER/AMBTENAAR IN HET BESTUUR ZETELT

11.

Naam en vestigingsplaats VP	Stichting Simke Kloostermanliën te Twijzel
Visie op de VP in relatie tot de realisatie van de doelstellingen in de begroting	De uitreiking van de Simke Kloostermanprijs levert een bijdrage aan de doelstelling 'meer actieve en passieve cultuurparticipatie'
Beleidsvoornemen inzake de VP	-
Welk openbaar belang wordt door de VP behartigd ?	De uitreiking van de Simke Kloostermanprijs (prijs voor Friestalige jeugdliteratuur) levert een bijdrage aan de doelstelling van het gemeentelijk Fries taalbeleid: het behoud en versterken van de Friese taal.
Belang van de gemeente in VP	-
Verwachte omvang eigen vermogen VP	n.v.t.
Verwachte omvang vreemd vermogen	n.v.t.
Verwacht financieel resultaat 2016	
Toelichting	In de statuten van het Simke Kloostermanliën staat vermeld dat de burgemeester van de gemeente Achtkarspelen lid is van het bestuur van deze stichting. De Simke Kloostermanprijs is een driejaarlijkse prijs; subsidiebedrag: € 1.000

12.

Naam en vestigingsplaats VP	Stichting Markant Friesland te Buitenpost
Visie op de VP in relatie tot de realisatie van de doelstellingen in de begroting	De activiteiten van Markant Friesland leveren een bijdrage aan de doelstelling 'meer actieve en passieve cultuurparticipatie'.
Beleidsvoornemen inzake de VP	De gemeenten gaan in overleg met MF over subsidiemogelijkheden na 2016.
Welk openbaar belang wordt door de VP behartigd ?	Met het aanstellen van een coördinator wordt de kwaliteit van en de samenwerking tussen de musea in Noordoost Fryslân vergroot, met als beoogd effect toename van recreatie en toerisme.
Belang van de gemeente in VP	-
Verwachte omvang eigen vermogen VP	n.v.t.
Verwachte omvang vreemd vermogen	n.v.t.
Verwacht financieel resultaat 2016	
Toelichting	De directeur van De Kruidhof is secretaris van Stichting Markant Friesland. De stichting ontvangt gedurende de periode 2013 t/m 2016 jaarlijks € 4.250 van Achtkarspelen voor het aanstellen van een coördinator. De zes gemeenten in Noordoost Fryslân verstrekken jaarlijks eenzelfde subsidiebedrag.

Grondbeleid

Op grond van wettelijke voorschriften moet in de beleidsbegroting het grondbeleid in een aparte paragraaf worden opgenomen, dit met als doel het grondbeleid transparant te maken zodat de raad zijn kaderstellende en controlerende rol kan vervullen.

Visie op grondbeleid en de uitvoeringswijze

In het gemeentelijk grondbedrijf worden gronden beheerd, die door bestemmingsplan-procedures en besluitvorming zijn aangewezen voor woningbouwdoeleinden en/of bedrijfsmatige/industriële doeleinden (gronden in exploitatie). Daarnaast zijn er als gevolg van marktwerking (projectontwikkeling) ook gronden in het grondbedrijf opgenomen waarvoor nog een ruimtelijke (bestemmingsplan)procedure doorlopen moet worden (ruwe gronden), maar die wel door middel van besluitvorming zijn aangewezen voor de hiervoor genoemde doeleinden.

Als onderdeel van de Algemene Dienst opereert en functioneert het grondbedrijf op een zelfstandige wijze. Zowel de kosten als de opbrengsten worden binnen het grondbedrijf verantwoord en komen tot uitdrukking in een verlies- en winstrekening. In de berekening van de opbrengsten wordt geen rekening gehouden met inflatie. Er wordt wel rekening gehouden met een afdracht van 2,59% rente op de boekwaarde aan de Algemene Dienst.

Conform de besluiten van de gemeenteraad zijn op diverse locaties binnen de gemeente gronden in exploitatie. Op basis van het woonplan en de beschikbare woningbouwcontingenten vindt hierbij uitgifte van bouwrijpe kavels plaats. In de afgelopen periode is bij herhaling aandacht gevraagd voor demografische ontwikkelingen, welke tot vertraging en aanpassingen kunnen leiden. Voor het gemeentelijk grondbedrijf geldt dat de te behalen "winst" het verhogen van kwaliteit van leefomgeving en leefbaarheid is.

Op 11 december 2008 heeft de gemeenteraad een nota grondbeleid vastgesteld. Deze nota is, ondanks de gewijzigde marktomstandigheden, nog steeds toepasbaar. Door het college wordt invulling gegeven aan het in deze nota vastgestelde beleid. De belangrijkste consequenties uit de nota grondbeleid zijn:

- De keuze voor het voeren van een actief grondbeleid
- Het college van burgemeester en wethouders is een budget tot € 1.000.000 (ex btw) gegeven voor het doen van strategische (vastgoed) aankopen, onder de voorwaarde van verantwoording achter af
- Winstuitname op basis van de voorschriften van de BBV.

BBV

Het BBV heeft invloed op de administratie van het grondbedrijf. In 2015 is een wijziging van de BBV per 1/1/2016 aangekondigd. In de vernieuwde BBV worden drie voor het grondbedrijf belangrijke wijzigingen doorgevoerd namelijk;

Voor bouwgronden in exploitatie (BIE)

- 10-jaarstermijn. Dit is een richttermijn van 10 jaar voor de maximale duur van grondexploitaties, met als doel het beperken van onzekerheden ten aanzien van haalbaarheid.
 - Alle lopende exploitaties in het grondbedrijf van Achtkarspelen hebben een (resterende) looptijd van minder dan 10 jaar, zodat deze aanpassing geen directe invloed heeft.
- Kostentoerekening. De kostentoerekening aan complexen moet voortaan overeenkomen mogelijkheden voor kostenverhaal zoals benoemd in de Wro/Bro.
 - De kostentoerekening zoals de gemeente Achtkarspelen die hanteert komt overeen met de mogelijkheden in de Wro/Bro. Het grondexploitatiemodel dat wordt gehanteerd is op deze mogelijkheden gebaseerd.

- Rentetoerekening en disconteringsvoet. De rente die wordt toegerekend aan grondexploitatie moet worden gebaseerd op de werkelijke rente over het vreemd vermogen. Met als doel eenduidige toerekening van rente aan BIE door gemeenten en aansluiting op fiscale toerekeningsmogelijkheden, waardoor administratieve lasten zoveel mogelijk worden beperkt.
 - De rentetoerekening die op dit moment wordt gehanteerd is het algemene rekenrentepercentage. Dit ligt iets hoger dan de werkelijke rente. De invloed van deze maatregel op de grondexploitaties zal minimaal zijn.
- De post strategische gronden of NIEGG (niet in exploitatie genomen gronden) wordt afgeschaft. Zolang gronden nog niet kwalificeren als bouwgrond in exploitaties, staan deze op de balans onder de materiële vaste activa (MVA) als 'strategische gronden'. Met als doel het beperken van de ruimte die bestond om gronden in een (te) vroeg stadium als toekomstige exploitatiegrond aan te merken met bijbehorende ruimere waarderingsmogelijkheden. Dit heeft in de afgelopen jaren landelijk tot grote afboekingen heeft geleid.
 - Achtkarspelen neemt haar bouwgrondexploitaties op dit moment pas formeel in exploitatie op het moment dat uitvoer van een exploitatie voor wat het bestemmingsplan betreft mogelijk is. De daaraan voorafgaande kosten worden boekhoudkundig gekoppeld aan de boekwaarde van de desbetreffende gronden, zodat deze als geheel als inbrengwaarde in het toekomstige complex kunnen vloeien. Dit mag dus niet langer.
 - Het vervallen van de balanspost NIEGG hoeft niet te betekenen dat alle gronden die nu onder deze categorie staan gepresenteerd, 'automatisch' naar de MVA zullen overgaan. Onder de NIEGG staat een veelheid aan verschillende typen gronden. Het is aan de gemeente om af te wegen of en op welk moment deze gronden in aanmerking komen om te worden ontwikkeld en op te nemen in een (actief) grondexploitatieplan.
 - Als de besluitvorming door de raad hierover uiterlijk 31 december 2015 is genomen, dan worden deze gronden verantwoord onder de Bouwgronden in Exploitatie (conform de daarvoor geldende waarderingsgrondslagen). Dit betekent overigens wel dat deze grondexploitatieplannen - als aan de desbetreffende criteria wordt voldaan - naar verwachting onderdeel zullen worden van het zogenaamde ondernemersdeel van de gemeente in het kader van de wet Vpb.
 - Omgekeerd kan het echter ook zo zijn dat onder de BIE gronden zijn opgenomen, waarvan de ontwikkeling (tijdelijk) is stopgezet. In die gevallen moet de gemeente de afweging maken of deze gronden hieronder gerangschikt moeten blijven (en de besluitvorming daarop aanpassen) of dat deze gronden feitelijk de kwalificatie van strategische grond moeten krijgen en als zodanig verantwoord moeten worden.
 - Het college bereidt, over de keuzes die in dit kader voor liggen, een specifiek voorstel voor in de richting van de gemeenteraad.

Marktomstandigheden en Krimp

In 2015 heeft de regio een krimpstatus gekregen, de demografische ramingen die daaraan ten grondslag liggen zijn mede basis geweest voor de structuurvisie, de woonvisie en de woningbouwprogrammering. Een en ander leidt, zoals in de inleiding van deze paragraaf is vermeld, tot een beperkt ontwikkelperspectief voor wat betreft woningbouw en bedrijventerreinen. Desondanks lijkt de markt de eerste voorzichtige tekenen van herstel te tonen. Er ontstaat meer vraag naar kavels en er vinden meer verkopen plaats. Toch is het nog te vroeg om alle seinen weer op groen te zetten. Ook dit jaar is het nodig de winstuitname, of het afsluiten van enkele complexen iets uit te stellen. Bij enkele complexen geldt dat verdere vertraging van de uitgifte tot verliezen zal leiden. Het college doet er veel aan om dit te voorkomen.

Geprognosticeerd resultaat en risico's totale grondexploitatie

De jongste bijstelling van het geprognosticeerde resultaat (september 2015), levert het onderstaande beeld van winstneming in de jaren tot en met 2020:

Complex	2016	2017	2018	2019	2020
Buitenpost Mûnewyk		420.000			
Twijzel de Boppelanden		78.000			
Harkema de Singel					
Surhuisterveen De Lauwers	2.300				
Kootstertille Oastkern			500.000		500.000
Surhuisterveen Kommizebosk					
Totalen	2.300	498.000	500.000	0	500.000

NB

Cijfers met afnemende zekerheid naar de toekomst

Bijlage 1 - Overzicht baten en lasten

	Primitieve begroting 2015			Actuele begroting 2015, stand september			Primitieve begroting 2016		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Programma									
Mienskip	417.855	3.428.987	-3.011.132	623.451	3.575.850	-2.952.399	425.936	3.523.084	-3.097.148
Onderwijs & Jeugdbeleid	174.984	4.137.046	-3.962.062	189.524	4.255.981	-4.066.457	174.987	4.073.080	-3.898.093
Zorg	250.000	16.756.091	-16.506.091	335.000	16.125.473	-15.790.473	335.000	16.498.518	-16.163.518
Werk en Inkomen	12.550.381	23.247.268	-10.696.887	12.550.381	24.056.715	-11.506.334	12.574.710	23.465.216	-10.890.506
Leefomgeving	3.011.384	11.554.191	-8.542.807	5.966.817	13.018.015	-7.051.198	6.147.420	11.910.226	-5.762.806
Ontwikkeling	3.143.071	4.171.707	-1.028.636	2.469.605	4.675.658	-2.206.053	2.732.945	4.828.072	-2.095.127
Veiligheid	36.276	1.253.800	-1.217.524	36.276	1.250.707	-1.214.431	6.320	1.311.088	-1.304.768
Dienstverlening	699.019	9.518.588	-8.819.569	575.546	10.246.404	-9.670.858	415.807	9.447.784	-9.031.977
	20.282.970	74.067.678	-53.784.708	22.746.600	77.204.803	-54.458.203	22.813.125	75.057.068	-52.243.943
Algemene dekkingsmiddelen									
Lokale heffingen	5.031.870		5.031.870	5.031.870		5.031.870	5.242.534		5.242.534
Algemene uitkeringen	43.524.678		43.524.678	43.660.109		43.660.109	43.353.668		43.353.668
Dividend	356.278	17.160	339.118	356.278	17.160	339.118	311.278	17.160	294.118
Overige algemene dekkingsmiddelen	1.436.008	-50.000	1.486.008	1.436.008	-50.000	1.486.008	1.723.111	-9.615	1.732.726
	50.348.834	-32.840	50.381.674	50.484.265	-32.840	50.517.105	50.630.591	7.545	50.623.046
Onvoorzien		1.000	-1.000		1.000	-1.000		1.000	-1.000
Saldo van baten en lasten	70.631.804	74.035.838	-3.404.034	73.230.865	77.172.963	-3.942.098	73.443.716	75.065.613	-1.621.897
Mutaties reserves									
Mienskip	19.534		19.534	37.050		37.050	146.334		146.334
Onderwijs & Jeugdbeleid			0			0			0
Zorg			0	54.409		54.409			0
Werk en Inkomen	267.908		267.908	282.908	218.409	64.499	387.904		387.904
Leefomgeving	3.265.848	44.525	3.221.323	543.175	44.525	498.650	40.447	44.859	-4.412
Ontwikkeling	590.971	600.000	-9.029	2.453.911	600.000	1.853.911	540.971	2.300	538.671
Veiligheid			0			0			0
Dienstverlening	1.606		1.606	123.754		123.754	120.947		120.947
Concernbrede reserves	431.668	493.232	-61.564	2.003.294	493.232	1.510.062	436.661		436.661
	4.577.535	1.137.757	3.439.778	5.498.501	1.356.166	4.142.335	1.673.264	47.159	1.626.105
Geraamd resultaat	75.209.339	75.173.595	35.744	78.729.366	78.529.129	200.237	75.116.980	75.112.772	4.208

Bijlage 2 - Investerings 2016–2019

Jaar 2016

Vervangingsinvesteringen	
Busjes en aanhangwagens / busje VW 99-BH-HP	39.000
Vervanging ICT-apparatuur, beelddschermen, etc.	65.000
Busjes en aanhangwagens/busje VW 33-VHP-1 + Hiabkraan	50.000
Groot materieel/Volvo vrachtauto/puincontainer	140.000
Vervangen boenschrobmachines gymlokalen	10.000
Materieel gladheidsbestrijding, 4m3 strooier nat	84.000
Clientresponsstelsysteem applicatie	45.000
Computeraanschaffingen	90.000
E-overheid	24.500
Andez 2	66.000
Vervanging MDU, organisatiebreed	14.000
Renovatie hoofdveld GSVV	39.325
Openbare verlichting, armaturen o.b.v. vervangingsplan	30.000
Openbare verlichting, masten/armaturen o.b.v. vervangingsplan	10.000
Sneeuwpluog Buitenpost	15.000
Overige investeringen	
Inhaalslag groot wegenonderhoud	148.615
Rationeel wegbeheer	699.000
Detailaanpassingen rioleringen	27.000
Regenwaterstructuren	179.000
Vervanging software gemalen	11.000
Termijnvervanging vrijvervalriolen	784.000
Vervangen software gemalenbeheersstelsysteem	33.000
Totaal	2.603.440

Jaar 2017

Vervanginginvesteringen	
Busjes en aanhangwagens / busje VW 27-BZ-NG	50.000
Busjes en aanhangwagens / busje VW 88-BS-JT	26.000
Sneeuwplough	15.000
Renovatie hoofdveld kv Boelenslaan	25.000
Busjes en aanhangwagens/busje VW 4-VGL-52, bebakening	44.000
Busjes en aanhangwagens/busje VW 2-VFX-27	28.000
Veegmachine	200.000
Vervanging GBA systeem	116.000
DMS systeem	90.000
Digitalisering archiefapplicatie	70.000
Management informatiesysteem	55.000
E-overheid	28.500
Andez 2	66.000
Switches telefooncentrale plus toestellen	80.000
Openbare verlichting, armaturen o.b.v. vervangingsplan	30.000
Openbare verlichting, masten/armaturen o.b.v. vervangingsplan	10.000
Materieel gladheidsbestrijding, 4m3 strooier nat	42.000
Overige investeringen	
Inhaalslag groot wegenonderhoud	148.615
Rationeel wegbeheer	699.000
Detailaanpassingen rioleringen	28.000
Regenwaterstructuren	182.000
Vervanging software gemalen	11.000
Termijnvervanging vrijvervalriolen	784.000
Vervangen drukriolering minigemalen	3.000
Wandel- en fietsroutes	250.000
Totaal	3.081.115

Jaar 2018

Vervangingsinvesteringen	
Protos licenties	18.000
Workflow- en documentmanagement	36.000
Uitbreiding licenties, in brede zin	53.000
Renovatie hoofdveld Vv Kootstertille	25.000
Hardware rampenbestrijding	30.000
Busjes en aanhangwagens/busje VW 8-VJX-34	44.000
Busjes en aanhangwagens/Caddy VW 8-VJX-36	25.000
Busjes en aanhangwagens/Caddy VW 8-VJX-35	25.000
Materieel groenvoorziening/Lindner Geotrac Alpin trekker	63.000
Materieel wegen/aktiekar (WS-PG-01)	20.000
Aanschaf i-pads raadsleden	20.000
Gebouwenbeheerssysteem	60.000
E-overheid	15.000
Andez 2	66.000
Aanschaf monitoringtool	25.000
Interactieve whiteboards	10.000
Openbare verlichting, armaturen o.b.v. vervangingsplan	30.000
Openbare verlichting, masten/armaturen o.b.v. vervangingsplan	10.000
Overige investeringen	
Inhaalslag groot wegenonderhoud	148.615
Rationeel wegbeheer	699.000
Detailaanpassingen rioleringen	28.000
Regenwaterstructuren	185.000
Vervanging software gemalen	11.000
Termijnvervanging vrijvervalriolen	784.000
Vervangen gemalen electro-mechanisch	14.000
Vervangen drukriolering minigemalen	14.000
Totaal	2.458.615

Jaar 2019

Vervangingsinvesteringen	
Renovatie/nieuwbouw kleedaccomodatie Tc. Buitenpost	22.511
Materieel riolering/mobiele hogedruksluit ROM (27-WZ-TS)	25.000
Beheer software BOR	15.000
Cad platform compleet	60.000
Computeraanschaffingen	90.000
Automatiseringsinvesteringen	60.000
Vervanging inkoopmodule en factuurafhandeling	15.000
Vervanging Cognos	25.000
Rioolcamera ROM Seesnake	10.800
Openbare verlichting, armaturen o.b.v. vervangingsplan	150.000
Openbare verlichting, masten/armaturen o.b.v. vervangingsplan	10.000
Overige investeringen	
Inhaalslag groot wegenonderhoud	148.615
Rationeel wegbeheer	699.000
Detailaanpassingen rioleringen	29.000
Regenwaterstructuren	188.000
Vervanging software gemalen	11.000
Termijnvervanging vrijvervalriolen	784.000
Vervangen gemalen electro-mechanisch	68.000
Vervangen drukriolering minigemalen	69.000
Totaal	2.504.926

Bijlage 3 - Reservepositie 2016 tot en met 2019

Omschrijving	Saldo	+	-	Saldo	+	-	Saldo	+	-	Saldo	+	-	Saldo
	31-12-2015			31-12-2016			31-12-2017			31-12-2018			31-12-2019
Algemene- en saldireserve													
Vrije algemene reserve	2.649.134	0	491.661	2.157.473	0	392.556	1.764.917	0	41.574	1.723.343	7.435	0	1.730.778
Algemene reserve weerstandsvermogen	4.869.040	0	0	4.869.040	0	0	4.869.040	0	0	4.869.040	0	0	4.869.040
Overige bestemmingsreserves													
T.b.v. egalisatie van de exploitatie													
Reserve flankerend beleid personeel	376.246	0	120.947	255.299	0	120.947	134.352	0	120.947	13.405	0	0	13.405
Reserve sociaal ontwikkelingsfonds Achtkarspelen	151.463	0	125.000	26.463	0	25.000	1.463	0	0	1.463	0	0	1.463
Reserve tariefegalisatie winstafdrachten GREX	3.780	0	0	3.780	0	0	3.780	0	0	3.780	0	0	3.780
Reserve monumenten en aanpak verpaupering	200.000	0	0	200.000	0	0	200.000	0	0	200.000	0	0	200.000
Reserve dekking afschr. renov. slechte sportvelden	195.466	0	21.334	174.132	0	8.000	166.132	0	8.000	158.132	0	8.000	150.132
Reserve waarborgfonds schulddienstverlening	177.366	0	40.000	137.366	0	0	137.366	0	0	137.366	0	0	137.366
Reserve Wmo	1.975.461	0	0	1.975.461	0	0	1.975.461	0	0	1.975.461	0	0	1.975.461
Reserve verzelfstandiging MFC Surhuisterveen	131.937	0	0	131.937	0	0	131.937	0	0	131.937	0	0	131.937
Reserve inburgering	28.329	0	15.000	13.329	0	0	13.329	0	0	13.329	0	0	13.329
Reserve re-integratiedeel Participatiebudget	802.057	0	25.000	777.057	0	45.000	732.057	0	20.000	712.057	0	20.000	692.057
Reserve inkomensvoorziening	1.157.314	0	180.427	976.887	0	93.995	882.892	0	8.604	874.288	0	8.604	865.684
Reserve armoedebeleid RV JR 2014	218.409	0	127.477	90.932	0	0	90.932	0	0	90.932	0	0	90.932
Reserve overlopende posten	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T.b.v. dekking van investeringen													
Reserve ontwikkelingsfonds Achtkarspelen	1.796.625	2.300	540.971	1.257.954	498.000	0	1.755.954	500.000	0	2.255.954	0	0	2.255.954
Reserve inhaalslag groot onderhoud wegen	2.352	0	0	2.352		0	2.352	0	0	2.352	0	0	2.352
Reserve vervanging speeltoestellen	66.186	44.859	40.447	70.598	44.859	21.501	93.956	44.859	35.271	103.544	44.859	35.637	112.766
Totaal van de reserves	14.801.164	47.159	1.728.264	13.120.059	542.859	706.999	12.955.919	544.859	234.396	13.266.382	52.294	72.241	13.246.435